

מערכות

קכ"ה
סלו תש"ך
צמבר 1959

עומד להופיע:

תולדות ההגנה כרך ב'

בהוצאת "מערכות"

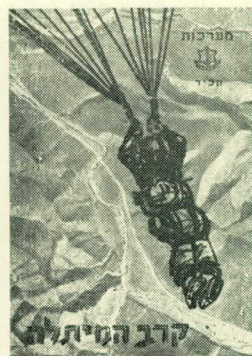
פרטים ראה ב"מי ומה בחוברת", עמ' 73, 4.

הופיעו:

קרב המיתלה

גבעת "קדל-חזיר"

מספורי בית אחד

2, 73	מי ומה בחוברת
4	על החחלטה ועל הדיווח מדברי הרמטכ"ל
5	אל מול האתגר סרן ג.ה.
10	אמרות • השגות • מושגים
11	עוצבת-היסוד של חיל-רגלים טא"ל מאיר פילבסקי
18	מה צריך להיות צבא בזמננו? (חלק ב') מסיכומי צבא ארה"ב
20	תכנית כיסוי למבצע רס"ן ר. קולנשר
25	"הדים": בסימן נשק-אטומי "זעיר"
26	קרב סיד-בראני — קרב הפתעה רס"ן מ. אילן
39	מכתב לקצין-מילואים: הזחלס — רכב תובלתי משורין או רכב-קרב?
41	קח או הנח! (מחזון) מדריכי ביה"ס לפו"מ
54	כלי-קרב: 3 כלי-ירי — בתוך הוביצר אחד
55	ציוד קרב: מכ"מ-שדה לשירות גייסות
58	על העונג לפקד על יחידת מילואים טא"ל י.ב.
61	כמות מערכות: המשמעת — יסוד לאחות-לוחמים / ניווט-לילה
63	"הדים": אש גרעינית "ממטוס למטוס" — כבר!
64	חידושי נשק ומכניקה
67	"הדים": 3 שאלות ותשובות ב"לוחמת-המחר"
68	על שמירה וזקיפים רב"ט שריר רז
70	מה בצבאות? — פסיכ-דיעות
	תמונת השער: חיל-רגלים באימוני (צילם: פ. שלזינגר, ירושלים)

מערכות בית-ההוצאה של צבא הונה לישראל

עורך ראשי: טא"ל אלעזר גלילי
סגן עורך ראשי: טא"ל גרשון ריבלין
"מערכות": קצין-עריכה סרן משה ברימר
עוזר-קצין-עריכה סרן אלכסנדר לוי
"צקלון": קצין-עריכה שרגא גפני
"מערכות-ים": קצין-עריכה רס"ן עזרא להד
ספרים להנצחת החייל: העורך ראובן אבינעם
מוכירת המערכת: מרים נתנאל
המערכת והמנהלה: הקריה-ת"א, רח' ג' מס. 1

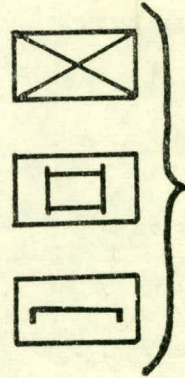

קב"ה
(ג'; כרך ל"ה)
בסלו תש"ך

היש בהתאמנות הטיבות-הרגלים שלנו כדי תשובה הולמת לדרישות תנאי-הלוחמה החדשים והמתמירים? קיימתחשבה — וציוני עובדות-ה"יש" — בתחום זה מעלה סרן ג. ה. בסקירתו, המעודכנת לתנאים והישגים של 1959 (עמ' 5 של חוברת זו).

מקובל לחשוב כי שני הטאים חטאו בריטניה

וצרפת ערב מלחה"ע השניה: חלק רבימדי של יחידות-השריון (ביחוד בצרפת) פוזר בין גופי-הצבא ה"כלליים" — ואילו עוצבות השריון המיוחדות, במידה שהוקמו, הוקמו כמעט על טהרת-שריון, מבלי שילוב מאוזן של יחידות רגלים, מהנדסים-משוריינים ועוד. מקובל לראות "נקודת-חוזק" גרמנית בכך כי הללו ריכזו שריון בדיביויות שלמות — ועם-זאת שילבו בעוצבות אלו את מלוא מכ"ל-הגייסות הנחוץ להפעלה-טקטית מאוזנת. האמת אמנם היתה כי צירוף כזה התפתח אצל הגרמנים רק בהדרגה, במהלך המלחמה — אך בעיקרה נכונה ההערכה הנ"ל. סא"ל מ. פילבסקי במאמרו על עוצבת-יסוד" (בעמ' 11) מישם, בעצם, את ה"תפיסה-המשולבת" הזאת אל תחום חיל-הרגלים; וניתן לו להסתמך על דוגמאות רבות מהשנים האחרונות, החל בהרכבו של ה"רגימנט הבין-חילי" הצרפתי וגמור בהחלטה הבריטית לשלב גדודי טנקים בכל בריגדת-רגלים וכן — על ארגון החדש של הבריגדות הגרמניות. דפי "מערכות" יהיו פתוחים לפני המעוניינים להמשיך בבירור-המושגים שנפתח ע"י סא"ל פילבסקי.

אם היתה במלח"ע השניה מערכה שכולה הפתעה,

הרי זו מערכת סידי-בראני, הראשונה באיתה מלחמה שהנחילה נצחון מובהק לבעלות-הברית. היתה בה, ובתוצאותיה, הפתעה איסטרטגית ("מפנה" במלחמת צפון-אפריקה), הפתעה אופרטיבית (המעבר הבריטי למתקפה) וטקטית (בבחירת הזמן, בדרכי-הגישה, ובאורח-ההתקפה) — הכל גמ"חדי; (וכמובן — גם טכנית וגם פסיכולוגית — ומה עוד?). ויתכן מאוד כי ההפתעה שבמערכה זו לאותו חלק-עולם שטרם-שועבד, אשר

למענו (במציאות) נלחמו גייסותיו של גנ. וייל במדבר-המערבי, היתה מרובה לאויב עצמו... מכל מקום, קרב זה בתנאים מדבריים הנו אופיני למיצוי אפשרויות ההפתעה במצב של היעדר מגע-קבוע בין הצדדים — כשם שמערכת אל-עלמין, כעבור שנתיים, היתה אופינית לניצול אפשרויות ההטעיה במצב של קיום מגע-קבוע כזה. ברם, הקורא ייטיב לעשות באם יהרהר הרהרהיטב בניתוח-הלקחים בתחום זה, שנעשה ע"י רס"ן מ. אילן בסיום סקירתו הניתנת בעמ' 26 של חוברת זו.

ציון קצר ונוקב לצרכיה וציווייה של משימה "אפורה" ה"נשכחת", הלא-היא

השמירה — ולחובות הזקיפים — ניתן ברשימתו של אחד מחיילי-צה"ל של אתמול (בודאי — איש-מילואים כיום) ש. רז (עמ' 68). אלינא יעלה בלב איש מן הקוראים ההרהור, שמא "פתוס מופרז" נשפך כאן. המדובר הוא בתנאי-ראשוני לבטחונה ולקיומה של כל יחידה, ושל כל מתקן ובסיס. וסימן טוב הוא לצה"ל כשאנשיו מתעוררים להצביע על הנחוץ והנדרש בשטח זה — כמובן, בתנאי שקריאה זו אף תוגשם.

תורת-מטה, כשהוא מהולה במשובת-חומור — מעל-

תה כפולה. אכן, זהו הנסיון שנעשה ב"מחזון" של פו"מ (עמ' 41), המציג את הסגנונים השונים של עבודת-מטה בצבאות הגדולים של העולם. בריטניה ואמריקה, צרפת ורוסיה (ואף גרמניה-של-אתמול) עוברות לפנינו על "במת" המחזון — והלכות-תורה רציניות מתובלות כאן בסממני גרוטסקה והתלווצות. את היסוד השני (ההלצתי-האירוני) שבמחזון אין, כמובן, לקבל "יותר מדי ברצינות" (ומובטחנו כי אף נספחות-צבאית לא תתרעם על ההלצות שעל חשבון אותו צבא מסוים...) אך קטעי התורות ודאי שהנם רציניים. יותר מאשר קטעים לא ניתן היה, כמובן, לתת במסגרת "מחזון"

קצר כזה, אשר לתוכו ניסו כאן, כנראה, לדחוס חלק נכבד למדי מעיוניו של קול. היטל, בספרו על חמשת המטות-הכלליים הגדולים הנ"ל שבעולם.

מה ענין של חלון אצל "תכניות לכיסוי מבצע"? אכן, בפלישת נורמנדיה היה

קשר בין השניים. "חלון" היה הכינוי לתחבולה שהומצאה ע"י בעלות-הברית להסחת תשומת-לבו וביבול התמצאותו של שירות-התצפית והאזהרה המכ"מי הגרמי. בעוד שלמעשה כווננו רובם המכריע של כוחות-האוויר האנגלו-אמריקאיים כלפי נורמדיה — טסו מטוסים מעטים בכיוון לגרמניה, בהשליכם מתוכם פסי "נייר-כסף" צרים וארוכים, אשר רישומם על מסכי-הראדאר הגרמניים של אז היה כשל ציי-אוויר גדולים. כך נשתלבו הטעיה והונאה טכנית לתוך מסכת ההטעיה האופרטיבית הגדולה, שקדמה למבצע-הפלישה ואף נתלחה לו, במשך זמן מה, בעצם מהלכו.

מוזה כשני מוני-שנים מעלה "מערכות" מדי פעם בפעם נסיונותיה של כתיבה

היסטורית-צבאית, בין במגמה מספרת-מאלפת ובין במגמה מנתחת ומציגה-בעיות. ברם, מאז הוקם הענף להיסטוריה של צה"ל — הוקלה בהרבה משימתנו בשטח זה. הקוראים יכולים ליהנות, בגליון זה ובגליונות אחרים של הירחון, מתוצאות עבודתו של הענף — בין שהדובר בא לידי ביטוי ע"י המצאת סקירות על-ידיו, או כתיבת אנשיו, ובין שהוא מתבטא בהקלת תפקידם של משתתפים אחרים ב"מערכות" מן העוסקים בנושאים היסטוריים-צבאיים.

למה, בעצם, שימשה בתקופות השונות המרכבה

הצבאית של העולם-הקדמון? נראה, כי מרכבתו של גיבור יוני מימי ה"איליאס" (כאכילס, או אַיאָכס, למשל) שימשה לו כאמצעי תנועה — ובקרב נלחם הוא כרגלי. "רכב-הקרב" של מצרים וחתים (וכנראה — גם של הכנענים) שימש כ"משטח-הנעה" לקרב-קשתים "רכוב". מרכבות הפרסים (במידה שהיו מציאותיות) נועדו לא רק להלם (פיסי ונפשי) הגלום בסוסים המסתערים, אלא אף בפגיעה באמצעות להבי-חרבות. ובדומה, יש ונשאלת כיום השאלה: לאיזו מתכליות אלו (הסעה, ירי, הלם) משמש נושאי-הגייסות-המשוריון? ה"מכתב לקצין-המילואים" שבהוברת זו (עמ' 39) מצדד בתשובה

מרחיקת-לכת, ואומר: לשלושתן! וברוב-מרחץ!

(המשך ראה עמ' 73)

על ההחלטה ועל הדיווח

התפקיד הקשה ביותר של המפקד, שלקראתו צריך להכינו, זהו תהליך קבלת ההחלטה.

הדבר שעליו ברצוני לעמוד הוא הקשר שבין תהליך קבלת ההחלטה לבין אספקת הידיעות הדרושות לכך. כוונתי לאותו מינימום של ידיעות אשר לפיו אפשר

לשקול — ולבצע — „הסתכנות מחושבת“ („Calculated risk“ — בלעז). המושג של „המנהיגות-לפנים“ (אג, כפי שנוהגים לעתים לקרוא לזה אצלנו, „ניהוג מתוך חבורת-פיקוד-קדמית“), שפירושה: הוא שמפקד צריך תכופות לצאת קדימה — דומני שמושג זה נכנס לתוך הצבא, והשתרש בו. ודאי, ישנם עוד דברים שונים שיש צורך להבהירם, ואשר יש ויש לתרגלם. צריך לדעת לחלק, ולקבוע, מה חייבים לעשות מתוך המפקדה העיקרית ומה מתוך חבורת-פיקוד-קדמית — ומתי. אבל עצם הדבר שעל המפקד להיות לפנים — זה ברור. אחד הגורמים לקביעת צורך זה הוא שאז ימצא המפקד במקום ההתרחשות — או בסמוך לו — ויקבל את הידיעות שלו מהר. אבל ישנו גם הצד השני של אותו ענין — של הצורך בידיעות בשביל קבלת החלטה — הלא הוא ההכרח לקיים דיווח „במקוטע“ (דהיינו, מבלי לחכות לשלמות של הידיעות, שאין להשיגה) ובמדויק. נוגש זה כולו חשוב מאוד מאוד. שהרי מה קורה ברגע שנוצר מגע עם האויב? „ערפל-הקרב“ הולך ונעשה כבד יותר ויותר, וביחוד כך יראה הערפל בקרב-גדול. הידיעות על כוחותינו, על הקרקע ועל האויב — מתמעטות; וכל מפקד רוצה לודא תחילה שבאמת אין להשיג ודאות רבה-יותר בידיעות, בטרם ידוח אל המפקד-הממונה שלו. משום-כך נכנס הוא לתוך תהליך של האטה בדיווח. המפקד ש„למעלה“ מתחיל לתבוע שיגיע אליו דיווח מהר-יותר — והדבר יוצר אזי ביחידות הרגשה שאין בוססים בהן; וכן יוצר הוא ביחידות גם הרגשה כי זה הנמצא „למעלה“ הוא עצבני. חייבים אנו למצוא דרך כיצד להתגבר על שתי תופעות אפשריות אלו. נקרא לזה „משמעת-דיווח“, או נקרא לזה בכל שם אחר — אבל נדע מה רוצים אנחנו לתקן בשטח הדיווח; ולמה אנו זקוקים כדי שתהליך קבלת ההחלטה יאפשר למפקד להגיע ליכולת של מתן החלטתו בזמן, ולאור המשימה.

החלטתו של המפקד זהו רצונו. כשהמפקד מחליט את ההחלטה — נחוץ שתהיה לו הרגשת ודאות בה — חה תלוי הרבה בדיווח. אבל זה תלוי גם בדרך בה הוא מפעיל את כל האמצעים היוצרים מגע-תצפית, או מגע-לחימה, עם האויב. אם נוסיף לראותם במסגרת החילית, הרי נחטיא את המטרה. כל האלמנטים המסיירים והצופים, וכל אלה היוצרים מגע — חובה לראותם כמבועים מאורגנים, מתוכננים ומתורגלים, שיזרימו למפקד ידיעות בדיוק-ידיעה כזה שיעניק לו, באמצעות הדיווח השוטף, את תחושת-הודאות, ואת מידת האפשרות לניצול הפוטנציאל החבוי ביחידה זו, או בעוצבה זו.

תחושת-הודאות, האובייקטיביות והבטחון — אלה הם גורמים חיוניים הדרושים לתהליך המכריע של קבלת החלטה על-ידי המפקד.

מדברי הרטמכ"ל, רב-אלוף חיים לסקוב, בפתיחת מחזור ו' של בית-הספר לפיקוד ומטה.

אל מול האתגר

מאת סרן ג. ה.

א. למצוא דרכי פעולה אשר יקנו עליונות ויתרון במגע עם האויב, הן ביכולת טכנית בתפ-
עול נשק, הן בכושר פיסי ורוחני והן בתושיה ותחבולות;

ב. כנגד פיתוח השריון ועצמת האש של צבאות האויב להעמיד:

1. נשק נ"ט ושיטות לחימה נ"ט;
2. אורחי לחימה שיתגברו על יתרון האויב בשריון ובאש;
3. מפקדים בעלי כושר מנהיגות גבוה שיהיו מסוגלים להוביל אחריהם יחידים ויחידות אל מול האויב העדיף;

ג. מציאת האיוון בין היותו של החיל "סבל" הנושא עמו ועליו כמויות גדולות של נשק, תחמו-
שת וציוד אחר, לבין היותו "לוחם" החייב להיות קל תנועה;

ד. כושר עמידה פיסי ונפשי בפני הפתעה ובפני הלם חזק של כוחות אויב גדולים.

דומני כי מנתי לעיל את הבעיות העיקריות, אשר העמיד "חייל" לפני חיל-הרגלים. הבה

מחבר המאמר, המשמש כמדריך באחד מבסיסי ההדרכה של צה"ל, נקרא השנה למלא תפקיד בתמרוני הקיץ. בעקבות הש-
תפתות בתמרונים אלה העלה במאמרו המתפרסם להלן שורת מחשבות והשגות, אשר אותן רואה הוא כתגובה למאמרו של "חייל" — "על האתגר לרגלים" — שפור-
סם בחוברת קכ"א—קכ"ב של "מערכות". בדבריו נוגע המחבר בכמה נושאים בלתי מקובלים ויזכה בודאי לתגובות חזרות מצד קוראי "מערכות".

האתגר ובעיותיו

בחוברת קכ"א—קכ"ב של "מערכות" קרא "חייל" אתגר לחיל-הרגלים. כמי שנמנה על חיל זה רצוני להיענות לאתגר ואף לנסות להשיב על השאלה: האם קול הרגלים שלנו קול תרועה הוא, או קול ענות חלושה?

אם לתמצת את קריאת-האתגר, הרי חייב חיל-הרגלים לענות על הבעיות הבאות:

וצראה כיצד אפשר בחיל-הרגלים למצוא פתרונות ותשובות לבעיות אלו, והיאך נוכל להכשיר עצמנו להיות כוח לוחם רגלי בעל כושר לחימה טוב.

הנחות-יסוד

האימון חייב להכשיר יחידים ויחידות למלחמה, אשר תיערך בזירה ובנתונים מציאותיים. לא הרי אימון גייסות אלפיינים כאימון גייסות בארצות הקוטב-הצפוני; ואין אימון יחידות בארצות ה-ג'ונגל דומה לאימון יחידות בארצות ערבה ומדבר.

משמע: — שדה-האימונים ונושאי-האימון חייבים לשקף תמונה, פחות או יותר מדויקת, של שדה-הקרב הצפוי.

אם ננתח את האויב הסובב אותנו ואת זירות-הקרב האפשריות נראה כי האופיני להם (מבלי להיכנס לפרטים) הוא:

- הגזרה הלבנונית — גזרה הררית;
- הגזרה הסורית נותנת לאויב שליטה טופוגרפית על איזורי הגבול הקרובים;
- הגזרה הירדנית היא הררית ורצופה שטחים מיושבים;
- את הגזרה המצרית מאפיינים שטחי מדבר פתוחים.

מובן, שכל גזרה וגזרה מחייבת מסקנות שונות

כושר הסוואה...

אצל חיל-הרגלים — הן לגבי תכונותיו וכשריו הנדרשים והן לגבי אמצעיו הנחוצים. אציין כאן את העיקריים שבהם:

- * כושר הסתערות ופיתוח עצמת-אש;
- * כושר גופני וסבילות לביצוע תנועות קשות וארוכות-טווח;
- * גמישות בפעולה וזריזות;
- * תנועות לילה ארוכות;
- * הבקעה ו/או הסתננות לחדירה-עמוקה;
- * פיתוח אמצעי פריצה ואמצעים נ"ט;
- * אמצעים נ"ט בכל הדרגים;
- * כושר הסוואה ומיסוך — בחניה, במערך ובתנועה.

מסקנה נוספת מכל האמור לעיל, הנה כי אף אם יהיו מקרים לא מעטים בהם יילחמו הרגלים ללא סיוע צמוד של חילות וזרועות אחרים, הרי שבי-מרבית המקרים יהיה צו-הקרב הרגלי מורכב מרגלים — שריון-ארטילריה — הנדסה ולעתים אף יסתייע במטוסי חיל-האוויר.

הזכרתי לעיל כי שדה האימונים חייב להיות דומה לשדה הקרב. אולם, מאחר שאין קרב אחד דומה למשנהו, חייבים אנו לבנות תרגילים כאלה אשר יאחדו ויכללו בתוכם נושאים הלקוחים ממספר קרבות צפויים. לדוגמה: יכול תרגיל אחד לכלול נושאים של הבקעת-לילה, התקפת-יום, התקדמות, הגנה ונסיגה — בעוד שאין הדבר תמיד תואם את הסיכוי המציאותי.

הצורך לחסוך בזמן ובאמצעים מחייב ריכוז נושאים אחדים לתרגיל אחד. ולכן שומה עלינו לזכור כי, בעוד ששדה האימונים חייב להיות דומה לשדה הקרב, הרי אין תרגיל מהוה העתק מלא של מבצע מסוים, אלא לעתים יהיה הוא מעין פוטומונטז' של מספר נושאים השאובים ממספר מבצעים.

נקודות דגש באימונים

א. אימון פרט — נסיוננו לימדנו כי החייל יודע, בדרך-כלל, את נושאי אימון-הפרט והוא מבצעם טוב, אם מקפידים על כך, משמע, שבי-צוע-פרט נכון הנו נושא הניתן לטיפול משמעותי. נוכחנו לדעת כי במידה שכל דרגי הפיקוד נותנים דעתם על כך, מעירים ומגיבים על ליקויים תוך כדי ביצוע תרגילי-פרט ותרגילי-מסגרת —

...וכושר ניידות ברגל.

בהיתקלות מרחוק — יש להדגיש את ריכוז האש על היעד וכן את ריכוז האש במרחקים אשר יאפשרו שליטה ישירה ונוחה על אמצעי־האש והפעלתם המהירה.

בהסתערות על היעד הדגש הוא על מתן אש יעילה. כדי להשיג אש כזו יערכו תרגילי הסתע־רות מבוקרת, בהם מתאמנים החיילים — בשלבים הראשונים — בירי מטחים לפי פקודה.

מאחר וכמות התחמושת המוקצבת לאימונים הנה מצומצמת יחסית, לנוכח הצרכים הקצבנה בעיקרה לשלושה נושאים עקריים: לאש־קרב; למטוח־חזרה; לקרב־ההסתערות ולדרג־המסת־ער כמעט בכל תרגילי־האש.

ב. להשגת הגמישות באורח־הפעולה חשובים, בין השאר, במיוחד נתונים אחדים אשר אפשר לטפחם לא־מעט במהלך אימון החייל־הפרט ותר־גול הגייסות — כגון כושר גופני כללי (ובמיוחד האימון בהתגברות על מכשולים), הכושר להליכה ממושכת וכושר־סבילות, תוך דגש מיוחד על הליכה בשטחים קשים (חולות, הרים, טרשים, אדמה בוצית, וכו'), תרגילי־פתע בכל הדרגים ושינוי מצבים, נתונים ומשימות תוך־כדי ביצוע תרגילים.

ג. הניידות, שמבוססת בראש־וראשונה על

נעלמים הליקויים, במידה וישנם, והרמה עולה. הנסיון מוכיח כי מצדיק את עצמו דגש־קבע על נושאים המצריכים התרכזות מיוחדת (כגון תצפית־מאבטחת, או הסוואה, ואף התחפרות והגנה ב"מ, ועוד).

ב. אימון יחידת־משנה — לגבי החייל הבר־דד הקפיצה מאימון־הפרט אל אימון־יחידה נע־שית עם המעבר משלב אימון־הפרט אל זה של אימון־הכיתה. מבחינת הנדרש מהחייל־הטוראי אין בעצם הבדל אם הנו פועל במסגרת כיתה, או מחלקה, או אף פלוגה ולמעלה מזה. ההבדל העיקרי שבין אימון־הפרט לבין אימון־במסגרת הוא: שאם באימון־הפרט הוא פועל כשהוא לעצמו, מבלי להתחשב בנעשה סביבו, הרי באי־מון במסגרת יחידת־משנה הדגש הוא על עבודת־הצוות. הכיתה היא אולי מסגרת־הצוות הגבוהה ביותר בה עדיין מרגיש החייל־הטוראי את חבריו. כשהוא פועל במסגרות גדולות יותר, הרי פירושו של דבר לגביו הוא — פעולת כיתות נוספות או יחידות־אש נוספות. הדגש באימון הכיתה נופל באופן טבעי על נושאים המחייבים ביסודם פעולה מלוכדת ומתואמת של קבוצות־לוחמים לא־גדו־לות (כגון הסתערות, פריצת מכשולים, לחימה על יעד מבוצר וכיו"ב).

עקרונות־פעולה ומימושם

ניסינו לתת משמעות מעשית לכמה עקרונות־פעולה שנראו לנו כחשובים ביותר:

א. פיתוח עצמת־האש;

ב. גמישות באורח־הפעולה;

ג. ניידות;

ד. תיאום ושיתוף־פעולה.

א. פיתוח עצמת־האש — בראש וראשונה מושגת עצמת־אש גדולה ע"י העלאת כושר הק־ליעה. לכך ניתן להגיע ע"י אימון בסיסי בשיטת אש־הקרב בתקופת הטירונות וע"י מטוח־חזרה במשך כל תקופת שירותו של החייל.

כל רובאי חייב להיות בקי גם בהפעלת מקלע ורובה־רומה־נ"ט. זאת ניתן להשיג ע"י ריבוי מטוחי רובה ומקלע לכל החיילים, ומטוחי רובה־רומה־נ"ט בירי רב־פעמי.

פיתוח עצמת־האש נעשה גם ע"י ריבוי תרגילי הסתערות עם אש.

גמישות — ומאפשרת את זו. נוסף על כך, מתג-
לים כחשובים בשבילה:

- תושית-שדה של יחידים ושל כיתה, מחלקה ופלוגה. מאהלי-שדה משוחררים מאמצעי מנהלה "מסובכים" (אהלים, מטבחים וכו'...), הכנת מזון מבושל ללא מטבח, הסוואה וכיו"ב.
- סדרות-אימון ניידות תוך דילוג מאהלים מגורה לגורה;
- התקנת חגור תכליתי לחייל, המאפשר לו למזג ביעילות את שתי הפונקציות החיוניות שלו: זו של ה"סבל" וזו של ה"לוחם".

ד. תיאום ושיתוף-פעולה — להמחשת עקרון זה רצוי מאד לבצע תרגילים של שיתוף-פעולה עם ארטילריה, שריון, הנדסה, ים ואויר.

שלבי האימון

כידוע שלטשה הם שלביו של האימון המתבצע בכל צבא וצבא:

אימון-הסירון — הבא להקנות לסירון את יסודות האימון הצבאי בתפעול נשק, שדאות-פרט.

בסימן שיתוף-הפעולה: רגלים מתקדמים בסיוע אוירי.

אימון-בסיסי במסגרת-יחידה, שבו הדגש נמצא בגיבוש המסגרות ובהקנית "טכניקה קרבית". אימון משימתי, הוא שלב העוסק גם בהטמעת היסודות אשר נלמדו באימון הבסיסי במסגרת-יחידות וגם בפיתוח נושאים מסוימים אחרים. אימון זה, הנערך מדי פעם בשטחים שונים באופ"י, אינו זקוק כלל להיצמדות דוקא אל "שטחי-אימונים" או "שטחי-אש" מיוחדים.

בהגשמת האימון מסוג אחרון זה בולטות כמובן, מדי פעם, נקודות ומידות שלפי טיבן מחייבות הן עבודת-הכנה שיטתית — כגון לחימה על יעד מבוצר, לחימה בשטחים-בנויים, קרב-היתקלות באויב בלתי-מאורגן, (כולל מצבי אויב-בתנועה, אויב בהגנה-חפוזת, מארבים), תנועות ארוכות ביום ובלילה, כולל הניווט, טלטלת הפצועים, חציית שטחים קשים וללא-דרכים — לפחות בק-טעים מסוימים של נתיב-המסע.

בכל נושאי האימון המשימתי יש להשתדל לשלב חלק מהלקחים או את כולם. אפשר לומר כי בכל פרשה של אימון-לחיל-הרגלים מהוה הפרק המסכם, של אימון-מרוכז, את נקודת-השיא — וזהו אותו פרק שבו חיוני להתרכז בנושאים כאלה אשר לפי טיבם אפשרי ביצועם רק כאשר יחידות אורגניות שלמות, או אף עוצבות-יסוד, מתכנסות במקום אחד ולתקור-פתיח ממושכת.

אחת האמתות המתגלות תוך-כדי נסיון עריכת אימון מסוג זה היא כי הפעלת כל שרשרת הפיקוד בכל תרגיל מכטיחה ביצוע יעיל ומוב ע"י היחידה כולה, ע"י יחידות-המשנה שבה וע"י כל פרט ופרט בתוכה. הנסיון מוכיח שבתרגיל גדודי ופלוגתי הופ-עלו ופעלו לא רק מפקדי גדודים ופלוגות אלא גם מפקדי המחלקות — ובמידה רבה אף מפקדי כיתות; וכל אחד מהם פעל בתחומי-הוא. הודות לכך הושגו גם הישגים נאים בכיצוע-פרט.

בין הלקחים המשמחים שנתגלו במהלך תרגילי-אימון-מרוכז של צה"ל יש לציין במיוחד את כושר-התנועה וכושר-הסבילות הגבוהים. כמובן שהישגים משמחים אלה — באשר למשך התנועה,

אורך המסלול וכושר-התנועה של החייל — נתגלו כניכרים ויפים במיוחד לאחר תקופות אימון רצוף ומתמיד.

אכן, הישגים בשטחים אלה שייכים לתכלית-היסוד של האימון-המרוכז מן הסוג המתואר — כשם שהנם גם ניידות כללית של היחידות, כושר-ניווט של מפקדים בשטחים קשים, כושר-הסתערות ועוד.

סיכום

על האימון להיות מענין ותכליתי. אם ירגישו הכל כי הוא נעשה לתכלית ברורה ואין זמנו מת-בזבז לריק — תהיינה התוצאות טובות. ההישגים הגדולים ביותר שהושגו באימונים הם הבטחון שהיילינו בוטחים בעצמם ובמפקדיהם והבטחון שהמפקדים בוטחים בחייליהם — וכן ההוכחה כי אנו מסוגלים לבצע משימות הקשות בהרבה מאלה הנראות, במבט ראשון, כניתנות לביצוע. בעית הבעיות היא: להציב יעד ברור, רחוק וקשה — ולנוע אליו.

„תנועות ארוכות ביום ובלילה, כולל הניווט...“.

א מ ר ו ת

זמן-האימונים — ומחירו

אין לך מאמץ בצבא החשוב מן המאמץ לניהול טוב של מערכת-האימונים, המונע בעד בזבוז זמן-האימונים לחיילים. היות ומחירה של כל „שעת אימון“ הוא כ-5 דולר לאיש, הרי שזמן האימונים הוא אחד מן ה„סחורות“ יקרות-המחיר המצויות בצבא — ואחד מנכסיו רביהערך ביותר.

גנ. ברוס ס. קלרק, מפקד כוחות-הצבא שבפנים ארה״ב.

ה א ד ם

מטוסים מופעלים-מרחוק יכולים להתנגש בקרב; טילים-מונחים יכולים להיפגע ע״י תותחים נגד-מטוסים אבטומטיים; טנקים ללא-נהג יכולים לירות זה בזה, בתוככי כל התסבוכת וההתחכמות-המדעית של מוקשים-מגנטיים מזרחלים ושל עוד ועוד מכונות או מגננונים מעין-אלה; — אולם עם כל אלה, לא ניתן יהיה להשיג נצחון של ממש מבלי שהאנשים-החיים שמאחרי מכונות כאלו יחוסלו, או יאולצו להיכנע. לעת-עתה — טרם נראה התחליף לאדם.

מדבריו של קול. רוברט ב. ריג, (צבא-ארה״ב), שבספרו רב-הדמיון-וההשראה העלה תמונה נוקבת של מלחמה „כפי שתהיה בעוד תריסר שנים“.

בעיות אימון - רבות הפנים

„מונח לפני ספר מצוין של קול' לוכסמבורגי, על מערכת-הארדנים בדצמבר 1944, בו הוא מנסה גם לבאר את סיבות הכשלון האמריקאי לנוכח מתקפת-הנגד הגרמנית. אך הוא יכול היה להוסיף על הסבריו גם את העובדה כי שררה אצלנו בורות כמעט-גמורה, בפלוגות ומחלקות הרגלים, על כך כיצד לארגן עמדה-הגנתית. למפקדי יחידות אלו, שכמעט כולם היו לא אנשי-צבא במקצועם, היה בדרך כלל רק זכרון מעורפל על מקצת ההדרכה בנושא זה, שקיבלו פעם במחנה האימונים, לפני חדשים רבים. לגבי קצינים שהועלו בדרגתם בשדה-הקרב — היה תכופות הנושא כולו בגדר חידוש גמור. הפתרון היחידי היה טמון בהדרכה והשגחה אינטנסיביות ע"י הקצינים הבכירים, אך לכך חסר הזמן. דיביות-הרגלים הרביעית, למשל, הגיעה לשם מן הקרב החמור שלה ביער הירטגן, ו"התישבה" באיזורה החדש ב-12 בדצמבר — וההתקפה הגרמנית ירדה על ראשה בטרם שחר, ב-16 בדצמבר.“

מהערכת-ספרים ע"י גנ-מיור הרולד בלייקלי, שהיה בשעתו סגן מפקד של דיביות-הרגלים ה-4 בצבא ארה"ב.

*

„אימונו היה צר-מדי ומנותק-מדי. כיתתנו „השתייכה“ למחלקה, לפלוגה, לגדוד, לרגימנט, לדיביוזיה וכו'. אך היות ולא היתה לנו ידיעה או הבנה לגבי גופים גדולים יותר אלה, לא יכולנו לעולם להגיע לידי הרגשה שהננו משתייכים אליהם באמת. וכתוצאה, כל הדברים שבעזרתם ניסו להרים את רוחנו — נכשלו: מסדרים, נשפים, בחירת „הפלוגה הטובה-ביותר“, כל מיני תחרויות ופעולות, זכיה בפרס של חופשה-לשלושה-ימים, גאומי המפקדים — וכל השאר. חסרה לנו התמונה הכוללת, חסרה לנו כל ידיעה ממשית על המבנה והמשימות של היחידות שנועל למחלקה שלנו, וכיצד כל החלקים האלה מתואמים בפעולתם — וביחוד בקרב. אומנו למילוי מלאכה מוגבלת ו"מתמחית" מסוימת, מבלי הבנה כיצד מלאכה זו משתלבת לתוך הכלל הגדול-יותר.“

מתוך הרהוריו של חייל אמריקאי ששירת בגדוד רובאים בגרמניה בשנת 1955—57. — („ארמי“, 1959).

על איסטרטגיה ומדיניות

„משימותיה של האסטרטגיה נקבעות ע"י המדיניות. אולם, על מנהיגים מדיניים לדעת את אפשרויותיה של האסטרטגיה — על מנת שיוכלו להציב בפניה בהשכל את משימותיה בכל שלב היסטורי מסוים נתון.“

„מטרתה של האסטרטגיה הצבאית הנה ליצור, ע"י אמצעים צבאיים, תנאים כאלה שבהם יהיה ביכולתה של המדיניות להגשים את המטרות אשר קבעה לעצמה.“
מתוך כלי-מבטא של קציני המטה-הכללי הסובייטי

*

„היסודות האזרחיים והצבאיים שבחברתנו נשתזרו באופן כה מהודק עד אשר לא קציני הצבא, לא נושאי-המשרה המנהליים — ולא נציגי בתי-המחוקקים — יכולים עוד לדבר, כטוענים לאיזו עמדה עצמאית ואיתנה של עקרונות שונים, או לקר-מדיניות נפרד ב"סודו“.

לפי „הנשק והמדינה“, ספרו של העיתונאי האמריקאי ולטר מיליס.

עוצבת-היסוד של חיל-הרגלים

(קצת הרהורים של חשבון-נפש)

סא"ל מאיר פילבסקי

מי ששואף ללמוד מהנעשה בצבאות הגדולים והקטנים בעולם הגדול, סופו שמוגיע לכלל מסקנה מעניינת: — כיום אין צבא בעולם המשליך את יחבו רק על תחמושת גרעינית, על טילים-בליסטיים או על טילים-מונחים. כל צבאות העולם מצפים, במקרה של מלחמה בעתיד, ללחימה רצינית ביותר בין צבאות היבשה...

כזה, שבכל אחד משני המקרים האפשריים הנ"ל יוכל הצבא להפעיל את המכסימום ההכרחי של עצמתו בלי שינויי מבנה וכלי ריאורגניזציות? אחד הנושאים העיקריים שהועלו בשנים האחרונות על "שולחן הניתוחים" של המחשבה הצבאית היה מבנה עוצבות-היסוד של חיל-הרגלים ושל חיל-השריון. אין בכונתי לנתח כאן את הבדלי הגישות של הצבאות השונים, אם כי ניתן ללמוד לא-מעט מההתחבטויות הרבות של הצבאות החדשים בכל העולם. די להצביע על שתי תופעות-יסוד, המשותפות לכל צבאות העולם, ואשר חייבים אנו לתת את דעתנו אליהן, שמא נמצא את עצמנו מאורגנים במתכונת מיושנת ובלתי יעילה.

שתי הנחות-יסוד הדריכו ברוב צבאות העולם את ההנהגות הצבאיות, בגשתן לארגון ולבנות את צבאותיהן בתקופה שלאחר מלחמות קוריאה והודו-סין ומבצע-סואץ: —

• יש להניח כי במלחמה גדולה בעתיד בין שני הגושים ישתמשו בתחמושת גרעינית גם ברמה הטקטית וגם ברמה האסטרטגית.

• בשנים הקרובות תתכנה מלחמות "מקור-מיות" לא-קלות, בהן יש סיכוי סביר שהצדדים לא ישתמשו בתחמושת גרעינית (דהיינו, מלחמות בנוסח קוריאה, הודו-סין וסואץ).

ברם השאלה שעמדה, ועדיין עומדת, בפני צבאות העולם היא: איך להתארגן בארגון קבוע

שתי תופעות בבנין עוצבות-יסוד

ודיביזיות-הרגלים-המוטסת, והמבנה הפנימי שלהן שונה לחלוטין. כן יש בצבא-ארה"ב הגורסים שיש להקטין גם את מבנה הדיביזיה-המשוריינת — ולהעמידו על מבנה הדומה לזה של דיביזיות-

תופעה ראשונה: — המימדים של עוצבות-היסוד הוקטנו מאוד. בבריטניה ובגרמניה-המערבית הוחלט על החטיבה-המוגברת כעוצבת-יסוד. בארה"ב הוקטנו מימדי דיביזיות-הרגלים

הרגלים ה"מחומשת" החדשה. גם מצרפת הגיעו ידיעות על נסיון להקים "דיביוזה ממוכנת קלה". אין לי ידיעות על הנעשה כיום בתחום זה בצבאות היבשה של הגוש המזרחי, אולם אציין רק את העובדה שעוצבות-היסוד (של רגלים ושריון) של בריה"מ במלחמת-העולם השנייה היו קטנות בהרבה מעוצבות-היסוד המקבילות בצבאות המערב.

הקטנה זו של מימדי עוצבות-היסוד נובעת קודם כל מעצמת-האש העצומה שמסוגלים הצבאות כיום להנחית על פני השטח, עצמת-אש שהגיעה לשיאה בתחמושת הגרעינית. עצמה זו, ההולכת וגדלה, מחייבת קודם כל פיזור רב יותר, והקטנת מימדים, כדי להשיג בטיחות מכסימלית בפני פגיעות. מצד שני, מקנים כלי-הנשק ואמצעי-המיכון החדשים לעוצבות-היסוד הקטנות עצמת-אש וכושר מחץ מוגברים העולים בהרבה על אלה של עוצבות-היסוד הישנות, הגדולות והמסורבלות. עוצבות-היסוד מוקטנות אלו מסוגלות — כך מאמינים יוצריהן — להגיע במהירות וביעילות לידי הפעלה בכל מלחמה "מקומית"; עם זאת תוכלנה, לדעתם, עוצבות כאלו להילחם אף בתנאי לחימה גרעינית אפשרית, בין "מקומית" ובין כללית.

תופעה שניה: — כל עוצבת-היסוד בנויה בדרך-כלל באופן מאוזן, כך שהיא כוללת יסודות מכל החילות הלוחמים. מיוזג הארטילריה בעוצבות-היסוד הוא תופעה ישנה; אולם מן-הראוי להזכיר כי ישנם צבאות (כך — צבא ארה"ב) שהכניסו עתה ארטילריה-גרעינית לעוצבת-היסוד שלהם. לא תמצא בשום צבא עוצבת-היסוד שאין בה איוון כל-שהוא ואיגוד מפורש של יחידות מכל החילות המסתערים — ואפילו תהיה עוצבת-היסוד קטנה בהרבה ממה שהיה מקובל עד כה. לא תמצא כיום עוצבת-היסוד של חי"ר שאין בה מספר ניכר של טנקים "אורגניים" ואפילו נושאי-גייסות-משוריינים (כך — גדוד-טנקים בן 5 פלוגות בדיביוזה החדשה של צבא-ארה"ב; גדוד-טנקים מוקטן בבריגדת-הרגלים הבריטית החדשה; רגימנט מעורב של טנקים ותותח-סער שבדיביוזת-רגלים סובייטית). אין כלל למצוא עוצבת-היסוד של רגלים או שריון, שאין בה יחידת-הנדסה אורגנית (גדוד או פלוגה), לא

תבחין באף עוצבת-היסוד של שריון כיום שאין בה יסוד אורגני ברור של חיל-רגלים-משוריין, על נושאי-גייסות-משוריינים, במימדים של כשליש ועד מחצית מהכוח המסתער הכללי. אנסה אח"כ להסביר תופעה חשובה זו של איגוד כה הדוק בין החילות המסתערים לסוגיהם בתוך עוצבות-היסוד, אולם בינתיים אסתפק רק בציון עובדה מאלפת זו. אך כדאי שנוכח כי במלחמת-העולם השנייה לא היו טנקים משובצים אורגנית בעוצבות-היסוד של חיל-הרגלים (*). סיוע הטנקים, שניתן לעוצבות-הרגלים בשנים האחרונות של מלחמת-העולם השנייה במימדים בלתי-מבוטלים, ניתן ע"י טנקים שהופרשו מתוך עוצבות-שריון מובהקות (מתוך דיביוזות משוריינות או מתוך בריגדות טנקים (**)).

לכן יש לראות בתופעה זו, של מיוזג אורגני של טנקים ונושאי-גייסות בעוצבות-היסוד של הרגלים, מסקנה ולקח שהופקו מנסיון מלחמת-העולם השנייה ומהמלחמות המקומיות שלאחריה. מי שקרא ספרים על מלחמת-העולם השנייה שנכתבו ע"י מפקדים נמוכים-יחסית ודאי שהבין חיון בחוסר-התיאום המבהיל בין חיל-הרגלים והשריון שהיה מצוי בצבא הבריטי (עיין "בריגד דיר-הרגלים" של קיפנברגר) ובצבא ארה"ב (ראה "מפקד פלוגה" של מקדונלד). אף אחד אינו מוכן, כנראה, לחזור בעתיד על נסיון מר זה.

* * *

כל בר-דעת בתוכנו לא יתקשה ללמוד את הניתן ללמוד משתי התופעות שמצאתי לנכון להדגישן בקשר לבנין עוצבות-היסוד של רוב צבאות העולם בזמננו. המסקנות שניתן להסיק מהתופעה הראשונה (הקטנת מימדי עוצבות-היסוד) הן כה ברורות עד שאין כל טעם להרחיב את הדיבור עליהן. לעומת זאת, התופעה השנייה (שילוב בין-חילי מהודק בתוך עוצבת-היסוד) מחייבת, לדעתי, מקצת ניתוח — ואשתדל לעשותו בשורות הבאות.

(*) פרט לדיביוזות מ"טיפוס-המעבר" — כגון הדיביוזות ה"ממוכנות" הסובייטיות, דיביוזות "רמיות השריון" הגרמניות, ועוד. — המער.

(**) או שנועדו בעיקר לכך מלכתחילה — אך נתקיימו בנפרד מעוצבות-הרגלים (כגון, "בריגדות-הארמיה" הטנקיות הבריטיות, או "גדודי-ההבקעה" הטנקיים הסובייטיים). — המער.

שילוב בין-חילי - על שום מה ?

החל משנת 1943 ואילך, נגד צבאות המאורגנים לחימה חדישה, רואים אנו כיצד חשיבותן של עוצבות חיל-הרגלים עלתה והלכה עד שהן הפכו לבצל-ברית שוה-ערך לעוצבות חיל-השריון. תור-פעה זו של עלית ערך עוצבות חיל-הרגלים בסוף מלחמת-העולם ה-2 שניה היא ביטוי מובהק לעובדה כי שני היריבים הנאבקים נלחמו לפי שיטות טקטיות ואופר-טיביות דומות — וכי הקשיים שנערמו עתה שוב על דרכו של התוקף גרמו לחימה יותר אכז-רית, יותר ממושכת, יור-תר רצופה (ימים ולילות, בלי הפוגה), לחימה נגד אויב שאינו מתפרד ב-נקל, לא מבחינה פיסית ולא מבחינה רוחנית. ב-טוח אנוכי כי אילו היו עומדים נגד הגרמנים בשנות 1939—1942 צב-

אות מאורגנים כדוגמתם — לא היו הגרמנים משיגים נצחונות מפוארים כל-כך ובמהירות רבה כל-כך. הם היו אזי נתקלים בקשיים גדלים-והולכים, והיו נאלצים להכניס להתקפה הרבה יותר עוצבות-רגלים, ולעתים הרבה יותר תכור-פות משעשו זאת במציאות. חושבני כי כבר במת-קפה הגרמנית הגדולה של קיץ 1942, בחזית אוקראינה והקבקו, לקחו עוצבות-רגלים חלק נכבד מאוד — שעלה על חלקן במתקפות הגר-מניות הקודמות.

אולם לא די בכך שנציין את עובדת השתתפותן של עוצבות-רגלים במתקפות של השלב המאוחר-יותר של מלחמת-העולם השניה. תופעה חשובה לא-פחות היא עובדת השיתוף הפעיל בין עוצבות-הרגלים ויחידות הטנקים בקרבות של מלחמת-העולם השניה. אם בתחילת מלחמת-העולם השניה לימדו הגרמנים את יריביהם את החשיבות הע-צומה של העוצבות המשוריינות העצמאיות (הפל-

נדמה לי כי אנו נוטים ללמוד לקח בעיקר מראשיתה של מלחמת-העולם השניה. לאיש צבא מקצועי, חובב היסטוריה, ממש נעים (מבחינה מקצועית-טהורה בלבד!) לקרוא על דיביויות-קורפוסיות וארמיות-השריון הגרמניים של שנות 1939—1942. הרבה "ה-

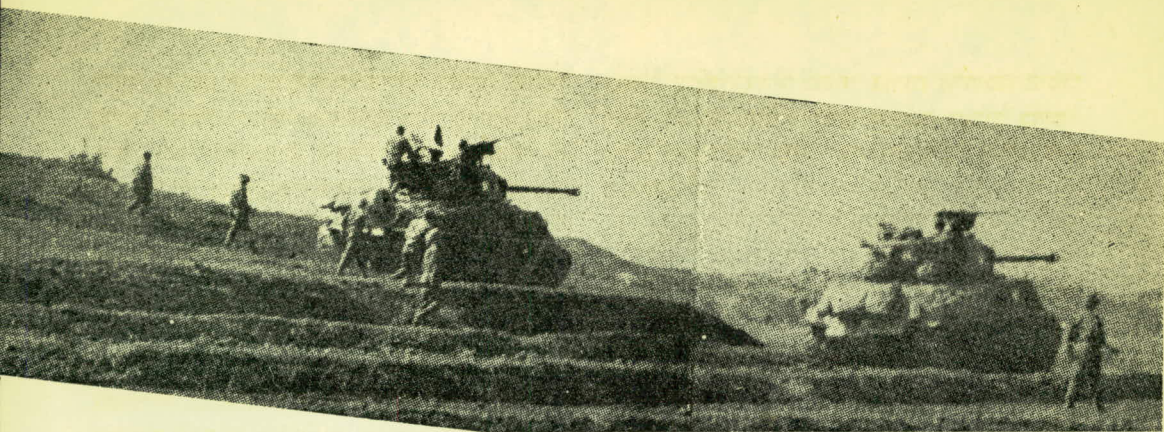
נאה תיאורטית" מעין-זו נגרמת לכל אחד ה-משוה את תורת ריכוזי השריון הגרמניים לעומת פיצול השריון אצל ירי-ביהם. ואנו, באהבנו את עיקרון הריכוז, כמה היי-נו רוצים לחקות דוגמ-אות נאות וקלסיות אלו... יתכן שהדבר ייר-אה מאוד לא פופולרי בעיני כל המתפעל מ-דוגמאות-מופת אלו ב-איגודי-כוחות תכלי-תיים, אולם דומה כי יש להציע, "להדליק אור אדום" לפני תנו-

עת ההתפתחות-הצבאית — ולעצור לרגע. ה-כה נחדל מלצמצם את תורת הארגון-הצבאי כולה ולהעמידה על עיקרון ריכוז בלבד. הבה ננסה לראות, מה קרה בשנותיה האחרונות של מלחמת-העולם השניה ובמלחמות שתכפו ובאו אחריה.

השנים האחרונות של מלחמת-העולם השניה, וכן מלחמת-קוריאה, הוכיחו בעליל כי לא יתכן להיכנס למלחמת-יבשה רצינית ולבצע מבצעי-התקפה ומבצעי-הגנה, בלי עוצבות-חיל-רגלים מאוזנות ובנויות כהלכה. במתקפות הגרמניות של תחילת מלחמת-העולם השניה, נגד צבאות שעדיין לא תפסו את יסודות מלחמת-היבשה החדשה באשר לשימוש בשריון ובאווירה, ניתן היה לקבוע כי חשיבותן של עוצבות-חיל-השריון והאווירה הגרמניות היתה גדולה לעין-ערוך מחשיבותן של עוצבות-חיל-הרגלים. אך לעומת זאת, במתקפות של בעלות-הברית בכל החזיתות,

סכמה ציורית זו מראה את המבנה (ועצמת-הלחימה) של ה"בריגדות החדשות" שבצבא המערב-הגרמני המור-קם, המורכבות גדודי שריון — רמנים — "רמני-שריון" — ויחידות "משחית-טנקים" — והנדסה.

שלושת
הגורמים
בעוצבת ייסוד

♦ רגלים
♦ שריון
♦ הנדסה

תפעול עוצבת-חי"ר בשתי צורות-הלחימה היסודיות, התקפה והגנה, נוכל להיווכח בעליל בחשיבותם המכרעת כיום של הטנקים והמהנדסים ה"אורגניים".

ננתח תחילה את ההתקפה:

● בכל התקפה אופינית של עוצבת-חי"ר תתיצב בעיה הנדסית רצינית של פריצת מכשולים הגנתיים, "מתעלים" ומאבטחים. פריצה זו חייבת להעשות בתיאום הדוק-מאוד עם הגייסות המסותערים והמסייעים של עוצבת-הרגלים ובשיתוף מלא עמם.

● התקפה של עוצבת-חי"ר — אין לראותה כהתקפת-לילה בלבד, הנגמרת תמיד עם שחר. הכוחות חייבים להיות מאוגדים כך שיוכלו לבצע התקפה עוצבתית של חי"ר ולשמור לאחר-זאת על תנופת ההתקפה, ואפילו במשך מספר יממות אם יהיה צורך בכך. עוצבת-חי"ר שידרש ממנה להיות נתונה בקרב-ההתקפה יותר מלילה אחד, חייבת לכלול בתוכה, אורגנית, יחידת טנקים, המופעלת במשימות הבאות: —

א. סיוע-אש בכינון-ישיר לפריצת המהנדסים ולקרב-החדירה של יחידות-הרגלים. שיטה זו של סיוע בכינון-ישיר — ערכה עולה-והולך עם התחזקות מערכת-הביצורים של המגן.

ב. סיוע ליחידות-הרגלים בלחימת ה"חד-בחד" (יום או לילה), ע"י סיוע צמוד, תוך שמירת תנופת ההתקפה במשך כל אותו זמן.

ג. פעולה בצות אחד עם יחידת-הנדסה, עם יחידת-סיוע ועם יחידות-רגלים רכובות על טנקים ועל נושאי-גייסות — לשם פריצת לעומק האויב כדי להשיג ניצול-הצלחה ראשוני ומידי. ניצול הצלחה ראשוני זה של עוצבת-הרגלים צריך לשמש מקפצה לעוצבת (או עוצבות) השריון, למילוי התפקיד של חדירה-לעומק. בלי טנקים ומהגדרים אורגניים בעוצבות-חי"ר כמעט ואין מה לדבר על התקפה הנגמרת בניצול-הצלחה.

● באם יתקוף האויב המגן התקפות-נגד ע"י שריון ורגלים — מסייעות יחידת-הטנקים ויחידות

ללות טנקים, חיל-רגלים-משורין, יחידות ארטי-לריה והנדסה — בתוספת סיוע-אוויר טקטי, הפועלות יחד ובמאמצים אופרטיביים מתואמים — הרי בסוף אותה מלחמת-ששה-שנים למדו כל הצבאות מנסיונם-שלהם כי עוצבות-השריון לבדן לא תבאנה את הנצחון ואת ההכרעה. הצבאות למדו בנסיון המלחמה את החשיבות המכרעת של עוצבות חיל-הרגלים מכל הסוגים (חי"ר "רגיל", חי"ר ממוכן, חי"ר משורין, חי"ר מוטס), הפועלות במאמצים משותפים או מתואמים עם עוצבות השריון והלוחמות בשיתוף הדוק עם טנקים, שיתוף היורד עד לרמה הנמוכה ביותר. אכן, כך פעלו גייסות שני הצדדים הלוחמים גם בשנותיה האחרונות של מלחמת-העולם השניה וגם במלחמת קוריאה.

מה, אם כן, ניתן ללמוד מכל האמור לעיל? נראה לי כי מותר להקיש ולומר כי עוצבת-יסוד במלחמת-יבשה חרישה — ותהיה עוצבה זו קטנה ככל שתהיה — חייבת לכלול בתוכה את כל האלמנטים היסודיים של כל החילות המסתערים, המסייעים והמשרתים, על-מנת שתוכל לפתור כל בעיה מבצעית במהירות, תוך שיתוף-פעולה מוכן-מראש ומבלי שתהיה תלויה יתר-על-המידה בדרגים הגבוהים. ודאי שלא יקום איש אשר יציע להוציא מתוך עוצבת-יסוד של שריון את יחידת (או יחידות) חיל-הרגלים-המשורין שלה. שכן הכל יודעים ידיעה ברורה כי עוצבת-שריון בלי יחידות רגלים-משוריינים והנדסה אינה אלא ריכוז של טנקים, אשר ניתן להטיל עליו רק משימות מוגבלות מאוד. אך בכיוון זה יש לחשוב עד הסוף — ולציין כי אף עוצבות-יסוד של חי"ר בלי יחידת-שריון ויחידת-הנדסה אורגניות בעלות עצמה מינימלית היא אמנם גוף חי — אבל גוף בעל מום, שאינו מסוגל לבצע שום משימה מבצעית ניכרת ביעילות ובמהירות מתקבלות על הדעת.

כל משימה אופינית שעלולים להטילה על עוצבת-רגלים דורשת כיום שיתוף-פעולה עם טנקים ועם חיל-הנדסה (שיתוף הפעולה האורגני עם חילות אחרים הוא דבר ברור מאליה, לכן לא נעסוק בו כאן). אם ננסה לנתח בקצרה את

המתחיל ע"י עוצבות-ח"ר והנמשך ע"י עוצבות-שריון, היא שאיפה כללית של תקופתנו, שיש לעודדה.

ועכשיו — לניתוח קרב-ההגנה.

הגנה בקנה-מידה עוצבתי חייבת להביא בחשבון לא רק התקפות על מתחמים ומערכים-מוגנים אלא אף אפשרות של פריצת עוצבות-שריון לעומק מערך-ההגנה, במגמה לפגוע בתח-זוקה, בעתודות ובדרגי הפיקוד של המגן ול-שתקו כליל. התשובה הטובה ביותר שיש כיום למגן נגד פריצה כזו הוא המכשול ההנדסי (זה הטבעי וזה המלאכותי). בשילוב עם מערכים-מוגנים של ח"ר וארטילריה ובשילוב עם כוח-שריון כלשהו. על אף כל ההתקדמות הטכנולוגית החדשה, אין כיום נשק טוב-יותר נגד שריון אויב מאשר טנקים הנשענים על מערכת מכשור-לים הנדסיים. אם רוצה אתה שעוצבת-ח"ר תתיש כהוגן עוצבת-שריון פורצת, ותגרום לה אבידות של ממש — יהיה עליך לצרף לעוצבת-הרגלים, אורגנית, יחידת-טנקים ויחידת-מהנדסים בעלות גודל מינימלי מסוים, שתלחמנה מתוך תיאום הדדי עם הארטילריה ויחידות-הרגלים המחזיקות במערכים-המוגנים ובשיתוף-פעולה צמוד אתן. בלעדי כך, חושבני, יהיה זה כבר הישג רב אם יצליח המגן להשהות את האויב זמן-מה.

דת-המהנדסים לעוצבת-הרגלים לבלום את האויב התוקף ולהתיש את כוחו, עד שיהיה סיפק לעור-צבה (או עוצבות) השריון לתמרן ולהיכנס לקרב נגד שריון האויב בתנאים נוחים.

לפני שאעבור לנתח בקצרה את קרב-ההגנה — חייב אני לחזור לענין ניצול-ההצלחה בהתקפת עוצבת-ח"ר, מאחר שענין זה נראה בעיני כגורם בעל חשיבות חיונית. בצבאות בני-זמננו מקובל עתה לשאוף לכך שעוצבת-רגלים בהתפתחות התקפתה הראשונית תתחיל לבצע את ניצול ההצלחה והרדיפה — בעוד שעוצבת (או עוצבות) שריון הופכת את ניצול-ההצלחה המקומי לרדיפה אופרטיבית לעומק מערך האויב. שכן מקובל הוא להשתדל שלא להגיע למצב הנון — בו תכבוש עוצבת-שריון בשביל עוצבת-רגלים את היעדים האחרונים, ותבזבז זמן יקר ואבידות יקרות על ביצוע משימה שעוצבת-רגלים היתה צריכה לבצע. נסיון קרבות-העבר מעיד כי הסתבכויות מסוג זה של עוצבות שריון בתוך מערכי-ההגנה יסודיים, או אף בינוניים, של המגן גרמו לכך שבמקרים רבים מאוד הפסידו עוצבות השריון את תנופתן עם ראשית חדירתן בעומק האויב. מקרים מסוג זה קרו לא-אחת במלחמת-העולם השנייה — ודומה כי אפילו ההיסטוריה הצבאית הקצרה שלנו יודעת לספר על תופעות דומות. נראה לי כי שאיפה זו של ביצוע "מרוץ שליחים",

איגוד בין-חילי בעוצבות-היסוד — הכרח!

תפיסה זו, (אשר יש בה, כמובן, יתרונות ומגבלות משלה) מותנית ללא-ספק גם בכמות האמצעים העומדים לרשות הצבא (מספר טנקים, נושאי-גייסות-משוריינים, רכב רב-מינוע, רכב לתחזוקה, ארטילריה מתנייעת, ועוד...). ישנה, כמובן, גם תפיסה ארגונית אחרת הגורסת כי יש מקום לכמה סוגים של עוצבות-יסוד: עוצבות-רגלים, עוצבות משוריינות, עוצבות ממוכנות וכמובן — עוצבות ח"ר-מוטס.

מכל מקום, אין אף צבא בעולם, המתכוון למלחמה רצינית, המרשה לעצמו לבנות עוצבות-יסוד בלי איגוד אורגני של יחידות מהחילות המסתערות (ח"ר, שריון, הנדסה) ומהחילות המסייעים (תור-תחנים, קשר) בתוך עוצבות-יסוד אלו. וודאי שיכור-

נראה לי כי אין חולקים בין הוגי הדעות של צבאות העולם על כך, שכל צבא-יבשה חדיש הבנוי לניהול מלחמת-יבשה באמצעים "מקובלים", או אף באמצעים גרעיניים, חייב לבנות את עוצבות-היסוד שלו באופן שיהא מאוזן מבחינת החי-לות המסתערים, המסייעים והמשרתים שמהם הן תהינה מורכבות. תיתכן כמובן, לפי הלכיה-המחשבה החדשים ביותר, אף תפיסה ארגונית הגורסת כי ח"ר ושריון הם בעצם חיל אחד, וכי על-כן יש לבנות רק סוג אחד של עוצבות-יסוד, שיכלול יסודות שוים (בערך) של טנקים ושל חיל-רגלים (משורין או ממוכן) בכל עוצבה. עוצבה כזו, סבורים, תוכל לבצע גם תפקידים המוטלים כיום על עוצבת-ח"ר וגם אלה המוטלים על עוצבת-שריון.

בודאי המתכננים והמארגנים ומחשבים כמה אחר-
זים מרכבי-השריון כדאי להם ל"השקיע" בעוצבות
המשוריות — וכמה יש לאגד אורגנית, בתוך
עוצבות הרגלים, על כל סוגיהן.

לים לבוא חובבי-הריכוז שבצבאות כל העו-
לם ולהציע כי יש לרכז את כל הטנקים ונושאי-
הגייסות מתוך עוצבות החי"ר — ולהוסיף ע"י
כך לסדר-הכוחות של אותו הצבא עוד מספר קטן
של עוצבות משוריות. בכל צבא וצבא יושבים

קשה לדעת מהו האחוז הרצוי לכל צבא וצבא, אולם נראה כי הכל כמנחים שיש
הכרח לאגד, בצורה זו או אחרת, טנקים, נושאי-גייסות-משוריות ומחנדים בתוך
עוצבות-הרגלים. ואין תימה, שהרי מי שמתכוון להילחם ברצינות גם נגד יריבים חזקים
ועקשנים, ומי שמוכן ללמוד את לקחי סוף מלחמת-העולם השניה ואת לקחי מלחמת
קוריאה — ודאי שיוגיע למסקנה כי אף בתנאי זמננו זה עדיין ישנו הכרח בעוצבות חי"ר.
ואם יש הכרח בעוצבות חי"ר — יש לתת להן טנקים ומחנדים, אפילו אם כתוצאה
מכך אחוז קטן מכלל-הטנקים של אותו צבא לא יימצא, רחמנא ליצלי, במסגרת עוצבות-
השריון המיוחדות, ואפילו אם אחוז ניכר מיחידות המחנדים ייכלל בעוצבות-היסוד
הלוחמות הכלל-צבאיות ולא ביחידות-מחנדים חילות נפרדות.

אמרות • השגות • מושגים

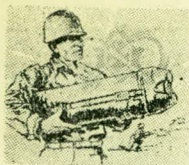
"באיזו מהירות יוכל דבר זה לנוע?" זוהי אחת השאלות הראשונות הנשאלות ע"י
צבא חדיש לגבי ציוד חדש המוצע לו. ביחידות-הצבא המהירות, המתאמנות בהתמדה
על-מנת לעשות עצמן מהירות עוד-יותר, נודע לכך ערך מכריע. המהירות — היא
המשמשת איזון לקושי-משימותיו של החייל בן-זמננו; היא מסייעת להתגבר על מרחקים
גדולים, היא עוזרת לסכל את יתרונו המספרי של תוקף. ציוד העשוי ללוות, לחמש ולקיים
את הלוחם בכל מקום — הוא המאפשר, כשהוא נתון בידיהם מאומנות, הגנה זריזה: —
בכל שעה, בכל מקום!

מתוך מודעה של חברה תעשיתית אמריקאית, העוסקת באלקטרו-
ניקה, במדיטות, במחקר צבאי וכד'

*

הבה נשלח את דמיוננו אל תוך מלחמת-העתיד. הנה, במבט הרתוק אל "מסך"-
הטלוויזיה עוקב מצביא של התורה-הגרעיני אחרי מהלך המערכה. "לוחמים" רבי התמחות
מקצועית-צרה מפעילים מנגנונים מסוג מכ"מ, ובולשים את השמים בחפשמ אחרי האויב.
בשביל חיילים אלה מתבטאת ה"לחימה" בהתבוננות במנורות-איתות צבעוניות ובמערכות-
המחוגים, שעל ה"מוחות-החשמליים" ועל מדי-הטוה — ובלחיצת כפתורים ומשיכת מנופי-
יד של מנגנונים. אולם מה יקרה כשהבורת אויב — החמושה, נאמר, בסכיני מטבח —
תפרוץ פניהם? האם לא תשים קץ לכל אלה? נזכר אתה בארכימדס, שהופתע ע"י לוחם
רומאי, ונרצח על-ידיו, בהיותו עוסק בפתרונה של בעיה גיאומטרית. שקוע במחשבתו,
שירטט החכם היווני בשלוה את עיגוליו בחול — וכל אשר היה ביכולתו לומר כשהשגיח
בחרבו השלופה של הרומאי היה: — "אל תשבש את מעגלי". אלו היו דבריו האחרונים.
פ. מיקשה, הוגה צבאי נודע ולעתים יוצא-דופן. (מתוך מאמר

משנת 1959).

מה צריך להיות

צבא בזמננו?

„המחר כבר התחיל!“. זוהי טיסמה הנכונה אולי בשטחים רבים של חיינו כיום, ובשטח **הצבאי** — בודאי! הצבאות החדישים של זמננו נתונים **כבר** בתהליך בלתי-פוסק של השתנות-התחדשות-התהוות — והכוח הדינמי שמניעם בדרך זו מכונה „מחקר-ופיתוח“. תמצית מושגיהם, בתחום זה, של מעצבי-דמותו של הצבא האמריקאי, כיום ולקראת המחר (דהיינו — ב„מחר-שכבר-התחיל“), מוצגת כאן לפני קוראינו, בהמשך לפרקי „מה צריך להיות צבא בזמננו“ שבחוברת קכ"ג.

לקראת תביעות העתיד

חות-שועל“, למשל — אך הוא עשוי להתעורר ולהתלהב מאוד כשהמדובר הוא בצוללת המונעת בכוח-גרעיני, או שמסופר על טיל שטוחו 8000 ק"מ.

מיעוט של הבנה לצורך החיוני של הצבא בכלי-זין ומכונות משופרים מאותם סוגים שאינם מהווים נושא מעורר-ומגרה בשביל יומן-קולנע — יש בו כדי להכביד על טיפוח העירנות הנחוצה בציבור לכך כמה זקוק הצבא למחקר ולפיתוח אשר ייצרו ויעצבו כלי-נשק וציוד בשבילו; נשק וציוד שיהיה בהם כדי לשפר את יעילות-פעלו — ואת סיכויו להישאר בחיים — של אותו איש שכמעט ו„נשכח מלב“: — החייל הלוחם, הבודד-והמבודד, בשדה הקרב שלו.

על-כן, לתגבורת כושר-פעלו של החייל-הלוחם ושל מפקדיו-בקרב, מתאמצים מפעלי-המדע-וה-

על ענייני קידמה-טכנולוגית חושבים רוב הא-מריקאים במושגים של מכונות העשויות להקל, לנוחותם, את העול היומיומי שלהם: מכונות כביסה אבטומטיות וגוזזי-דשא חשמליים — בש-ביל הבית; מכונות-כתיבה חשמליות ומכונות ניהול-חשבונות אבטומטיות בשביל המשרד; מכונות-אסיף מכניות ומנופי-הרמה הידראוליים — בשביל המשק החקלאי. רק לעתים רחוקות יותר חושבים הם על קידמה-טכנולוגית במוש-גים של תהליכים אבטומטיים בייצור פלדה, או מנגנונים אבטומטיים לפיקוח-על-טיב המודאים הפקת מוצרים משופרים בהוצאה מופחתת.

אולם מצב הפוך מתהווה שעה שאמריקאי ממו-צע מפנה את מחשבותיו אל תחום כלי-הזין והמ-כונות הצבאיים. כמעט ולא שמור אז בזכרונו מקום בשביל מכשיר-חולין כגון מכונות לחפירת „שו-

„אחת הקשות שבבעיותיו של ציוד-צבא הוא המעבר משלב המחקר-והפיתוח אל שלב הייצור. נסיוננו במשך השנים אישר והדגים זאת.“
גנ. א. שומבורג, סגן ראש החימוש לצבא ארה"ב

פיתוח של הצבא לברר היטב את צרכיו, ולהעניק לו כלי-נשק ומכשירים אשר גם יכשירוהו יותר לגבור על יריבו, וגם ישפרו את יכולתו לשמור על קיומו-הוא, בתנאיו הקשים עד-מאוד של שדה-הקרב של המחר.

על-מנת להכשירו יותר להביס את יריבו שוא-פים מוסדות-המחקר והפיתוח של הצבא אל חמישה דברים אלה:

- לשפר כלי-זין קיימים וליצור חדשים, מעולים-יותר;
- לשפר את ניידות-שדה-הקרב של החייל — על פני הקרקע ודרך האויר;
- לפתח תקשורת וציוד אשר יתנו בידי מפקדיו של החייל אמצעים מהירים ומהימנים יותר בשביל לשלוט במהלך הקרב ולהנחותו;
- לפתח מכשירי תצפית אשר יאפשרו לחייל לדעת היכן הוא האויב, ומה זומם הלז נגדו;
- לפתח אורחי-פעולה טקטיים אשר יאפשרו להפיק את מלוא התועלת מכלי-הנשק ומהמכוניות החדשים, ואשר יתאימו לאותם תנאים שניתן לשער כי יהיו קיימים בשדות-הקרב של העתיד.

על מנת לשפר את יכולתו של החייל, לשמור על קיומו ויכולתו ל"שרוד בחיים" מבקשת תכנית-הפיתוח של הצבא להשיג ארבעה דברים אלה:

• גלגלות מהו סוג האנשים המעמיד את מיטב הלוחמים — ולהפריד בין ה"לוחמים" לבין ה"לא-לוחמים" עוד בטרם הגיע עם אל שדה-הקרב;

• לשפר אימונם של החייל ושל מפקדו;

• להעניק לחייל אמצעי-אבטחה ומגן — כגון לבוש "משורין";

• לספק לו בגדים שיהלמו את האקלים בו הוא יימצא, צידה מזינה, שלא תהיה כבדה ורבת-נפח עד כדי להכביד על האספקה בתנאים הטקטיים של החזית — וטיפול רפואי כזה, אשר יתן לו סיכוי טוב להישאר בחיים אף באם ייפצע או ייפגע.

בכדי להגשים תכניות-הישגים אלו חייב הצבא לקיים פעילות מתמדת הן בתחום מחקר-היסוד המדעי והן בזה של מחקר-מיושם שימושי. ודאי שעליו להשתמש הרבה בפרי עבודתם של מוסדות ממשלתיים אחרים, של מפעלי-פיתוח בלתי-ממשלתיים — והוא עושה כך; אך אין הוא יכול להיות תלוי אך ורק באלה בלבד, שכן רבים הם תחומי המחקר אשר נודעת להם חשיבות עילאית לגבי הצבא — ושאינן המוסדות האחרים עושים בהם במידה הנדרשת. לעומת זאת תוצאותיו של המחקר הצבאי ודאי שצריכים לעמוד לרשות שאר המוסדות.

המחקר והפיתוח הצבאי, לפי עצם טבעם, הנם בגדר "חיפוש עד אין קץ". כל הישג-פיתוח נוסף, אי-אפשר שלא יעורר מחשבה על אורח-מעשה או אביזר חדש ומשופר עוד יותר. זוהי הסיבה שבגללה חייבות מטרותיו של מפעל-המחקר-והפיתוח הצבאי להיקבע ל"טוח ארוך", ועל מימונו לא-פשר פעילות נמרצת ומשתפרת-בהתמדה.

רק תכנית-פעולות רבת-מעש ומתפתחת-בתמיכת דות של מחקר ופיתוח צבאיים היא בלבד עשויה לצמצם אותו הפרש-הזמן המסוכן שבין הרגע בו קבע הצבא-הלוחם כי הוא זקוק לכלי-זין או פריט-ציוד מסוים — לבין נקודת-הסיום של תהליך פיתוחו וייצורו של הפריט, הרגע בו ניתן כלי זה בידי הגייסות.

הם צעדו בגורמנדיה -
והגרמנים חכו להם בקלא!

הפתעה ע"י הטעיה

„תכנית כיסוי“ למבצע

דס"ן ר. קולנשר

גנרל ברדלי האמריקאי, מפקד הארמיה (ואח"כ קבוצת-הארמיות) האמריקאית שהשתתפה בשנת 1944 בפלישה לגורמנדיה, מספר בספרו „סיפורו של חייל“ כי אחד הגורמים המכריעים להצלחת הפלישה היתה העובדה ש-19 דיביויות גרמניות, אשר נמצאו לא-הרחק מגזרת קרבות-ההכרעה בצרפת, לא הוכנסו למערכה היות והן חיכו לפלישה נוספת, כגזרת איזור קלא (Pas de Calais) בזה גדול זה חיכה באפס מעשה שבעה שבועות לפלישה שהיא אשר תהיה, לדעת הפיקוד הגרמני הנבונה, הפלישה העיקרית — וחיכה עד לאחר ההכרעה האמתית בקרבות שבצרפת; שכן הפיקוד הגרמני „בלע“ את „תכנית-הכיסוי“ האנגלו-אמריקאית.

תכנית כיסוי — מהי?

מושת — הכנות כגון אלו ואחרות אינן נעלמות מעין האויב. הן משמשות התראה ברורה לבאות, ועלולות למנוע כל הפתעה מבצעית. גם הסוואה מושלמת, אין ביכולתה להסתיר לחלוטין תנועות וריכוזים בקנה-מידה גדול הנמשכים זמן מה. מכאן בא ההכרח לשכנע את האויב שאתן הכנות, אשר אינן ניתנות להסתרה, מכוונות, כביכול, למטרה שונה ממטרתן האמתית.

נסיון שכנוע כזה מתוכנן מראש ובמשולב עם תכנית המבצע — והוא נקרא „תכנית-הכיסוי“ למבצע.

החל משנת 1942, וביחוד לאור הצלחתה של תכנית-הכיסוי למערכת אל-עלמין, היה זה לנוהל קבוע במבצעי בעלי-הברית שכל תכנית מבצעית תהיה מלווה תכנית-כיסוי. לנוהל זה היו סיבות ברורות: השיפור המתמיד באמצעי המודיעין ובהעברת הידיעות (כגון רדיו, תצלומי-אוויר) מנע בעד האפשרות להסתיר את עצם ההכנות הרבות שלפני מבצע חדש. הבאת כוחות וריכוזם בגזרה מסוימת, הכנת מצבורי מזון, דלק ותח-

הרקע של תכנית-הכיסוי לפלישה בצרפת

ודיוק בכל ביצוע. אין זה די להגניב לאויב תכנית-מבצע מבוזבזת. המודיעין שלו ישוה מסמך כזה עם כל הידוע לו — ולא יקבלנו כמסמך אמתי אלא אם ימצא כי יתר מקורותיו אינם סותרים את הידיעות שבמסמך כזה. והרי ידוע שמספר מסמכים אמתיים שנפלו בידי יריב (כגון הידיעות הנכונות על הפלישה הצפויה שהשיג הסוכן הגרמני שבשגרירות הבריטית בתורכיה*) לא זכו לתשומת-לב, בהיותם חשודים וחסרי סיוע מספיק.

ובכן, יש לביים די הוכחות המספיקות כדי לשכנע אויב (ולא רק את המטה שלך). יש לביים ריכוזי-גיסות, תנועות, מתקנים — וכאן נעוץ קושי ניכר, כי באותו זמן-עצמו שהאויב רואה את הריכוזים המבוזבזים עשוי הוא לראות גם את הריכוזים האמתיים; ואין ספק שריכוזים אמתיים שסותרים את הרושם המבוזבז, משכנעים יותר מהמבוזבזים (אשר יש בהם משום רמזים בלבד למציאות כוחות). במילים אחרות: — הבימויים יעילים רק במידה שגילוייהן של פעולות אמתיות אינם סותרים אותם. יש איפוא הכרח למנוע או להסתיר כל פעולה אשר עלולה לסתור את הרושם המבוזבז — או למצוא דרך להחפיש את האמת כך שהיא עצמה תתאים לכונה המבוזבזת. כדוגמה: כאשר רוצים לעורר רושם שדיביזיה-משוריינת מסוימת נערכת להתקפה כלפי מזרח — אין די בביום ריכוז דיביזיה כזו כלפי מזרח אם באותו זמן-עצמו מסוגל האויב לראות ולהיווכח שאותה דיביזיה פרוסה למעשה בצורה אחרת, ומפתחת פעולה הרבה יותר מוחשית לכיוון אחר. הביום נראה אז חיוור ובלתי-משכנע. ואם, למשל, מסוגל האויב לזהות את מיקומן של כל הדיביזיות המ-שוריינות — בודאי לא יאמין לביום של דיביזיה "נוספת".

אי-אפשר היה להסתיר את עצם התכנית לפ-לוש לצרפת מאנגליה. אי-אפשר היה להעלים את העובדה שחלק גדול מצבא ארה"ב התרכז בברי-טניה או להסתיר את ההכנות הצבאיות והמדיניות שנעשו לקראת הפלישה. כן היה ברור שהפלישה תהיה זקוקה לקרבת בסיסי-האוויר והנמלים שב-אנגליה ותכוון לחוף הצרפתי של "התעלה". בדי-קה נוספת ע"י המטות המעוניינים (בענין חופים המתאימים לנחיתה, נמל קרוב וכו') היתה מראה שקיימות שתי גזרות-פלישה אפשריות: איזור קלא או נורמנדיה.

האפשרות שנבחרה בפועל לביצוע היתה הפ-לישה לחוף נורמנדיה. כדי לכסות על תכנית זו, ולמנוע ריכוז הגרמנים להגנת איזור זה, הוחלט על תכנית כיסוי שתצביע לכאורה על כונה לפ-לוש לאיזור קלא. היה חשוב לא רק להטעות את הגרמנים לפני התחלת הפלישה, אלא גם לשכנע אותם בימים הראשונים של הפלישה, עד שיתבסס ראש-גשר איתן, שהפלישה העיקרית טרם החלה — והיא עוד תונחת באיזור קלא.

היה איפוא צורך "להציג" לאויב, בצורה מוח-שית, "ידיעות" אשר "יסבירו" לו את כל אותן ההכנות שאי-אפשר להסתירן, בתוספת ביומים שונים — כך שאצל האויב תוכל להתקבל תמונה של תכנית-מבצע אפשרית וסבירה, מאומתת ע"י ידיעות שונות המשלימות זו את זו: — פלישה לקלא. וכמובן שהתכנית המבצעית תבויס בצורה כזאת שתחייב אצל האויב איגוד כוחות כזה אשר יהיה נוח לביצוע של תכנית המבצע האמתית.

מה דרוש לתכנית-כיסוי?

תיכנונה של תכנית-כיסוי לפרטיה, והגשמתה המוצלחת, מחייבים מחשבה רבה, תיאומים רבים

(*) ראה בספר "מבצע-ציר", שהופיע בעברית בהוצאת "מערכות", — המער.

האפתעה — מה סודה? להלכה, ככל שידובר בה יותר — כן תרחק מאתנו. לאמתו של דבר — שניים הם עיקרי-מקורותיה: ההרגלה של היריב (ההופכת את מכתך, לכשתבוא, למפתעת) — וההטעה (המשלה את יריבך לגבי המציאות ולגבי כוונותיך, באופן שפעולתך תפול כבזק על ראשו). בסקירתו התמציתית של רבי-סרן ר. קולנשר מוצגת בראש-וראשונה בחינתה השניה של האפתעה. אמנם, הוא מציגה על רקע פעולה-רבתי (הפלישה לנורמנדיה); אך עיקריה ניתנים, כתפוח, להתאמה ולסיגול אף לתנאי מבצעים של חטיבה וגדוד — ובכך רוב-ענינה של הסקירה.

לשאלה עד מתי יש טעם לקיימה ולפתחה. יש לזכור שההטעיה המבצעית מכוונת בעיקר להשיג פיע על הפיקוד הגבוה של האויב — כי רק הוא מסוגל להסיק את המסקנות המבוקשות ולהחליט את ההחלטות הרצויות. תהליך זה של הדלפת הידיעות המבוימות אל מטה פיקוד-האויב, ואח"כ בדיקתן ועיבודן שם לצרכי מודיעין, הערכת-מצב, החלטה והנעת כוחות בהתאם להחלטה — תהליך זה לא יושלם תוך דקות או תוך שעות ספורות, כאשר המדובר הוא בהעברת כוחות ניכרים מגיזרה לגיזרה או מחזית לחזית. תכנית-כיסוי שלא תשאיר לאויב את הזמן הדרוש — לפי המצב — בשביל לפעול בהתאם למסקנות המת-חיבות מאותו ביום, תהיה מבוזבזת. היא תשכנע, אולי — אך במועד ששוב אין ערך לשכנוע זה.

בספרו „בשולי אלומת האור“ מספר סגור רונלד וינגייט, חבר במטה-התכנון-המשולב מימי מלחמה השניה, איך במשך חודשים לפני הפלישה שוטטו קבוצות קצינים במזרח-אנגליה במכוניות מיוחדות, כאשר הם משדרים תשדורות-אלחוט בדויות אל ומ-את עוצבות ויחידות שאינן קיימות כלל. הגרמנים קלטו את כל התשדורות האלו, ועל פיהן סיכמו לעצמם שיש לבעלות-הברית 69 דיביזיות אשר הוצבו בעיקר במזרח-אנגליה. מעדות זו הוציאו מסקנה שזינוק-ההתקפה יבוצע בקלג ושכל נחיתה במקום אחר לא תהווה אלא הטעיה.

למעשה נמצאו באנגליה 35 דיביזיות בלבד, שמרביתן חנו דרומה לתמזה, והח-לטת ראשי המטות-הכלליים היתה — לנחות בנורמנדיה.

כה מוצלחת היתה ההטעיה, שאפילו 20 יום לאחר יום-הפלישה חשבו הגרמנים שנמצאות עדיין 67 דיביזיות באנגליה אשר 57 מהן יוכלו להיות מופעלות לשם נחיתה בקלג. אך 42 מתוך 67 דיביזיות אלו לא היו קיימות כלל. עד ליום ה-40 אחרי יום-הפלישה לא עמדו הגרמנים על-כך ש-„סידרו“ אותם, אך אז — כבר איחרו את המועד.

אם אפשר בשלב ההכנות למבצע להסתיר בצור-רה יעילה את הפעולות האמתיות, כך שרק הפער-לה המבוימת תיראה — מה טוב (אך גם זאת קשה לבצע); ברם, על פי רוב הענין מורכב יותר. לרוב אין סיכוי להסתרה מלאה, ויש לשקול מה ניתן להסתיר — ומה חייבים להחפיש, ולשזר בפעולה המבוימת באופן כזה שלא יפגע במטרה המבצעית גופא או ביעילות ההטעיה.

גם בהכנת הפלישה לנורמנדיה מצאו צורך בביומים ובשילובים מסוגים שונים. כדי להוכיח שהפלישה לנורמנדיה אינה עוד המאמץ העיקרי, הכינו בנמל בריטי, מול קלא, צי-פלישה מבוימים ודאגו לכך שהיקף הביומים בנמל זה וסביבו עוד יגדל אחרי יום ה-„ע“.

גייסות, שהיו מיועדים להישלח לגור-מנדיה בשלב מאוחר יותר, נרתמו ליצג את גייסות הפלישה לאיזור קלא. כדי להמחיש תפקידם זה, ניצלו את שמו ומועמדו של גנרל פטון, שהושאר לע"ע באנגליה^א, והציגוהו — לא בפומבי, אך תוך הדגשת נוכחותו באנגליה, ותוך דליפה מופקת של רמזים — כמו-פקד-המיועד לפלישה זו. כן נופח מוע-מד מפקדתו, הן בשמה והן בהיקף פעולותיה, כדי לשוות לה רושם של מפקדת-פלישה עצמאית. תנועת-קשר מתאימה, אופן הטיפול בידיעות שב-עתונות וברדיו, נאומיו של פטון, קיו-מה המרומז של „מפקדת הפלישה“ שלו, ביומים חזותיים של הכנות לפ-לישה והדלפת „ידיעות“ לסוכנים גר-מניים ידועים באנגליה — כל אלה השתלבו במערכת-הפעולות לשירות תכנית-הכסוי.

העיתוי

שיקולי עיתוי נוגעים, בדרך-כלל, לקביעת מועד יום ה-„ע“ המבוימים ולשהות הדרושה לבי-צוע ביומים — אך גם לפרק-הזמן הנדרש בשביל להספיק ולהציג לאויב את תכנית-הכיסוי וכן

^א ושהועד להיות מפקדה של ארמיה נוספת (ולא של קבוצת-ארמיות עצמאית!) אשר תופעל בשלב הפריצה והוצאה מן המאחז הנורמנדי. — המער.

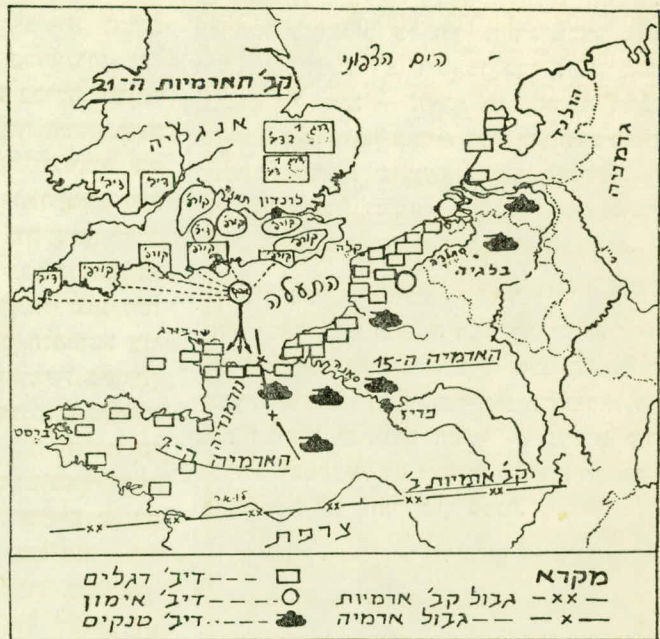
עבודת־מטה בתכנית־הכיסוי

נסקור־נא עתה את הגורמים המבצעיים שכבר פגשנו בסיפור־מעשה זה: כוחות המביימים ביומים חזותיים (כגון צי־הפלישה בנמל); מביימי תנועת קשר; גורמי מודיעין ויחסי־ציבור (סוכ־נים, צנזורה, עתונות, רדיו); מפקדת־"יצוג", עם גנרל מפורסם (שהיה לו למעשה, כפי שכבר הוזכר, תפקיד אחר); כוחות שהיו באמת מיועדים

בתהליך הפעלת תכנית־הכיסוי לפלישה בנור־מנדיה החלו, כמובן, כבר זמן ניכר לפני יום ה־"ע" להזין סוכנים ב־"דיעות" המתוכננות. יתכן, שהפיתוח ההדרגתי של הביום — אשר חייב להמ־חיש התפתחות סבירה של הכנות לקראת מבצע — לא נתקל במקרה זה בקשיים מיוחדים, משום שהקביל בערך לקצב ההכנות האמתיות. בבוא יום ה־"ע" לא הופסקה הפעולה לקיום תכנית הכיסוי; שכן היה הרי צורך להוכיח שהפלישה העיקרית טרם החלה כלל, ועוד בוא־תבוא במקום האחר.

היערכות היריבים לפני הפ־לישה לנורמנדיה (ראשית יוני 1944)

הקורא רואה כי כוחות־הברית מרוכזים בדרומה ומערבה של אנגליה — ואילו במזרחה נמצאות למעשה רק דיביזיות מע־טות שנועדו לעבור לנורמנדיה עם "הגל השני"; לעומת זאת חלק ניכר של הכוח הגרמני (ה־ארמיה ה־15) מרוכז כלפי חוף קלא־ה (הציון "דרג 1" מציין את הדיביזיות הבריטיות שנועדו לתיגבור ההתקפה).

לפלישה — אך אשר עשו כמה דברים שלא היו למעשה דרושים לתפקידם בפלישה. ואין זה הכל, כי רבה היתה המלאכה. יחידות־ההסוואה שעסקו בביום־חזותי לא היו גדולות. הן עסקו בייצור דמייים, ובביצוע עבודות הביוס־החזותי שימשו הן בעיקר כגרעין מקצועי, ולעזרתן באו בעבודות אלו יחידות אחרות: יחידות־אבטחה מנעו גישה קרובה־מדי אל "מתקני־הפלישה"; יחידות־הובלה עסקו בביום הובלות, היסעים ותנועות; להק־מפציצים דאגו לכך שגם איזור קלא יקבל את חלקו המתאים בהפצצת־איזורי־הפלישה.

דוקא אחרי יום ה־"ע" היתה חשיבות מיוחדת להראות שצי־הפלישה המבויים עודנו גדל ומת־חזק, ולא הופעל בפלישה ה"התחלית". דוקא אז היה חשוב במיוחד לרמוז על פטון ו"מפקדת־הפלישה" שלו, שעדיין מתכוננים הם למבצע שהו־טל עליהם. הכונה היתה להטעות את האויב באופן זה במשך כשבוע ימים, עד ש"ראש־הגשר" בנור־מנדיה יתחזק דיו. לא העיזו לקוות שאפשר יהיה להמשיך בהטעיה זו למשך־זמן רב הרבה יותר; אך התברר להפתעת כולם, שאמנם אפשרי היה הדבר.

תכנית-כיסוי למבצע מתפתחת, מתוכננת, מות-
אמת ומבוצעת לפי "דגם" מסוים. תהליכי דגם
זה גובשו תוך מלחמת-העולם-השנייה והם משק-
פים את השילוב של הגורמים השונים, אשר רק
בצירופם עשויים הם לתת את התוצאה המבוקשת:
הפתעה במבצע — באשר למועד, לעצמה, לבחי-
רת הגיזרה, לצורת הלחימה — והשגת איגוד
כזה של הכוחות-האויבים שיהיה נוח בשביל
המבצע.

ההיקף של מבצע-הפלישה לצרפת היה גדול
במיוחד, אך אותם העקרונות, אותו הנוהל, שימשו
גם לתכניות-כיסוי של מבצעים קטנים יותר שב-
אפריקה ובאיטליה. כל זמן שחורג מבצע ממס-
גרת מקומית גרידא, ויש בו כדי לענין מטות
גבוהים של אויב — חייבת גם ההטעיה לשכנע
את הדרג-הגבוה של האויב. עליה להתחשב באותה
התמונה הכוללת שידועה לאויב ושתיראה לו.
ואין היא יכולה להסתפק בביום מקומי וסתמי-
למדי, שאינו מתואם עם יתר ענפי הפעילות.

תכנית-הכיסוי מתוכננת כאמור ביחד עם תכ-
נית המבצע עצמו ובאותה המפקדה, וזו מסתייעת
בקצין-הסוואה מיוחד, המגיש תכניות הסתרה
והטעיה. גיבושה הסופי של תכנית-הכיסוי, הק-
צאת הכוחות והתיאום הסופי — נעשים כולם
בשילוב, ובמקביל, עם גיבושה של תכנית המבצע
ובדרג-מטה לא יותר נמוך ממנה.

ויש לזכור: הביצוע של בלוף — איננו בלוף!

כל זה נעשה לפי החלטת הפיקוד הגבוה. אך מי
תכנן את כל הפעולות, מי תיאם אותן? ברור,
שאף אחד מן הגורמים המבצעים שהוזכרו לעיל
לא יכול היה לעשות זאת. תכנונה של תכנית-
כיסוי טובה אפשרי אך ורק תוך הכרה מפורטת-
למדי של תכנית המבצע האמתית. שהרי יש
לבדוק אותה לפרטיה (ולא רק את הכוונה הכללית)
כדי למצוא מה הן הפעולות שתגלנה לפני-זמן
את היעדים האמיתיים, באיזו מידה ניתן להסתיר
פעולות אלו, האם יש צורך ל"החפיש" אותן או
שיש אולי לשנותן במשהו? בלעדי בדיקה זו
אין תכנית-הטעיה ואין תכנית-כיסוי. ואמנם
תוכננה תכנית-הכיסוי לפלישה באותו דרג, וב-
אותו צות, שתכננו את הפלישה בכללה. בצות-
המתכנן נכלל למטרה זו קצין-הסוואה, שעסק
קודם בנושא זה בזירת אפריקה. התיאום של
תכנית-הכיסוי נעשה ע"י המפקדה העליונה של
כוחות-הפלישה. רק סמכות זו מסוגלת היתה לשלב
את צרכי תכנית-הכיסוי בהכנות השונות, וכך לא
הוצאה כלל פקודה-כוללת מיוחדת לביצוע תכ-
נית-הכיסוי; לא כפקודה או כנספח המוצא ע"י
דרג נמוך יותר ולא כנספח מיוחד של פקודת-
המבצע הכללית לפלישה. הפקודות ה"מכסות"
את תכנית-הכיסוי משולבות היו ביתר הפקודות-
החלקיות של פקודת-המבצע — כשם שהיה הכרח
לשלב בהפצצות המכניות, בצד הפעולה באיזור
נורמנדיה, גם הפצצות של איזור קלא.

הד"ם

מדוע עלולים מפקדים להעדיף ראשי-נפץ גרעיניים?

עצמה כבכלי-זין בעל-י-קנים, לצורך סיוע לגיי-
סות-קרקע. אך הטילים, כפי שהם קיימים כיום,
אינם כה מדויקים כארטילריה, ותפעולם יקר
יותר. בעוד שמפקד לא יחסס להפעיל טיל, העולה
כשהוא-לעצמו מאה אלף דולר, כלפי מטרה
ה"רגישה" לפגיעה אטומית — עשוי-ועשוי הוא
להסס לגבי שימוש באותו זין עצמו, כשהלו ישא
ראש-נפץ "מקובל", במצבים בהם יכול היה לבצע
אותה מלאכה עצמה באמצעות כלי-תותח, שהרי
שלחם אינו עולה ביוקר כה רב.

מה הן נטיות-ההחמשה ה"טבעיות" בצבא
חדש העומד בתהליך התחמשות "גרעי-
נית" מתקדמת-והולכת? על כך ניתן לעמוד
מן הקטע המובא-להלן מתוך סקירה מוס-
מכת "צבא חדיש — מהו?" שבירחון-
האינפורמציה הרשמי של צבא ארה"ב (ספ-
טמבר 57.ז):

טילי קרקע-אל-קרקע, כפי שהם קיימים כיום,
מרהיבים את טוהה של הארטילריה; ועתידים
להשתמש בהם בשדה-הקרב כמעט באותה דרך

בסימון נשק-אטומי „זעיר“

החמורה אולי יותר, של מרגמת המימן — או אפילו של בזוקת-המימן, ואילו נשיאים וראשי-ממשלות — דומה, כי אינם רוצים בכך כי הצי-בור יציץ, מעל לכתפיהם, במה שמתרחש ומת-הוה; והם, פשוט, נמנעים מהזכרת הנושא.

„נשק-הפרט הגרעיני“

הלכי המחשבה שאותם משקפים (פחות או יותר „מכלי שני“) סופרים והוגי-מלחמה בריטיים — אפשר לראותם בגילוי מקורי, ובולט עוד-יותר, בכתיבתם של יודעי-ענין אמריקאיים. אחד המוסמכים שבאלה הוא הנסון בולדוין, עורכו הצבאי של ה„סיימס“ הניר-יורקי, האומך באחד ממאמריו בבקשו דרכים אל מלחמה שתהיה „מבחינה“ בפגי-עוניה ולא משמידה-בסיטונות: —

„זקוקים אנו למספר רב הרבה-יותר של כלי-זין אטומיים שעצמתם אינה אלא חלק-מה של קילו-טון. וזאת ביחוד לאחר ששקענו במידת-מה באי-בהירות, בשל המונח, כלי-זין גרעיניים טק-טיים, הרי לפניכם הטיל, יוחנן הישר, אשר נושא בחובו עצמת-נפץ-והרס העולה יותר מכפליים על זו של הפצצות שהשמידו את הירושימה ונגסקי. כלי-זין, טקטי — ספק האם הנו בגדר כלי-זין קטן. אכן, לכשנגיע אל כלי-זין שמחצו כשל עשרה טון בלבד של חומר נפץ מרסק, ואשר חייל-רגלי יכול לשאתו — או-אז יהיו באמת בידנו כלי-זין גרעיניים קטני-מידה, שניתן לפעול בהם פעולה לא-„סיטונית“ כי אם תוך הבחנת מטרות-מוגדרות“.

„כניזופרניה“ בסוגית זין-חדש ופירוקן על המרחק, ואף הסתירה, המפתיעים שבין נוסח-הדיבור הרשמי של גדולי-העולם כשהמדובר בסוגיות זין. ופירוק-זין בזמננו, לבין המציאות הטכנולוגית-הצב-אית מעידים עדות-בולטת שני הקטעים הקצרים שלהלן אשר נשאבו מתוך מאמר רב-ענין, בחתימת סופרו הצבאי של ה„טיי-מס“, מאמר שנתפרסם בימי הפגישות והדיונים של „ערב-פסגה“: —

בשביל רובנו, רק אחד הוא פירושה של „לוחמה גרעינית“: — אומות מטילות פצצות-מימן אדי-רות זו על זו. אולם עד-מהרה יהיה ביכולתן של מדינות לזרוק פגזים-גרעיניים קטנים למדי, ולה-טיל פצצות-גרעין שעצמת-הנפץ שלהן פחותה במידה ניכרת מזו של „הורסי גושי-בתים“ של מלחמת-העולם השניה. כוחותיו של המערב מת-אמנים עתה בכלי-זין כאלה, ובמהרה יהיו הם מצוידים בהם בשלמות. ואז תיעלם כל הבחנה בין לחימה „גרעינית“ ובין זו ה„מקובלת“.

יש מומחים בסוגיות-ההגנה הסבורים כי הדבר יקטין את סכנת התקפנות — ע"י כך שיגדל הסיכון שבתוקפנות. לעומתם, חושבים אחרים כי תגדל בהרבה הסכנה של אותו דבר אשר ראש ממשלת-בריטניה כינהו „מלחמה מתוך-טעות“.

*

ממשלת בריטניה — נוח לה בודאי שהשמאל — ה„ליבור“ והליברלים — מרכז את כל תשומת-לבו בפצצת-המימן; ושהוא מתעלם מן הבעיה,

„כמה קשות הברירות שלפני צבא חדיש — על זאת מרמז לנו פיתוחו, המתנהל כעת, של כלי-זין-לפרט מוחזק-ביד ו„כלת-כלית“, יורה אש-רגלים „מקובלת“ ואש „גרעינית“ כאחד. אם צבא-ארה״ב לא יחדש בינתיים את חימושו, וימתין לעיצוב הנשק ה„נל“ — עלול הוא לעמוד בפני נשק-יד עדיף-בהרבה ברשות יריביו; אך לכשיופיע — יהפוך הוא למיושן את הרובה M-14 החדש והמצוין, המיוצר עתה, ויתכן את המקלע האחיד M-60 שעומדים להנהיגו בשירות“.

מתוך הסקירה הרשמית „צבא חדיש — מהו?“ בירחון האינפור-מציה של צבא-ארה״ב, ספטמבר 1959

בספטמבר 1940 פתחו האיטלקים במתקפה על מצרים. הגיס האיטלקי (הארמיה העשירית), בפיקודו של מרשל גרציאני, התקדם מלוב בעוצמה גדולה וטיאטא מלפניו את המשמרות הבריטיים המועטים שהופקדו על שמירת הגבול המצרי. גודל הכוח הפולש עלה על הכוחות שהבריטים היו מסוגלים להציב נגדו בזירה זו. כמבט ראשון נראה היה שנצחונם של האיטלקים מובטח.

רגים מערבית יותר, בכיוון אל גבול מצרים-לוב. בנובמבר נדמה היה לבריטים כי הגיס האיטלקי מוכן כל-צורכו לחידוש המתקפה, אלא שהוא משהה את התחלתה מתוך נימוקים של מדיניות גבוהה. גנרל ויוול, המפקד הראשי הבריטי במזרח-התיכון, החליט איפוא להקדים רפואה למכה: — הוראות יצאו אל "כוח המדבר המערבי" שיש-מור ככל האפשר על כוחותיו בשלב בלימת המתקפה האיטלקית הצפויה — כדי שיוכל לעבור מיד לאחריה להתקפת-נגד. התקפת-נגד זו תוכננה לפרטיה.

התכנית

הכוונה היתה לכבוש את מערך-ההגנה שבמרחב סיד-בראני ולהשמיד את כל הכוחות האיטלקיים שבין מקתילה והגבול המצרי. התכנית שעובדה הציעה לתקוף תחילה את הקבוצה המרכזית של מהנות איטלקיים (ניפיוה, תומר), לכתר את סיד-בראני תוך ריתוק אגפי הגזרה המותקפת ורק

אך פרט לבחינת העוצמה המספרית היה הכוח האיטלקי נחות מהבריטי בכל; ולא רק בניידות — דבר שסופרים-צבאיים בריטיים נוהגים להדגישו תמיד — אלא גם בנשק, בפיקוד, בארגון מנהלתי ובטיב הגייסות המשוריינים והרגליים כאחד — כשאת היוצא-מן-הכלל היחיד מהוה אולי כוח-האוויר אשר לפחות להלכה מסוגל היה להתמודד עם כוח-האוויר הבריטי.

לאחר התקדמות של 110 ק"מ דרך מדבר לוב, הוא "המדבר-המערבי" הנודע, דעכה תנופת המתקפה של האיטלקים מעצמה — ובסוף דצמבר נעצרו באיזור סיד-בראני כשהם ערוכים במערך-הגנה עמוק אשר היה מורכב מסידי-בראני עצמה ומשורת מתחמים, מחנות מדבריים מבוצרים, עד לשטחים הסלעיים והבלתי-עבירים לרכב שבסביבת סוכאפי. המחנות היו מרוחקים זה מזה במידה כזו, שלמעשה נמצאו מחוץ לתחום של סיוע הדדי. במערך זה היתה פרוסה קרוב למחצית כוחותיה של הארמיה. השאר היו עדיין מדור-

אחרי-כן לטפל ביעדים שבאגפים (מקתילה וסידי-בראני בצפון, רביע וסופאפי בדרום). פירושו של התמרון היה כי על הכוחות המבצעים את המאמץ העיקרי יהיה לעבור ב"פער" שבין ניביוה לרביע שרוחבו 25 ק"מ — ולתקוף את מערך-ההגנה האיטלקי מעורפו. זו היתה בעיקרה גם התכנית שנתקבלה.

ב-2 בנובמבר 1940 ניתנה הוראה להכניס את המפקדים הבכירים של "כוח המדבר" המערבי" בסוד המבצע. כוח זה צבר בינתיים נסיון רב בלחמת מדבר והגיע בתקופה זו לבטחון עצמי ומורל גבוה, דבר שהיה לו ערך מכריע ביחסי-הכוחות של הצדדים העומדים להתמודד. יום ה-"ע" נקבע לסוף נובמבר, בתקופה של אור ירח מלא. המבצע היה צריך להתבסס על אפתעה — שתושג ע"י סודיות מזה והטעיה מזה וע"י השימוש בטנקים מסוג חדש. הכונה היתה לא פחות ולא יותר מאשר לערוך מבצע שיביא בסופו של דבר להשגת כל הכוחות האיטלקיים שבקירינאיקה.

כתוצאה מהנחיות אלו התרכזו "כוח המדבר המערבי" באיזור מרסה-מטרוח כשכוח הסיור* של הדיביזיה המשורינת ה-7 מקיים מגע עם האויב.

ההערכה הבריטית היתה כי על אף קשיי ההספקה אפשר יהיה לפתח התקפה אשר תימשך 4 או 5 ימים, וכי ניתן לסמוך על סבילותם של הגייסות הבריטיים וההודיים, ועל כושרם לתמרון-לילה. התקפה קצרה ומהירה זו צריכה היתה ללבוש צורת פשיטה רבתי — אשר לאחריה יסוג עיקר

* שני גדודי חיל-רגלים ממונע ושני גדודים של תותח-ישרה קלים.

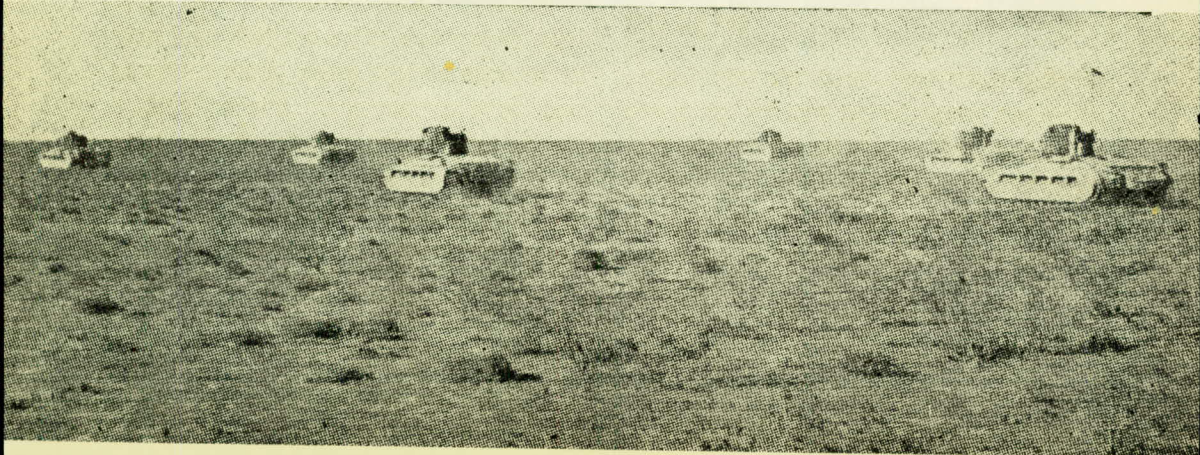
הכוח אל "ראש הרכבת" שבמרסה-מטרוח ואילו במרחב הקדמי יישארו רק כוחות סיור ואבטחה. הכוחות אשר אפשר היה אותה שעה להקצות למבצע היו כדלקמן: הדיביזיה המשורינת ה-7, דיביזית-הרגלים ההודית ה-4, עוצבה מקובצת מחיל-המצב של מרסה-מטרוח, מעין צות-קרב חטיבתי ("כוח סלבי" — שמנה 1,800 איש בלבד) וגדוד-טנקים ה-7 שהגיע באותו הזמן והיה מצויד בטנקי "מטילדה" — כבדים לפי מושגי אותם ימים*. סוד המבצע נשמר כהלכה וחוז' מגנרל וילסון (או מפקד כללי של הכוחות הבריטיים במצרים) וראש מטהו, מפקד "כוח המדבר-המערבי" (גנ' אוקונור) ומפקד הדיביזיה-המשורינת ה-7 לא נמסר בשלב זה על המבצע לאף אחד. התכנית, כפי שנתגבשה לבסוף, היתה מורכבת משלושה שלבים:

שלב א: — הדיביזיה ההודית ה-4 וגדוד-הטנקים יעברו בפער ניביוה — רביע, יפנו צפונה ויתקיפו בזה-אחרי-זה את מחנה ניביוה ומחנות תומר. "כוח-סלבי" ינתק את מקתילה ממערב — היינו מהעורף. הדיביזיה-המשורינת ה-7 תרתק את מחנות סופאפי ותשתדל להגיע אל בוקבוק ולנתק את הכוחות האיטלקיים מבסיסייהם ומכוחות-הע"תודה.

שלב ב: — הדיביזיה ההודית ה-4 תפנה ותתקדם צפונה ותתקוף את סידי-בראני ממערב, היינו מהעורף, בעוד "כוח

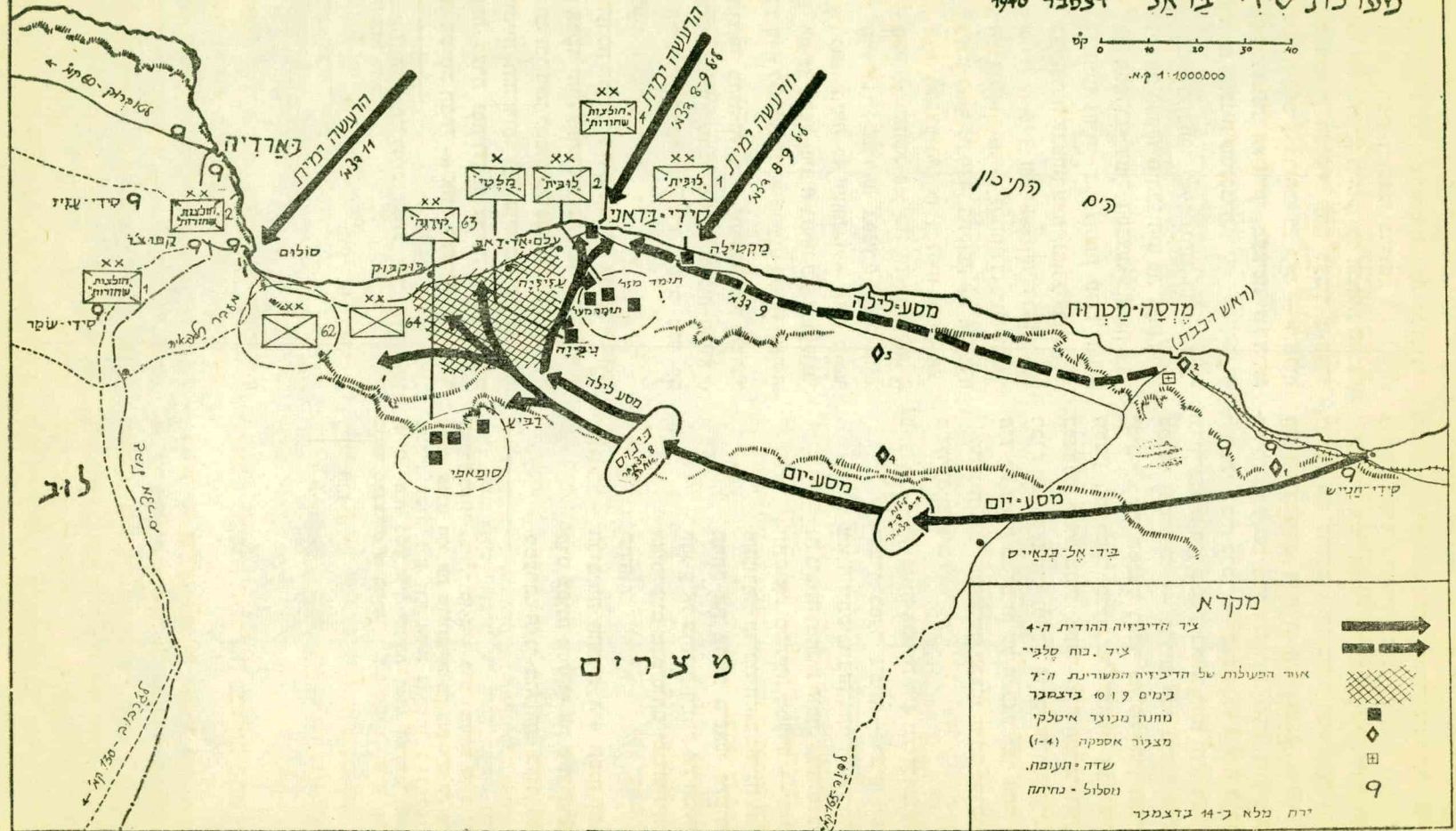
* "טנק רגלים" אופייני של אותה תקופה, חמוש במקלע-בינוני "ביוה" בן 7.92 מ"מ ובתותח בן 2 ליטר, ראות, שפגזו חדר את שרינו של כל טנק איטלקי. איטי ביותר; בשדה ללא דרך היתה מהירותו כ-13 קמ"ש. שרינו היה בלתי-חדיר לתותח הנ"ט האיטלקי הכבד ביותר מהמצויים אז בזירה.

טנקי-"מטילדה" ה"כבדים" הבריטיים.

מערכת סיד-בראני דעטבר 1940

ק"מ 0 10 20 30 40
מא. 1:1000000

הזו הצליחה במידה רבה כתוצאה משליטת הברי-
טים בשטח ההפקר.

אימונים מיוחדים לקראת המבצע

תשומת-לב מרובה הוקדשה לשיטת הלחימה.
על אף הנסיון הבלתי-מבוטל שנרכש בלוחמת-
מדבר לא היה לבריטים נסיון בלחימה על מתח-
מים מבוצרים, מגודרים וממוקשים המוקפים
תעלה ב"ט. כן לא היה עדיין נסיון בהפעלת
הטנק החדש "מטילדה" בתנאי מדבר. טנקים אלה
נועדו להוות את נשק-המחץ העיקרי; וצורת
מסע-ההתקרבות, המקומות שנבחרו לחדירה ואו-
רז-הלחימה בכלל הותאמו לדרישותיה של לוח-
מת-השריון — וביתר דיוק לאלו של טנקי
"מטילדה", שנועדו ללכת בראש ולפני חיל-
הרגלים.

על מנת לבדוק צורת-לחימה זו נערך ב-25
וב-26 בנוב' תרגיל בקרבת מרסה-מטרוח. רק
קצינים מעטים ידעו שהיעדים המסומנים על
הקרקע אינם אלא דגמים של מחנות ניבוי ותו-
מר. בפועל היה התמרון מעין "חזרה כללית",
והביא לשיפורים של ממש בתכנית המבצעית.
לגבי הגייסות לא היה זה אלא תמרון-התקפה נגד
אויב מבוצר בשטח מדברי ונאמר להם שתמרון
נוסף ייערך בעתיד הקרוב.

ההסבר לאותן הכנות מנהלתיות שאי-אפשר
היה לעשותן בהסתר, ניתן ע"י ציון הצורך בהג-
רת הכוננות לקראת ההתקפה האיטלקית הצפויה.
חידוש מסוים מצוי היה גם בשיטת הסיוע
קרקע-אוויר. זו הפעם הראשונה שניסו לאגד
בטיסת אחת מטוסי-קרב ומטוסי-סיוע. הנסיון
בצרפת ובלוב הוכיח כי מטוסי-הסיוע פגיעי מדי
בתפקידי הקישור שלו, וכי יהיה זה מסוכן להטיל
עליו משימות סיוע טקטי או ארטילרי ללא ליווי
מטוסי-קרב.

המאבק להשגת השליטה במרחב ההפקר

במשך כל תקופת ההכנות המשיך כוח-האוויר
של הדיביזיה-המשוריינת ה-7 בסיווריו הנמרצים
וסיפק ידיעות על מצב המערך האיטלקי. כמעט
שלא היה יום או לילה שאיזה חלק שהוא מביצורי
האיטלקים לא יבוקר ע"י פטרול-סיוע בריטי.
מזמן לזמן אירעו התנגשויות בין פטרול-הסיוע

סלבי" יסגור על סידי-בראני ממזרח.
הדיביזיה-המשוריינת תמשיך בתפ-
קיד ריתוק ותהווה את העתודה.

שלב ג: — ההצלחה תנוצל, בעיקר ע"י הדיבי-
זיה-המשוריינת, לפריצה מערבה ל-
אורך ציר כביש-החוף או דרומה
לעבר סופאפי.

הצי יפגיש את קוי התחבורה של האויב עד
סולום.

חיל-האוויר יפטרל מעל איזור הפעולה.

הבעיה שנשארה פתוחה היתה באיזו מידה אפ-
שר יהיה לתת סיוע אוירי למבצע, לאחר הפנית
חלק ניכר מהיחידות של חיל-האוויר המלכותי
מזירת המערכה ליון ולזירות אחרות. בלי סיוע-
אוויר מספיק — יתכן שהיו מבטלים את המבצע
בכלל. הפתרון שנמצא לבסוף היה להעביר לחזית
לוב את הטייסות שחנו בעדן ובסודאן ולהפקיר
כמעט לגמרי את המרחב האווירי של ים-סוף.
כן הובאה למקום טייסת מטוסי-הקרב החדשים
("האריקין") מאלכסנדריה ובמשך 5 ימים היתה
הגנת האוויר של נמל חשוב זה מופקדת בידי שני
מטוסי "גלדיאטור" של הצי (1).

הבעיה האפסנאית, שהיתה חמורה בלארז-הכי,
החמירה עוד יותר בגלל המרחק הגדול (כ-150
ק"מ) מהבסיסים וממתקני העורף אל יעדי ההת-
קפה. הפתרון היה להקים לקראת המבצע 4 בסיסי-
הספקה קדמיים בציר-ההתקפה, במרחק 30-60
ק"מ זה מזה, ועם זאת להסתיר מהאויב בכל
האמצעים את תהליך צבירת האפסניה ולהסתכן
מדעת בהפסד מצבורים אלה, באם האויב יגלה
אותם. בבסיסי-ההספקה קדמיים אלה נצטברה תס-
פוקת ל-5 ימי-לחימה במזון, תחמושת ודלק, ומים
ליומיים. צבירת התספוקת החלה ב-12 בנובמבר
והושלמה ב-4 בדצמבר.

התובלה המצויה היתה מוגבלת אף היא והיתה
מורכבת משלוש פלוגות-תובלה, כ-300 משאיות
בסה"כ, שהיו צריכות להיות מוכנות להסיע את
הדיביזיה היהודית ה-4 — וברור היה כי מהרגע
שתועסקנה בתפקיד זה אי-אפשר יהיה עוד לצבור
כל אפסניה, חוץ ממים, שהוסיפו להובילם ברכב-
מובילי-מים ממאגרים שהוכנו מראש. צבירתם
הושלמה רק ליום ה-"ע". כל הפעולה המנהלתית

האש, ורמתן היתה נמוכה ביותר מכל הבחינות. באשר לשריון נמצאה ברשות הבריטים דיביזיה משוריינת וכן גדוד טנקים-„כבדים“ שלא היה לו מה לחשוש מהנשק הנ"ט האיטלקי. כוח-השריון הבריטי היה עדיף על כוח-השריון האיטלקי בטיב השריון, בתותח ובארגון — בקיצור: בכל. נוסף על כך היה כוח-השריון האיטלקי מפוצל*).

אם להשתמש בקנה-המידה הבריטי היו הכוחות שהשתתפו בפועל בקרב זה: — מהצד הבריטי דיביזיה-משוריינת מוגברת אחת וחיל-רגלים ב- עוצמה כללית השווה-כמעט לשתי דיביזיות-רגלים — כנגד שוויי-הערך של 3 דיביזיות-רגלים בצד האיטלקי שהסתייעו ביסודות-שריון מסוי-מים. כוח איטלקי נוסף, בעוצמה שווה לכוח הנ"ל, נמצא מרותק למתחמים שנשארו „מחוץ למשחק“ — והוא נסוג בסופו של דבר מחזית הקרב מבלי שניסו להפעילו. הכוח-האווירי האיטלקי, שהגזימו קצת בהערכתו, היה מורכב ערב הקרב מ-140 מפציצים ו-190 מטוסי-קרב מכל הסוגים. אך הבריטים הניחו שכוח מטוסי-הקרב יכול לקבל תגבורת ניכרת מאיטליה תוך התראה קצרה. הכוח-האווירי הבריטי מנה בסה"כ 48 מטוסי-קרב ו-116 מפציצים.

הוצאת פקודות-המבצע

ב-5 בדצמבר הוציא הגנרל וילסון הוראה לגנרל או'קונור — הפקודה היחידה בכתב שהוציא להמבצע „מצפן“ — והלה הוציא למחרת את פקודת-המבצע שלו. ריכוז הכוח החל ב-6 בדצמ-

* יחידות-השריון האיטלקיות היו מצוידות בטנקים „קלים“ שהיו חמושים במק"ב אחד או שנים ללא תותח (היום ודאי שלא היינו קוראים להם טנקים בכלל) — וטנקים „בינוניים“ שהיו חמושים בתותח 37 מ"מ. שריון הטנקים האיטלקיים היה כה דק בצדדיהם עד שקלעי הרובה הנ"ט הבריטי חדרו דרכו ללא קושי. טנקים אלה כונו ע"י הבריטים „אריות-מתים של פח“.

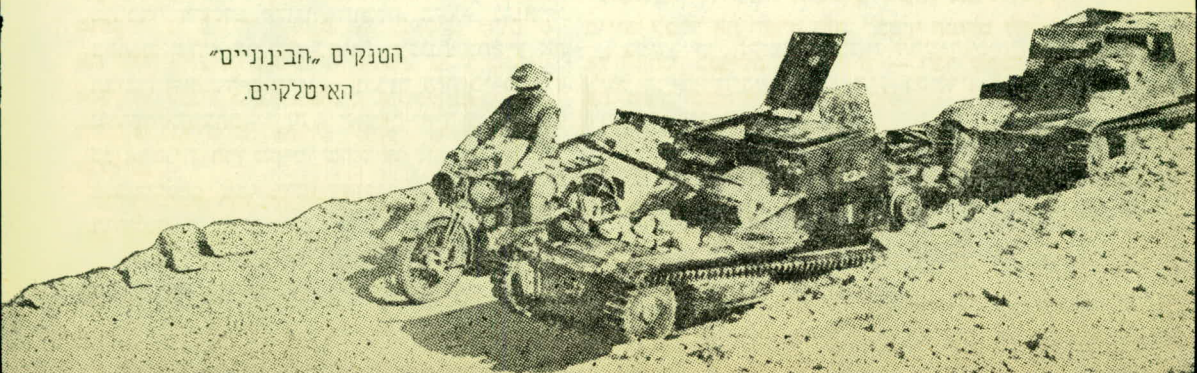
של שני הצדדים, תמיד בקרבת מחנות האויב, ולפעמים אף בתוך הפער בין ניביוה ורביע עצמו. תגרות אלו הגיעו לשיאן ב-19 בנובמבר בהתנג-שות שאירעה בין פטרול ממונע בריטי לבין כוח איטלקי מורכב מטנקים וחיל-רגלים ממונע שה-גיע מרביע. 5 מהטנקים-הבינוניים של האיטלקים הושמדו ואחרים נפגעו. לאיטלקים נגרמו כ-100 אבידות, כולל 10 שבויים — כנגד שלושה הרוגים ושני פצועים בצד הבריטי, שכולם נפגעו כתוצאה מהתקפות-אוויר איטלקיות שהיוו את התגובה האיטלקית העיקרית.

לאחר קרב זה פחתה יוזמת האיטלקים עוד יותר והשליטה בשטח-ההפקר כולו עברה לידי הבריטים, ומה שחשוב עוד יותר — אף השליטה בפער שבין ניביוה ורביע נשארה בידיהם.

יחסי הכוחות

האינפורמציה שנאספה ע"י הבריטים על המע-רך האיטלקי היתה בכללה מדויקת; אבל ערב המבצע השתבשה התמונה — כי בסוף נובמבר לא זו בלבד שהאיטלקים תגברו את כוחותיהם במוצבים הקדמיים, אלא אף החליפו יחידות בקו. למעשה נמצאו ב-8 בדצמבר במחנות מקתילה, תומר וסידי-בראני: הדיביזיות הלוביות ה-1 וה-2, הדיביזיה ה-4 של „החולצות השחורות“ וצות-קרב חטיבתי בפיקוד גנרל מלטי, בניביוה (כ-2500 איש). הדיביזיה ה-64 הועברה קדימה לאי-זור שבעורף הפער אשר בין ניביוה ורביע. בסה"כ היו בארמיה האיטלקית 11 דיביזיות, אשר מצ-בתן היתה נמוכה וצידודן לקוי; 5 דיביזיות מתוכן היו באיזור המבצע. עוצמת הרגלים בדי-ביזיה היהודית, שהכילה חטיבה מנוסה של צבא סדיר, היתה שווה לפחות לעוצמתן של 2 דיביזיות איטלקיות. לעומת זאת היו הדיביזיות הלוביות חלשות במיוחד הן במספר חייליהן והן בעוצמת

הטנקים „הבינוניים“
האיטלקיים.

גף מטוסי „האריקין“ מעלה ענני אבק בשדה-תעופה שבמדבר.

למנוע את הגייסות האיטלקיים שבמקתילה מלסייע לכוח שבמחנות תומר. לאחר שהציבו דמי טנקים במקומות מרוחקים מציר תנועתם, על מנת להטות את חיל-האוויר האיטלקי, נע „כוח-סלבי“ להיערכות שהושלמה לקראת אור-ראשון במרחק קילומטרים אחדים דרומית-מזרחית למקתילה. מקתילה עצמה הורעשה קשה בחצות במשך שעה וחצי ע"י שתי ספינות בריטיות (אנית הרע"ש בעלת 2 תותחים בני 15 אינץ' ו-8 בני 4 אינץ' וספינת תותחים) לאחר שהמטרה הווארה ע"י נורות שהוטלו ממטוסי-הצי. בו בזמן הורעשה מהים גם סיד-בראני ע"י ספינות-תותחים אחרות.

ההתקפה על מחנה ניביוה

המחנה בניביוה, שהיה אופייני למחנות המבורזרים אשר הקימו האיטלקים במדבר, דמה למרז-בע גס שצלעותיו כ-1½ ק"מ על 2 ק"מ; הוא היה מוקף סוללה נמוכה שלפניה תעלה נ"ט. מסביב למחנה היו קטעים ממוקשים, אבל בפינה הצפון-מערבית נמצא פתח שדרכו הובאה ההספקה למחנה. בליל ה-7-8 בדצמבר נשלח פטרול-סיור מיוחד לברר את הפרט הזה. לבסוף הוחלט לחדור אל המחנה בכניסה אחורית זו — דבר שקבע גם את מקום שטח-ההיערכות הסופי.

הדיבזיה ההודית המתינה במשך 36 שעות תוך פיזור נרחב בקרבת ביר-אל-כניאס. ביום 8 בדצמבר התקדמה — מסע של כ-100 ק"מ ביום אחד — אל נקודת המפגש של כל הכוחות (פרט

בר בתנועת דיבזיות-הרגלים ההודית ורק למחרת הודיעו לגייסות כי אין זה תרגיל שהכריזו עליו בשעתו, אלא מבצע של ממש. יום ה-„ע“ נקבע ל-9 בדצמבר.

המלחמה האיטלקית-יונית באלבניה כבר הוכיחה „כי מורל האיטלקים לאחר מפלה אינו עשוי להיות גבוה“. הבריטים הניחו על-כן כי להצלחה עלולות להיות תוצאות מרחיקות לכת וגנרל ויוול אמר בפירוש: „אינני מטפח תקוות גדולות ממבצע זה, אבל ברצוני לודא כי באם תיוצר ההזדמנות נהיה מוכנים — מבחינה מורלית, נפשית ומנהלתית — לנצל אותה במלואה“.

מהלך המבצע

על מנת לחפות על מסע-ההתקרבות, היה על כוח-האוויר הבריטי להשיג, זמנית, עליונות או-רית מוחלטת. התקפת שדות-התעופה האיטלקיים החלה ב-7 בדצמבר, ובו ביום הושמדו 20 מטוסים איטלקיים. למחרתו קיימו 3 טייסות-קרב בריטיות פטרול רצוף פחות או יותר מעל לשטחי הריכוז של כוחות היבשה, ומנעו מהאויב אפשרות לגלותו מהאוויר. בו בלילה התקיפו 29 מטוסים בריטיים את שדה-התעופה האיטלקי החשוב שליד בנגאזי והצליחו לפגוע ב-29 מטוסים איטלקיים נוספים. מטוסים בריטיים אחרים תקפו שדות-תעופה קדמיים.

מסע-ההתקרבות התנהל למישרין. בגזרת-החוף יצא (בליל ה-9-8 דצמבר) „כוח-סלבי“ במגמה

בשתי פלוגות טנקים שהתקדמו בסיוע סוללת תותח־שדה ממערב למחנה אל הפינה הצפונית-מערבית, זו הכניסה האחורית שבו. באגפי הטנקים התקדמו מחלקות „נושאי־ברקן” של שני גדוד־רגלים כשהן יורות תוך כדי תנועה.

מחוץ למחנה, בקרבת הגדר, חנו כ־20 טנקים „בינוניים” איטלקיים וכן טנקים „קלים” אחדים, שלא היו ככוננות לפעולה — והם „נשטפו” מיד. עד שהטנקים חדרו למחנה לא נתקלו בכל התנגדות. מיד עם חדירתם פתחו האיטלקים באש ארטילריה ומק”ב, ונעשו כמה נסיונות אמיצים לבלום את הטנקים הבריטיים ברימוני־יד — אך ללא־הועיל.

מיד לאחר חדירת הטנקים, בשעה 0745, התקדם גדוד־רגלים סקוטי* שהוסע במשאיות עד ל־500 ירד מהגדר, ירד מהרכב והסתער לתוך המחנה, כשבעקבותיו מתקדם ברגל גדוד־רגלים הודי. עתה החלו טנקים ורגלים לטהר שיטתית את המחנה, כאשר הם מסתייעים בסוללה של תותח־שדה שירו מעתה בכיוון ישיר אל מספר קני התנגדות עקשנית. ההגנה התמוטטה כליל. כ־2000 איטלקים נלקחו בשבי. במקום נמצאו מצבורים גדולים של מים והספקה, שלא חובל בהם. אבידות הבריטים היו 56, כולל 8 קצינים.

ההתקפה על תומר

בו בזמן שהתנהל הקרב על ניביוה התקדמה חטיבה הודית אחרת, בסיוע גדוד תותח־שדה, ותקפה ממערב את תומר־המערבית. מחנה תומר־המערבית היה דומה בצורתו ובמימדיו לזה של ניביוה, אך סוללת־המגן והתעלה נ”ט שהקיפה לא היו רצופות. סיור־אוויר הראה שגם כאן היתה ההגנה חלשה ביותר בפאה הצפון־מערבית — וע”כ היתה תכנית החדירה דומה מאוד לתכנית ההתקפה על המחנה הקודם. מהלך הקרב גם הוא היה דומה, אך כאן לא היה עוד קיים מומנט ההפתעה, וההתנגדות היתה גדולה יותר וביחוד מצד התותחנים האיטלקים שלחמו בגבורה.

כל אותו זמן שהתנהלו הקרבות בניביוה וב־תומר היו האגף והעורף של הדיביזיה ההודית מוגנים ע”י החטיבה־המשורינת הבריטית ה־4.

ל”כוח־סלבי” בשטח הכינוס שנמצא כ־25 ק”מ בלבד מניביוה. השמים היו בהירים בתחילת היום, אך קרוב לפני־הקרקע התפשט ערפל ובמשך היום הלכה הראות ונעשתה גרועה יותר.

נעשה הכל להפחתת ענני האבק אבל סכנת ההתגלות נשארה כמובן בעינה. במשך כל היום ראו רק מטוס איטלקי בודד אחד והרושם היה כי הלז לא הבחין בשום דבר חשוב. למעשה הודיע המטוס כי בצהריים גילה 400 כלי־רכב בתנועה במרוחק כ־50 ק”מ מניביוה. המפקדה של הכוחות האיטלקיים משום־מה לא הגיבה על כך!

עם חשיכה שוב זו ונע קדימה הכוח שהוטל עליו לכבוש את ניביוה — חטיבה הודית אחת בסיוע גדוד־הטנקים ה־7. לאור הירח הוא עובר את 20 הק”מ הנותרים עד לשטח־ההיערכות הסופי אשר נמצא כ־5 ק”מ צפונית־מערבית למחנה. רעש הרכב נבלע, כמתוכנן, ברעש מטוסיים מגמיכי־טוס. דרומית־מערבית לחטיבה זו היתה מכוונסת הדיביזיה־המשורינת ה־7, נכונה למנוע כל התערבות איטלקית העלולה לבוא למחרת מכיוון סופאפי או עזיויה. אין ספק כי הדיוק שבו בוצעו מסעות־יום־ולילה משולבים אלה ראוי לציון מיוחד, ובביצועם היתה תלויה במידה רבה ההצלחה כולה.

הלילה היה קר מאוד. חיל־המצב שבניביוה גילה עצבנות ניכרת. מפעם לפעם נשמעו יריות והועפו זיקוקי־תאורה. בחצות שככה המהומה, אך בשעה 0500 בבוקר העיר את המחנה כוח־הטעיה בריטי שירה לתוך המחנה ממזרח והיסב את תשומת־לב האיטלקים לצד זה. בשעה 0600 שככה גם המהומה זו.

בשעה 0700 הופעל האגד־הארטילרי של הדיביזיה ההודית לפאה המזרחית־דרומית של המחנה. 72 התותחים הנחיתו ריכוזי־אש על מטרות נבחרות — ובו בזמן עצמו החלה ההסתערות.

קו חפירות איטלקי בתומר.

* בכל בריגדה הודית היה כלול גדוד בריטי אחד. — המער.

הארטילריה-הדיביזיונית דילגה לאיזור שממזרח לניביוה ונכנסה שם לעמדות ש- מהן סייעה להתקפה על תומר — וסבלה אגב כך הפצצה מהאוויר. גדוד הטנקים ה-7 (לאחר שהפסיד 6 טנקים בעלותו על שדה מוקשים, ביציאתו ממחנה ניביוה) חזר ל- קרב, והצטרף גם הוא בשעה 1100 להסתערות החטיבה הוודית.

מזג-האוויר היה אביד, וסערת החול שהתחוללה הקשתה על איכון היעדים והמטרות. בצהריים החלה הארטילריה לטוח. שעה אחרי-כן הסתערו הטנקים, כשהם מקדימים את חיל-הרגלים, לתוך המחנה — וחדרו לתוכו ללא קושי.

עשרים דקות לאחר שהסתערו הטנקים התקדמו שני גדודי רגלים-מוסעים להסתערות. נהגי פלוגת-התובלה הניו-זילנדית שהובילתם הסיעו את משאיותיהם, בתוך אש מק"ב והפגזות תותחים, עד למרחק 150 מטר בלבד מהגדר המערבית של המחנה, שם ירדו הרגלים מהרכב והסתערו כשר- בים מהנהגים מצטרפים אל הכוח המסתער (4). בשעה 1600 פסקה כל התנגדות, מלבד לפינה הצפון-מזרחית. 6 הטנקים ש- השתתפו בהתקפה לא המתינו עד לטיהור המלא של המחנה ופנו לתומר-המזרחית. כאן כמעט שקרתה תקלה, כי גדוד-רגלים הודי, שהיה צריך לבוא בעקבותיהם, נכנס לאש אותו חלק של חיל-המצב הארטילקרי בתומר-המערבית שהחזיק עדיין בעמדותיו בפינה צפון-המזרח — ונוסף על-כך היה עליו להדוף התקפת-נגד איטלקית וטנקים "קלים". לכשהביס את הארטילקרים, ירדה החשיכה — והשליטה בכוחות המפוזרים נשתבשה עד כדי כך שאי-אפשר היה להמשיך בהתקפה על תומר-המזרחית, אף שה- טנקים הבריטיים, שהתקדמו בציר נפרד, הצליחו לחדור בעד לגדר פנימה. אלא שהרגלים לא באו בעקבותיהם.

עם אור-ראשון ביום השני לקרב חלפה החטיבה המשוריתת הזו ממערב לניביוה אל צפונה, לעבר עזיזיה. האויריה הארטילקית לא התערבה, אבל היו אי-אלה היתקלויות בכוחות איטלקיים קטנים, ואף הפגזות. בעזיזיה נכנע חיל-המצב שמנה 400 איש, ובניגוד לדיעות המודיעין הבריטי לא נמצאו שם כל טנקים. חבורות-סיור בריטיות של טנקים-קלים ושריוניות הגיעו לכביש סיד-בראני — בוק-בוק; ועד מהרה הגיעה החטיבה-המשוריתת ה-4 למצב בו יכלה למנוע תג- בורת איטלקית לסיד-בראני. החטיבה-המשוריתת נת האחרת, ה-7, נשארה בעתודה; ויחידת-הסיור שלה ריתקה את מתחמי רביע וסופאפי, כשהיא חוסמת את דרכי הגישה אליהן ומהן.

הידיעה על נפילת ניביוה הגיעה אל "כוח-סלבי" רק בשעה 1520 ב-9 בדצמבר; והמצב במחנות תומר לא היה ידוע עדיין. על אף זאת החליט מפקד הכוח לבצע את משימתו כמתוכנן ולחסום את מבואותיה המערביים של מקתילה. השטח הקשה והחשיכה הכשילו את הביצוע והוא בכלל לא הצליח להגיע בלילה אל הכביש. כתוצאה מכך נסוגה הדיביזיה-הלובית ה-1, שנמצאה במקתילה, במשך הלילה אל בארדיה. למחרת (9 בדצמבר) החליט מפקד המבצע לשלוח חטיבה הודית אחת (ה-5) לטיהור תומר-המזרחית, ועל חטיבה אחרת של הדיביזיה (ה-16 — הבריטית *), שהיתה עד עתה בעתודת הדיביזיה ואשר הוסיפה להתקדם ככל-האפשר צפונה בטרם ירד הלילה, הוטל להמשיך בתנועתה עד לכביש המוביל אל סיד-בראני, ולחסום אותו.

ביום השני של המבצע לא ניתן עוד לפרט את מהלך-ההתקפה למשימות מוגדרות-בבירור כבר יום הראשון. מכיון שמערך האויב היה עתה בלתי-ידוע; ויסוד ההפתעה — נעלם. מפקד חטיבת-הרגלים ה-16 החליט בשעה 0600 להתקדם מהשטח החשוף, שהחטיבה הגיעה אליו בלילה הקודם בדרכה צפונה, מבלי לחכות לטנקים וארטילריה שהיו צריכים להצטרף אליו. הארטילריה הארטילקית השגיחה בתנועת החטיבה ובמשך שעותים הפגיזה אותה ללא-הפרעה מטוח קרוב מאוד וגרמה לה אבידות. אבל בשעה 0830

(*) אשר הוכללה בדיב-ההודית ה-4 במקום אחת מחטיבותיה שהועסקה בעורף.

המצב לאחר הקרב

במוצאי ה-12 בדצמבר לא נשארו עוד איטלקים בגבול מצרים פרט לאלה שהיו בעמדות אשר חסמו את הגישה אל סולום וכוח ניכר-למדי בסביבות סיד-עומר; זו נכבשה ב-16 בחודש והאיטלקים נסוגו אז גם מסולום, מקפוצו וממוצבי הגבול האחרים — ובארדיה הפכה למתחם האיטלקי הקדמי ביותר בגזרת החוף. (בפנים הארץ הוסיפו האיטלקים להחזיק עוד לזמן-מה בנאות המדבר של סיוה וג'רבו). המשך תיאור המערכה, שהביאה את הבריטים לכיבוש כל קיריניקה, אם כי הוא מהווה שלב ניצול-ההצלחה ברמה המערכית, תית, אינו שייך עוד לפרשת קרב סיד-בראני המסתיימת עם נסיגת הכוחות האיטלקיים אל ביצורי בארדיה.

לקח

תכנית המבצע התבססה במידה רבה על השגת הפתעה. כדאי איפוא לבדוק אם הושגה הפתעה בכלל; ואם כן — באיזו מידה נבעה היא מהתכנית המבצעית הבריטית ובאיזו מידה היתה היא פרי המקרה בלבד.

אין ספק כי ההצלחה הגדולה בהסתרת המבצע הושגה קודם-כל בתוך הצבא הבריטי עצמו. אפשר לומר כי יומיים לפני המבצע בכלל לא ידעו עדיין הגייסות מה יידרש מהם. המפקדים עצמם לא ידעו הרבה על המבצע (פקודת-המבצע הוצאה רק שלושה ימים לפניו). אפילו ב"חזרה הכללית",

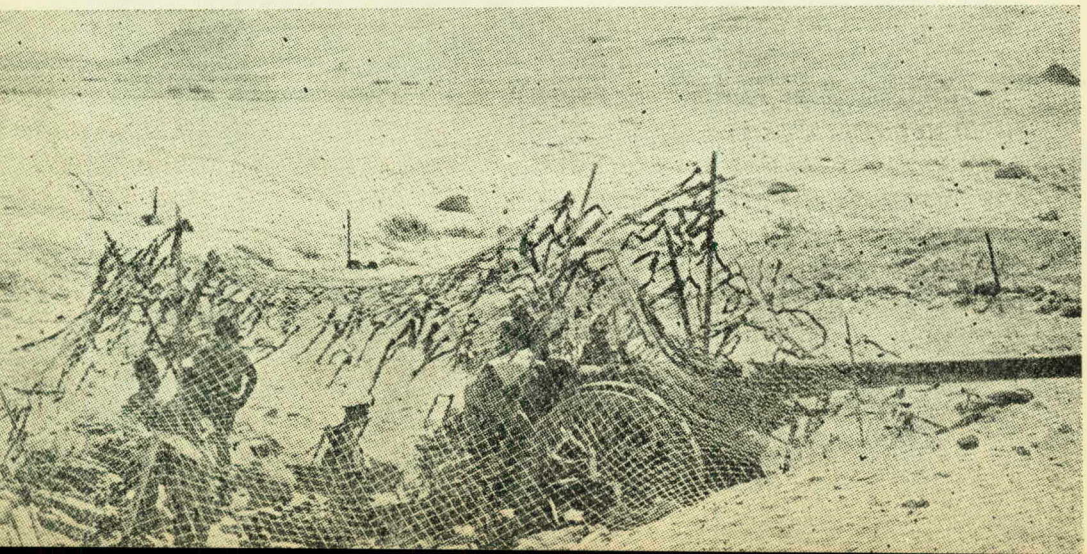
באש אויב ועלתה על ביצת מלח. 10 מהטנקים שלה נפגעו בטרם הספיקו להגיע יחידות-שריון אחרות, שחיסלו את תותחי האויב.

הרדיפה נמשכה ועד הערב נלקחו בשבי 14000 שבויים ו-68 תותחים — כנגד 36 חללים ו-18 טנקים. הדיביזיה-המשוריינת ה-7 המשיכה במרדף עד מעבר לבוק-בוק, כשהיא מאספת בדרכה שבויים.

הקרב נסתיים. הנצחון היה מכריע, אף כי חלק מכוחות האויב הצליח להימלט. בשדה-הקרב, שהשתרע משני צדי הכביש המוליך מערבה בחזית שרוחבה כ-90 ק"מ, מונחים היו בפזורה לא-אומן משאיות עזובות, טנקים ותותחים, ערימות של נשק נטוש ותחמושת, מצבורי-מזון ובגדים, וכל אותם הניירות שכל צבא מבוזבז בשפע. עברו ימים אחדים עד שניתן היה להביא את כל חללי האויב לקבורה. שדרות ארוכות של שבויים זרמו מזרחה. בסה"כ נלקחו בשבי 38000 איש, ביניהם 4 גנרלים. השלל כלל 237 תותחים מכל הסוגים, 73 טנקים ולמעלה מ-1000 כלי-רכב אחרים.

הדיביזיה היהודית ה-4, שסבלה את רוב האבידות, איבדה 435 איש (מתוכם 41 קצינים); 227 ממספר זה הם אבידות החטיבה הבריטית שתקפה את סיד-בראני מבלי להמתין לסיוע. סה"כ האבידות הבריטיות היה 624 חללים, פצועים ונעדרים.

תותח בריטי בן-60 ליטראות בפעולה.

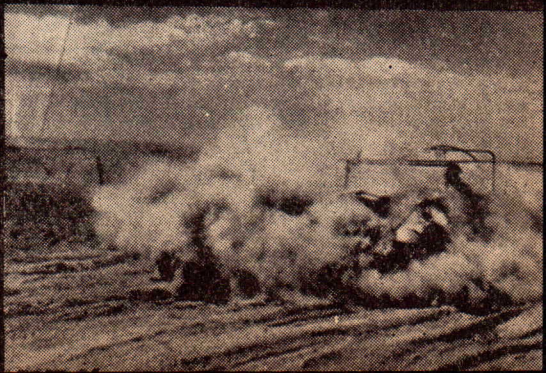

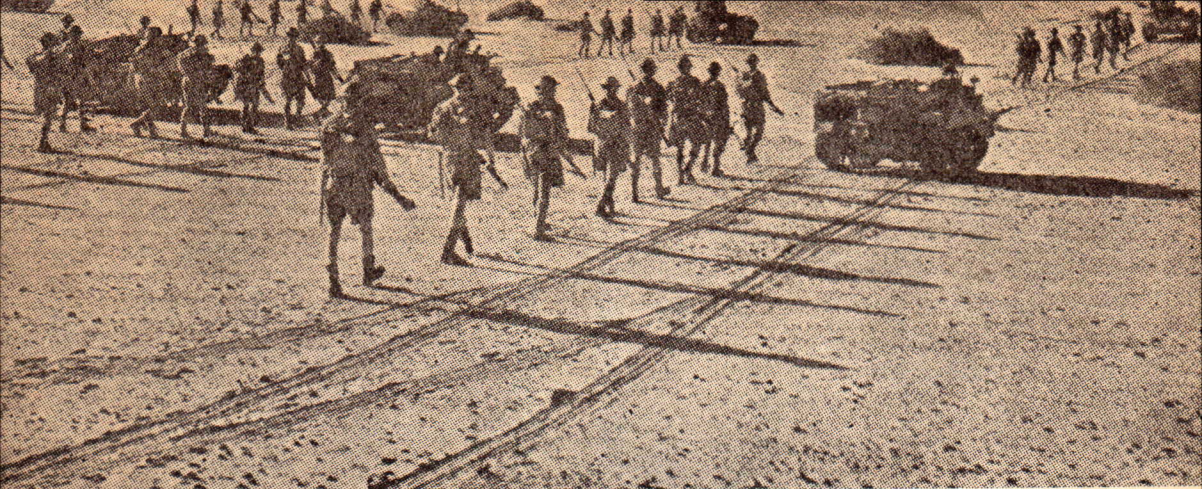
שנערכה כ-10 ימים לפני יום ה"ע", לא ידעו אלא קצינים בכירים אחדים בלבד שמחנה-האויב המבויס בתרגיל אינו אלא מודל היעד האמתי. מאידך גיסא, יש לקחת בחשבון כי סודיות מוקפדת זו לא היתה עשויה להזיק למצב ולהתמצאות הגייסות בשטח זה: שכן הטיבו הגייסות הבריטיים להכיר את איזור הפעולה בכללו מתוך פעילות-הסיוור הנרחבת שקדמה למבצע.

אם הצליחו מתכנני המבצע לשמור עליו בסוד מפני הצבא הבריטי — לא הצליחו, כמובן, להסתיר כליל את הכנותיהם מפני האויב וסוכניו במחנות הצבא הבריטי ובמצרים בכלל. המודיעין האיטלקי קיבל במשך החדשים שקדמו למבצע זרם מתמיד של ידיעות על ריכוזי גייסות ומטוסיים. אנשיו הניחו אמנם שרבים מכוחות אלה מיועדים ליון (*). אבל הם סברו גם שהבריטים והאיטלקים הגבירו במידה מרחיקה-לכת את מערכם במצרים או בסודן או אף בשתייהן יחד; אלא שלקראת אפשרות זו לא עשו מאומה. הם ידעו, למשל, כי לבריטים דיביזיה-משוריינת שלמה (על בוא גדוד הטנקים-הבינוניים "מטילדה" לא ידעו, כנראה דבר), אבל את בריגדת-השריון היחידה שהיתה להם בעצמם בזירה זו החזיקו בטוברוק, הרחק בעורף, רחוק מכדי שיוכלו בשיעור-הצורך להביאה אל סיד-בראני בעוד מועד. במשך נובמבר כולו דיווח חיל-האוויר האיטלקי תכופות על ריכוזי רכב ותנועה מוגברת בעורקי התחבורה שבמדבר המערבי אבל כל הידיעות האלו נתפרשו כחילופים של יחידות ששהו זמן ממושך-מדי במרחב-הקדמי של החזית המדברית, או כהכנות להגנה-פעילה נגד המתקפה האיטלקית הצפויה.

עם התקרב מועד הביצוע התרבו "הסימנים המעידים". ב-6 בדצמבר נתקבלו ידיעות על תנועת גייסות בריטית מהדלתה של הנילוס מערבה. כן הוסבה תשומת הלב לפעילות-הסיוור המיוחדת שגילו הבריטים בפער שבין ניביוה לרביע. ב-8 בדצמבר נתקבל דו"ח ממטוס-הסיוור שגילה את מסע-ההתקרבות של החטיבה היהודית ("400 כלי-רכב") במרחק כ-50 ק"מ מניביוה. ידיעה זו עוררה לכאורה תשומת-לב מיוחדת

(*) גייסות בריטיים נשלחו ליון רק כשלושה חדשים לאחר המבצע, אבל יחידות חיל-האוויר הבריטי החלו לפעול ביון כבר החל מ-4 בנובמבר.

צורת התקדמות החי"ר עם השריון (טנקים ונושאי-ברון). צולם בתרגיל שנערך לפני קרב סידי בראני באוקטובר 1940.

תעמולה (כגון, כיבוש-בחזרה של העיר אאכן לקראת חג-המולד).

קשה להעריך את מידת האפתעה שהיתה בהת-קפה הבריטית מבחינה מערכתית. צבאות חדישים אינם יכולים אף פעם להסתיר בשלמות את מער-כת ההכנות המבצעיות והמנהלתיות הכרוכה בע-ריכת התקפה יזומה — או את תנועת הגייסות, ריכוזם, איגודם ותמרונם — בפני מודיעין הנעזר ברשת סוכנים, סיורי-אוויר-וקרקע וכו'. ורק לע-תים רחוקות מאוד אפשר להפתיע את האויב ע"י הפעלת נשק חדש באמת.

יש לזכור עובדת-יסוד כי בסופו של דבר היו לאיטלקים בגורת סידי-בראני כוחות ניכרים ערוכים היטב להגנה, שהספיקו להלכה כדי לבלום כל מתקפה בריטית ותהינה עצמתה ותכניתה אשר תהינה.

הבעיה בקרב סידי-בראני היתה כיצד תנהל המפקדה האיטלקית את קרב-ההגנה, וכיצד ילחם החייל האיטלקי בתנאים שהמפקדה תעמיד אותו בפניהם.

בשני אלה נכשלו האיטלקים כליל.

הריכוזים של הצבא הבריטי שנתגלו (והמאמץ העיקרי הרי נתגלה) לא הותקפו, ומה שגרוע עוד יותר: — לאחר שנתגלו — לא ניסו אפילו לעקוב אחריהם. מפקדי המתחמים האיטלקיים המפוזרים לא רק שלא הוציאו סיורים כדי להשיג ידיעות, לפחות על המתרחש בקרב-תם-ממש, אלא אפילו לא מצאו צורך להגביר את כוונות מתחמיהם.

במפקדת-הזירה האיטלקית, שכן דו"ח חקירתו של שבוי בריטי שנתפס ב-5 בדצמבר כבר הביא לידי אזהרה בדבר „אפשרות של התקפה בריטית חזקה בעשרת הימים הקרובים“. הידיעה הופצה מיד — בלי שתעורר את מפקדת הארמיה-העשירית וה-מפקדות שבקו משאננותן. ההנחה שהבריטים ינ-קטו אולי ביזמה משלהם לא הוצאה מכלל אפש-רות — אלא שסבורים היו שתהיה זו פעולה מוגבלת, ל„צרכי תעמולה“.

כך מוצאים אנו כי המודיעין האיטלקי מקבל ידיעות מדויקות ומספיקות להערכת-מודיעין נכונה — אבל דעתה של המפקדה האיטלקית נתונה רובה ככולה להכנותיה היא, למתקפה שלה, ואינה רוצה להתעסק במה „שאינו מתקבל על הדעת“ אותה שעה.

תהליך זה של השליה-עצמית, פירוש מאונס לידיעות שאינן משתבצות בתפיסה הרשמית — יש לו כנראה, חוקיות ודפוסים משלו. בהתקפת-הארדנים השניה, בדצמבר 1944, טען המודיעין האמריקני טענות מאותו סוג ממש:

- א. התנועה המוגברת של הגייסות הגר-מניים אינה אלא תנועת-חילופין רגילה בקו.
- ב. ההכנות בגזרת-החזית הנתקפת אינן אלא הכנות לקדם פני ההתקפה הא-מריקנית הצפויה.
- ג. יתכן שהגרמנים ינקטו ביזמה אבל זו תהיה רק פעולה מוגבלת, לצרכי

סופאפי ובוקבוק — כוח הגדול מהכוח שהשתתף בפועל בקרב — וכן חיל־אוויר שטרם נשבר. היא היתה יכולה להטילם לקרב באותו שלב מכריע שבו הפעילו הבריטים כל מה שהיה להם מבלי שהשאירו כמעט כל כוח בלתי־מרוחק לקרב. במקום זה צייתה המפקדה האיטלקית על נסיגה כללית, אל קו־ההגנה המבוצר שע"י בארדיה. כנראה הכירה בכך שאינה מסוגלת להגיב על מהלכי ההתקפה הבריטית באותה מהירות, דהיינו באותו קצב־לחימה, שהבריטים הצליחו לכפות עליה. ואין זה משנה הרבה אם האיטלקים העריכו מראש נכונה את מהלכי הבריטים או לא. לכן המפתח היה טמון פחות בהערכה זו מאשר ביכולת־ההגנה.

אכן, נוסף להפתעה בזמן, במקום, בעוצמה, באמצעי־לחימה ובאורח־הלחימה, דהיינו בכל צורות־ההפתעה היסודיות והמוכרות־היטב, ישנה צורת הפתעה מוכרת־פחות, וקשה יותר להגדרה — והיא בקצב־הלחימה; אולי צורת ההפתעה היחידה שאפשר לסמוך עליה בתנאי הלחימה החדשה.

פרשת קרב סידי־בראני יש בה כדי להצביע על היסודות הרבים מהם מורכב גורם ההפתעה — הגורם המהווה את אחד החשובים ביותר שבלקחים אשר ניתן להפיקם מקרב זה, המענין מאוד גם מהבחינה המנהלתית וגם מבחינת התמרון. חובבי הסטוריה צבאית ישמחו בודאי להשוות קרב זה עם מבצע "קדש" — אבל השואה כזו תימצא כבר מחוץ למסגרת סקירה זו.

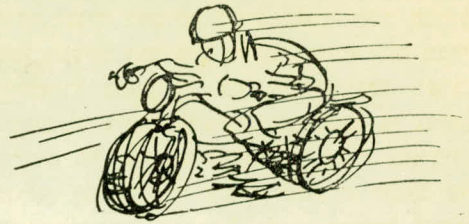
התוצאה היתה כי ביעד הראשון אשר הותקף, מחנה גיביות, הושגה הפתעה טקטית שלמה — ההסתערות על האיטלקים באה כרעם ביום בהיר. הפתעה קלאסית: התקפה בזמן בלתי־צפוי, מכ"י וזן בלתי־צפוי, בעוצמה בלתי־צפויה ובטנקי־"מטילדה" שהיו הנשק הבלתי־צפוי.

תוצאת הפתעה זו אינה צריכה להטעות אותנו בניתוח יסודות ההפתעה. ראשית, עם ההסתערות על גיביות נתמצתה כל ההפתעה אף לפי התכנית המבצעית הבריטית. וגיביות, שהיתה היעד המכ"ר־רע, ביצרה מצב־מוצא טקטי נוח להמשך ההתקפה הבריטית, לא היתה היעד העיקרי. שנית, האפתעה הושגה לא רק באמצעות המסעים המזורזים והמדויקים ולא רק משום שהצליחו לנצל את הלילה להיערכות הסופית — שני דברים הראויים לתשומת־לב מיוחדת בפני עצמם — אלא בגלל הערכת־מודיעין לקויה, רמת־כוננות נמוכה ושאל־ננות כללית של האיטלקים.

מכאן ואילך התפתחה ההתקפה הבריטית, עד להצלחתה המלאה, לא כל־כך משום ההפתעה הראשונית שהושגה אלא משום איטיות־התגובה, ההססנות והעדר היזמה של המפקדה האיטלקית. הניידות וכושר־התמרון הבריטיים בקרב סידי־בראני עלו על הניידות וכושר־התמרון של האי־טלקים, אבל הכריעה לא הניידות הטכנית ולא ההפתעה שהושגה בגיביות, אלא ההפתעה בקצב־הפעולה העדיף של הבריטים. בידי המפקדה האי־טלקית היה עדיין כוח־עתודה מכריע: 4 דיביזיות שלמות ועננות שחנו בקרבת מקום, במרחב

"הכרחי שיהיו לכם מנהיגות ופיקוד — ואין ניהול יכול לבוא במקומם".

גנ. הרשיי, ראש מוסד־שירות־החובה של ארה"ב
דברו אל ועידת "אגודת־צבא ארה"ב", אבגיסט 1959.

הזחלם — רכב תובלתי משורין או רכב-קרב ?

עמוס, השלום והברכה !

ודאי נזכר הנך שבעת ביקורי באימוני יחידתך, ותוך הסתכלות באימוני הכיתות, המחלקות והפ-לוגה, נתעורר בינינו ויכוח על אודות מהותו של הזחלם ; האם הנו רכב להובלה בלבד של הגייסות אל הקרב, או שמא יש לראות בו הרבה יותר מזה ; דהיינו — רכב-קרב, אשר אל חללו הפנימי יש להתייחס כאל "תא-לחימה", ממש כפי שאנו עו-שים זאת לגבי הפנים של כלי-רכב משוריינים אחרים.

היות והזמן שעמד לרשותנו באותה הזדמנות היה קצר-בימים, יעץ כי שנינו היינו אותה עת טרודים למדי בעניינינו, לא יכולנו אז ללבן בעיה זו עד-תומה. אך הנושא חשוב בעיני במידה כזו — ובעיקר חשובות המסקנות המעשיות הנובעות מהפתרון שיוסכם עליו — עד שאני מרגיש עצמי חייב לחזור ולהציגו בפניך ; ודוקא עתה, משפ-שטת את מדי-הצבא ותליתם בארון עד לתקופת-האימונים הבאה, סבורני, משרחקת קמעה מאימוני יחידתך ואין עליך לחץ ישיר ובלתי-פוסק של האחריות לאימוניה, ולאור סיכום תקופת-האימו-נים שבודאי נעשה על ידיך ועלידי פקודיך, כשרה השעה לעיין ולדון בכובד-ראש בסוגיה זו.

ותודה, ללא-ספק, שכאן בפנינו בעיה נכבדה ביותר.

נראה לי שטוב נעשה, בבואנו לדון בשאלות חיל-הרגלים-המשורין, באם ננסה בראש-וראשונה לבחון את עברו ההיסטורי של סוג-החיל זה, מתוך מגמה למצוא אולי בעבר זה יסוד מוצק בשביל מתן המענה-שלנו על השאלה המוצגת.

אם כן, הרי כחיל-השריון בכללו כן גם שלוחה זו של גייסות-משוריינים צמחה מתוך הגייסות הרכובים של ימים-עברו, שבמרכזם עמד חיל-הפרשים המובהק. אכן, מיד הננו מבחינים כי אפילו חיל-הפרשים עצמו לא היה "מעור-אחד", ועדות נאמנה לכך משמש, בין-השאר, ריבוי השמות והכינויים, השונים והמגוונים, אשר לסוגי-הפר-שים השונים. אך לצורך בירורנו זה נתבונן-נא בעיקר בחלוקה לשני סוגי-יסוד בלבד : —

הרוב היו, מלכתחילה, פרשים אשר אורגנו ואומנו על-מנת להילחם מעל גבי סוסיהם, ואשר חימושם הראשי היה על-כן נשק-הסתערות-והלם, כגון החנית והחרב. ואילו בצדם נתקיים (ובמיוחד — במאות ה"ד-י"ח) סוג שני, שנועד להתקרב אל שדה-הקרב ברכיבה — אך את הלחימה בו ביצע כרגיל על גבי הקרקע, ועל-כן זוין אף בנשק חיל-רגלים רגיל — דהיינו, בראש-וראשונה בר-בים — אם כי יכול היה בשעת-הצורך גם לערוך תגרות "ברכוב" ואף להשתתף בהסתערות-רבתי ; היו אלה ה"דרגונים". בהמשך ההתפתחות (בסוף המאה ה"ח, ועוד יותר במאה ה"ט) "נתבוללו" יותר-יותר הדרגונים בקרב חיל-הפרשים ה"תקיף", והרבה מייחודם נישטשטש. אכן, בגבור עצמת-האש הרגלית (משלהי מלחמת-האזרחים האמריקאית ואילך) החל שוב להסתמן סוג-פרשים הפועל למעשה כחיל-רגלים ש"הורכב" לצורך מהירות-מבצעית — ומאז מלחמת דרום-אפריקה האנגלו-בורית, בראשית המאה ה"כ אף נתקבל שם מפורש זה, "חיל-רגלים רכוב", ליחידות המיוחדות שהוק-מו אז כמענה לדרישות הזירה הנרחבת, מזה, ושדה-הקרב רווי-האש, מזה. במלחה"ע הראשונה הופיעו (בזירת ארץ-ישראל!) גם עוצבות "רכובות" שלמית (של האיטלקים) ושל "רובאים רכובים" ניו-זילנדיים, בעוד שיחידות הפרשים מהסוג הראשון הנ"ל, ה"קלסי", הסיפו להיכנות בשמות פרשיים מובהקים (ה"אולנים" נושאי-החנית, ה"שריינים" הכבדים, ה"הוסרים" הקלים, ועוד) וגם העוצבות המורכבות מהן הוסיפו להיקרא "דיביזיות פרשים" או "בריגדות פרשים".

הנני רואה כבר, כיצד תקפוץ ממקומך בחוסר-סבלנות ותטען שזה-עתה סיפקתי במורידי הוכחה לכך שחיל-הרגלים-המשורין הנו ה"ירש החוקי" של חיל-הרגלים-הרכוב — ועל-כן מוסיף להיות שמור לו אף יעודו של הלו: — להגיע על גבי רכבו עד אל שדה-הקרב, לרדת מרכב זה — ולאסור קרב-רגלים, באמצעות כלי-הנשק אשר בידו; כמובן, תוך כדי הסתייעות ככל-האפשר באותם כלי-נשק שנשארו מוצבים על גבי הוחלים. אך טענתי היא: — לא! הריני מוסיף-וטוען בעקשנות כי חיל-הרגלים-המשורין הנו צאצא "חוקי" של אלה ואף של אלה; ומספר נימוקים, גם הם נימוקי התפתחות-היסטורית, להשקפתי. ראשית-כל, הבה נבחון אם יכלו ה"אבות" ההם למלא האחד את תפקידו של משנהו. האם יכלו הפרשים נושאי-החניתות ובעלי-החרבות לרדת מעל גבי סוסיהם ולנהל אורח-לחימה רגלי למול האויב? ומאיך גיסא, היכלו הרגלים-הרכובים של הזמן המאוחר*) לקיים מחץ-של-הסתערות כשהם ישובים באוכפי הסוסים? התשובה לשאלות אלה תהיה — לא זה ולא זה! אך תסכים אתי — כך אני מקוה — שבזכות המנוע, השריון, כושר-צליחת-השטח ומיתקון כלי-נשק מסויימים

האילתורים של היום —

הם התקנים של מחר!

על גבי הוחלם ממש — ניתן עתה להשתמש בו גם להבאת חיל-הרגלים אל שדה-הקרב (דבר שאין מי שחולק עליו), אך גם ניתן להפעילו להסתערות-ממש, תוך ניצול כושר-ההלם-והאש שלו תוך-כדי-תנועה. לא אומר שדבר זה ניתן תמיד; וודאי שבמסיבות מסוימות לא יהיה הוא בר-ביצוע. אך, מאידך גיסא, רוצה אני לקבוע שכל-אימת שהתנאים כשרים לאורח-לחימה זה — יש להעדיפו, בגלל כוח-ההלם והמהירות-היתרה שלו. ואם כך הם פני הדברים, הבה נארגן את הרכב, ונאמן את היחידות, באופן כזה שסיכום זה שלנו יתורגם מיד לשפת המציאות שלנו.

*) להבדיל, כמובן, מן הדרגונים של תקופת הקדומת, אשר-בתנאי שדה-הקרב שבו שריון-החזה שלהם שימש עדיין "משקל כנגד" כלשהו לאש-הרובים של אז — קיימו בפועל את ה"כושר-המשולב" לקרב-אש רגלי ולחם תערות רגלית או רכובה, כנדרש. — המעיר.

באם הנך מסכים אתי, הנני משאיר לך בשלב זה כר נרחב למחשבה ולמציאת פירוט-יתר לגבי המסקנות התכליתיות — ואסתפק בציון נקודות מכריעות אחדות בלבד: —

— ראשית-כל, ראה-נא את פנים-הוחל כ"תא-לחימה", ממש כפי שהטנקיסטים רואים את פנים צריח-הטנק. פירוש הדבר: — ימצאו בתוך הוחל רק אותם פריטים הדרושים ממש ללחימה — וכל חפץ אשר אינו משרת ישירות את הקרב, כל יכירנו מקומו בפנים הרכב; — ארגן את היחידה על גבי כלי-הרכב כך שבכל-עת יוכלו אנשיה לפתוח בקרב ממנו;

— אמן את חייליך בתפעול כלי-נשקם האישי והקיבוצי מעל גבי הוחל;

— אמן את מפקדי-המשנה שלך בניהול אש יחידתם בהיותה "רכובה";

— אמן את חייליך בלחימה על היעד מהרכב (פירוש הדבר — הטלת רימונים, הפעלת רובה-רומה נ"ט, מטויל-רקטות נ"ט וכל שאר כלי-הנשק מלמעלה כלפי מטה).

— חשוב על אמצעים שיאפשרו לך לקיים את הוחלם במצב ניד גם בתוך מערכת מכשולים וחפירות.

— תרגל שוב-ושוב תבניות הסתערות ושליטה, כדי לקיים מירב המהירות והגמישות בהסתערות הממונעת;

— ולאחרונה — אלינא תזניה את כל הקשור באימון לירידה מהרכב, ובלחימה רגלית מעול לה; שכן ברב-רגוניות זו של יכולתו טמונה מעלתו העיקרית של חיל-הרגלים-המשורין. עמוס! הנני מפסיק את "הרבצת התורה". אני תקוה שהבהרתי את עמדתי דיה-צורך וסיפקתי לך דיו-הותר חומר למחשבה.

על כל פנים, אשמח לשמוע ממך מהן המסקנות אליהן הגעת אתה, ומהם הפתרונות להגשמתן הנראים לך. אני סבור גם שטוב נעשה אם נקדיש את אחד מדיוני-המפקדים הקרובים לנושא זה.

ועד אז — בידידות ובברכה

מפקד, אורי

ג. ב.

אגב — לא הזכרתי במתכוון את האימון בשיח תוף-פעולה בין-חילי ובין-זרועי, אשר חייב להתבצע באופן מתמיד ובכל התנאים.

הנפשות:

גנרל, מפקד כוחות-פרטיזנים של טיטו
בהרי מונטנגרו.
קולונל בריטי, מסופח אל צבא טיטו.
מיוז, קצין-קישור אמריקאי.
נציג בריה"מ.
קומנדנט, נציג צבא-צרפת-החפשית.
אוברסט-לויטננט גרמני, בשבי הפרטי-
זנים.
בעל-הבקתה הזקן.

מפקד מותיקי הפלמ"ח. שימש כקשר
של קצין בריטי במלחה"ע השניה.
מפקד, מותיקי הפלמ"ח.
מפקד, מותיקי הפלמ"ח.
בתו של בעל-הבקתה.

- סרגי סימוביץ' •
- פלוקנדל •
- אוקלהומה •
- פולקובניק רוגולוב •
- אנדרה דה-יוני •
- אריך פון-שטרוהיים •
- "בפושקה" •
- קצין-זוטר במפקדה •
- של סימוביץ' •
- אברשקה •
- יוסקה •
- פליכס •
- סטנקה •

שלושה מפקדים מותיקי הפלמ"ח, אברשקה, פליכס ויוסקה, נפגשים בשלהי קיץ 1949 בקפה נוסבאום שליד חוף ימה של תל-אביב. שנים מהם חזרו זה עתה משיבה במטה-הכללי, בה נדונו בעיות מבנה-המטה והמפקדות בעוצבות צה"ל; ואילו השלישי — פליכס הקיבוצניק — חוטף שעת-מנוחה מתפקידו כגזבר-חזון. בין שתיהם לאכילה מספרים השנים בלעג ובבזו על הדברים ששמעו באותה ישיבה ועל ההצעות שהועלו שם.

אברשקה : [ששקע ברגעים האחרונים בהרהורים] שמעו, לאחר מחשבה שניה — נדמה לי שאנו נחפזים לחרוץ משפט. כולנו יודעים יפה איזה איסדר שרר ביחידות שלנו בזמן המלחמה, כמה מרץ בוזבו בגלל ארגון לקוי — או בגלל חוסר ארגון. איני בטוח שההצעות החדשות הן הן הנבונות, אבל אין לי ספק שצריך לעשות משהו! הברירה בין "לימוד מנסיונם של עמים אחרים" ובין "דוקטרינה לאומית מקורית" אינה פשוטה כל-כך, ואין אנו היחידים והראשונים המתלבטים בשאלה זו. נודמן לי כבר פעם להיות נוכח בדיון לוחט, שנערך אמנם הרחק מכאן — אך ממש באותו ענין.

פליכט : על איזה דיון אתה מדבר ?

אברשקה :

הרי זכור לכם שבשנת 1942 נשלחתי על-ידי הסוכנות לצנח ביוגו-סלביה. שירתי אז בתור קשר של קולונל מהאינטליגנציה הבריטי — אחד בשם פלוקנדל, שהיה קצין-קישור מסופח למפקדתו של גנרל סימוביץ', ראש הפרטיזנים של טיטו בהרי מונטנגרו. באותה תקופה שוב לא היו הפרטיזנים של טיטו קבוצות-גריליה קטנות המסתתרות בתוך כוכים או מערות. אותו סימוביץ' פקד על כוח אשר הגיע בגודלו ל-10.000 לוחם, ושלט למעשה על מחוז עצום, שגודלו פי-שנים מהגליל שלנו. והנה, למרות היקף כה גדול של גופים לוחמים ושל משימות, פעל הגנרל בלי כל מטה של ממש.

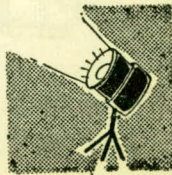
היה שם משהו, אך משהו זה דומה היה יותר למטהו של גוסטב-אדולף השבדי או אולי של אטילה מלך-ההונים. כתריסר קצינים-זוטרים נקראו אמנם בשם קציני-מטה, אך לא היו למעשה אלא יוני-דואר, שהרי כל מה שעשו הסתכם בהעברת פקודות ודוחים. לפעמים היה סימוביץ' עורך גם התיעצויות, אך הללו היו דומות יותר לישיבה של ועד איגוד-פועלי-המחט. המשבר, כמובן, לא איחר לבוא. אני זוכר את זה כאילו היה זה היום. המפקדה של סימוביץ' היתה מוצנעת במרומי הר נישא, בבקתתו של איכר סרבי זקן. (האורות מתעממים בהדרגה)

מערכה עיקרית

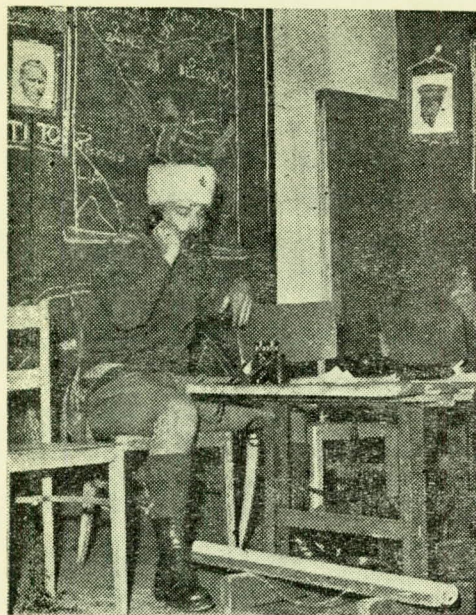
בטרם הוארה הבמה שנית — נשמעות מנגינות וקולות-רקע האופייניים למלחמות העולם-השניה : "נתלה את כבסינו על קו-זיגפריד", "לילי-מרלן", צריחות של היטלר, נאום של צ'רצ'יל, וכיוצא באלה. הולכים ומתגברים קולות-קרב. לבסוף משתתקים גם הללו, ונעימה סרבית עממית נשמעת.

לעיני הצופים נגלית בקתה קטנה — מפקדתו של גנרל סימוביץ'. בפינה אחת גחון קיריל, בעל-הביקתה הזקן, כשהוא מפרנס את האש בכירה. בפינה אחרת יושב אברשה אצל מכשיר האלחוט, כשאזניות צמודות לאוזניו. במרכז — שולחן גדול, עליו ניצבים מספר מכשירי-טלפון, פזורים ניירות, תיקים-משרדיים ומערכת כלים לקפה-תורכי.

גנרל סימוביץ' מהלך בחדר בעצבנות, וסימני עייפות ניכרים על פניו.

סימוביץ': [בטלפון] כן! כן, כאן סימוביץ'! לא, בשום אופן! 500? 500 אמרת? לא יתכן! תגיד לאפסנאי המטומטם הזה! למי? כן לאיבנוביץ', שיגמור סוף-סוף את דו"ח-המבצעים מאתמול. כבר דרשו אותו מן המפקדה הראשית לפני שלוש שעות. מה

עם הסיור-האלים על מוצב 14? הוא כבר ביצע אותו? בסדר. עכשיו עזוב את ענין הקשר ונגר מור את המצוד המזופת הזה. איפוא נמצאים כרגע הגרמנים? תיפח נשמתם. אתה לא יודע? בשביל מה מיניתי אותך עוזר לקצין-מבצעים? הרי אמרתי לך מאה פעמים שאתה אישית אחר-ראי לכל התצפיות. מתי תתחיל להיות קצין-מטה? שלח אלי מיד את השליש [סוגר את הטלפון בכעס]. [טלפון שני מצלצל. וסימוביץ' טורף את השפופרת בקוצר-רוח]. כן! מדבר! הלו, הלו, הלו, מי זה מפריע לכל הרוחות? הלו! אה, כן, אני שור מע. כן, צריך לפוצץ את הגשר מיד. טון וחצי יספיקו לך? בסדר,

תיקח שני טון. את המפתח תוכל לקבל אצל קצין-המודיעין. מתי? אחרי שיגמור להעתיק את תכנית המחסנים, הוא יגש אליך. טוב, תהיה בריא. [מקנח את הויעה] אברשה, כבר השגת את המפקדה הראשית?

אברשה: עדיין לא, חבר גנרל.

קצין-חומר: [מתפרץ לחדר] חבר גנרל, חבר גנרל, ה.ס.ס. נמצאים כבר בגיא. לא הרחק מכאן.

סימוביץ': [לובש ארשת קרירה] אז מה?

חומר: [נרגע] כלום. עוד מעט יביאו אותם הנה. איבנוביץ', האפסנאי, הקיפם מכל עבר ושלה אליהם רץ שייכנעו. והם נכנעו.

סימוביץ': התקשר עם איבנוביץ' ואמור לו שיביא את המפקד שלהם אלי מיד.

חומר: [יוצא מן הבקתה וכעבור דקות מספר מוכנס קצין גרמני. הלה מצדיע ב"הייל היטלר"].

סימוביץ': שמך?!

הגרמני: 263588 אוברסט-לויטננט אריך פון-שטרוהיים [בגרמנית].

סימוביץ': אני יודע יפה שאין לי כל סיכוי להוציא ממך אף מלה אחת בלי לטפל בכ טיפול "פסיכו-טראפיק", אך הפעם יש לנו לשוחח אתך על בעיה תיאורטית גרידא. אני זקוק לעצה בענין עבודת-מטה וארגונו. התיאות להשתתף עמנו בשיחת רעים בענין זה? עד כמה שאני יודע יש לכם, הגרמנים, חולשה לנושא זה — אחרי הכל הייתם אתה הראשונים שפיתחתם את תורת המטה-החדיש, מטה שהיה לדוגמה

לצבאות העולם מזה יובל שנים. דומני שזו סיבה מספקת לנקוט בכלל של „נובלס אוברליג“.

הגרמני:

הר גנרל, שמי 263588 אוברסט-לויטננט פון-שטרוהיים; לא תציל ממני מאומה בדרכים המוחכמות שלך. הגזע העליון לא יולך שולל ע"י צאצאי ההונים.

סימוביץ':

בסדר, לא אאלץ אותך למאומה. רק תשב ותאזין לשיחה מעניינת. את היתר תעשינה יהירותך והגאווה הגזעית, שכל-כך הרבו לטפח בך מנהיגך. [פונה אל קצין-זוטרי] זמן לכאן מיד את קולונל פלוקנדל. ואם הגיע כבר אוקלהומה, קצין-הקישור האמריקאי, זמן גם אותו. כן, כמובן, תקרא גם לנציג הרוסי, פולקובניק רוגולוב. [לאחר שיחה טלפונית של מה-בכך מעיין סימוביץ' בניירותיו ורושם מספר הערות, כשהוא לוחשן בקול רם] ...השליטה בגייסות... המפקד והיחידות... חלוקת תפקידים... יחסים בתוך המטה... הטיפול של קצין-מטה... [נכנסים בזה אחר זה: פלוקנדל ואוקלהומה. לוחצים ידים ומביטים בתמיהה אל הגרמני].

[נכנס רוגולוב, צוהל לקראת סימוביץ', מתחבקים וטופחים איש על שכם רעהו].

הזוטר:

מיור דה-יוני, הצרפתי, רוצה להיכנס.

סימוביץ':

[לזוטר] שוב שכחתיו. הכנס אותו [דה-יוני נכנס ומתישב בכעס] [אל היתר] ובכן, רשמתי לפני זה-עתה את הנקודות העיקריות המטרידות אותי, ושעליהן אבקש לחוות דעתכם:

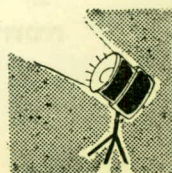
- א. איך צריך לארגן את אמצעי השליטה בקרב?
 - ב. האם אין המטה גורע מזיקתו הבלתי-אמצעית של המפקד אל הגייסות?
 - ג. מה היא חלוקת התפקידים הנאותה בתוך המטה, ומה צריך להיות סדר העדיפויות והבכורה של הפונקציונרים השונים?
 - ד. אלו יחסים יש לפתח בין המפקד ומטהו.
 - ה. מה הן התכונות וההכשרה הנדרשות מקצין-מטה טוב?
- זהו. דומני שיש פה סדר-יום לקורס מלא בפו"מ, אולם אם לא נתחיל — לא נגמור אף פעם. ובכן, את מי „חולבים“ ראשון?

פלוקנדל:

אצלנו בצות לא נוהגים להצביע, המדריך קובע בעצמו מי המשיב...

רוגולוב:

זהו מנהג אימפריאליסטי מובהק. סימוביץ', תמהני עליך. איני סבור שמרכסיסט נאמן צריך ליטול עצה מקפיטליסטים. אך מאחר שאתם, אנשי טיטו, חשודים בין כה וכה — אנסה לחוות דעה בבעיה אחת שבה היתה לי הזדמנות להתנסות באופן אישי: זוהי בעיית דרכי-השליטה של המטה על הקרב. לפני כשנתיים הייתי עוזר לקצין-מבצעים של רגימנט שפעל בחזית הפינית. עלי הוטל לפקח על פעולותיהן של יחידות-המשנה ולדאוג למגע הדוק בין הגדודים ובין מטה הרגימנט. הקשר הקוי והאלחוטי היו לקויים מאוד, ולא היתה שום דרך אחרת לקיים שליטה יעילה על הגייסות. אגב, כזה היה אז המצב אצל מרבית היחידות של הצבא-האדום. יומיים לפני יום ה-5 קיבלתי את הפקודות מן הדיביזיה, ובו ביום כינסתי את מפקדי הגדודים ומסרתי להם את הוראות מפקד הרגימנט למבצע-הפריצה. למחרת בבוקר הצטרפתי לגדוד השני, כשתפקידי היה לפקח על פעולתו בקרב. כראות לקצין אמיץ, פניתי מיד אל מוצב-הפקוד של הפלוגה שנעה-בראש. כאשר התחיל הקרב, הייתי משקיף כל הזמן על פגיעות הארטילריה שלנו בעמדות האויב.

הייתי קשור על-ידי טלפון עם מפקדת הגדוד; ובאמצעות המרכזיה שלו — עם מוצב-הפיקוד של הרגימנט. וכך העברתי ידיעות שוטפות על מהלך הקרב. ההתקפה התפתחה יפה, ומוצב-הפיקוד של הגדוד השני הועבר קדימה. עתה הצטרפתי אליו. מעמדתי החדשה יכולתי לראות גם את הגדוד השלישי, שצריך היה לכבוש את הכפר שמימין. עם עלות השמש נוכחתי שיחידות הגדוד השלישי רותקו ע"י אש מקלעים מן הכפר. הודעתי זאת מיד למפקדת הרגימנט, דרך קו-הטלפון שבינתיים נסלל אל המוצב החדש. בשעה 0930 החל יורד שלג סמיך, ושוב לא יכולתי לראות מאומה. מאחר שלא היה עדיין קשר אל הפלוגות, השתררה מבוכה בעמדת-הפיקוד הגדודית. המצב היה בלתי-ברור. הלכתי איפוא קדימה, אל הפלוגות, וכאן התברר לי שההתקדמות נעצרה. אך לא היה כל קשר לאחור. חזרתי למפקדת הגדוד ומסרתי דו"ח על המצב לרגימנט. בשעה 1200 החל להתבהר — ומיד ראינו את יחידות הגדוד השלישי נסוגות מן הכפר במהומה ניכרת. לפתע התקשר מפקד הרגימנט והודיע לי שמג"ד-שלוש וסגנו נהרגו, ושעלי ליטול את הפיקוד על הגדוד ולהפסיק את הנסיגה המבוהלת.

שאלתי ממג"ד-שנים כתריסר אנשי משטרה-צבאית, כדי שיסייעו לי לעצור את חיילי גדוד-שלוש בנסיגתם המבוהלת; אם נחוץ יהיה — אפילו באש. בשעה 1300 הצלחתי לרכו סביבי כ-60 חיילים ויצרתי קו-הגנה ארעי. יומיים הדפנו את התקפות-הנגד של האויב וביום השלישי, לאחר שהוחלפנו על-ידי הגדוד הראשון, חזרתי לתפקידי במפקדת הרגימנט.

כפי שאתה רואה, התפקיד הראשון של המטה הרוסי הוא הפיקוח הרצוף על פעולת היחידות. עובדי המטה אחראים אישית בפני המפקד על הפיקוח. נוסף על כך, צריך קצין-המטה של העוצבות המבצעיות להיות מסוגל ומוכן בכל עת ליטול פיקוד על יחידת-משנה. מטה הרגימנט ישתדל תמיד להשתמש לכך אך ורק בקצינים בעלי נסיון-קרב עשיר, ומחובת קציני-המטה לשמור, בשירותם זה, על קשר הדוק עם הגייסות.

פולקונדל: מהו בעצם ענין הפוליטרוקים אצלכם? מעולם לא הצלחתי להבין ענין זה כהלכה.

רוגולוב: עוד בשנת 1918 פירסם החבר סטלין את הפקודה המפורסמת "קומיסר-העם למלחמה".

טימוביץ': סלח לי, זה היה טרוצקי ולא סטלין.

רוגולוב: [מצטלב] ישמרני האל, איזה חילול השם! מכל מקום, בפקודה זו מוגדר תפקידו

של הקומיסר כך: — „עליו לודא שהצבא לא ייהפך לגוף נפרד מהאורגניזם של המדינה הסוביטית בכללותו, וכי בנין הצבא לא ייהפך למרכז קנוניות ומכשיר לפעולה נגד הפועלים והאיכרים“.

כן קבעה פקודה זו שהקומיסרים והמפקדים יטפלו במטות בחליפת המכתבים, וששום פקודה שמוציא המפקד לא תהיה ברת-תוקף, אלא אם כן חתם עליה גם הקומיסר. בעיקר היו הקומיסרים ממונים על ענין האספקה — שהוא הנושא העיקרי והחיוני ביותר בעבודת המטה הרוסי אפילו עוד בימי הצאר.

סימוביץ': ידידי רוגולוב, איני יודע מה בדיוק הניע אתכם להנהיג שיטה משונה זו, אבל אני מודיע לך, מרכסזים או לניניזים, הקומיסר הראשון שמישהו יעזו לשלוח אלי ימשיך לנהל לי את האספקה מהקבר...“.

פלוקנדל: בכלל מתקבל הרושם שאצלכם סומכים מעט מאד על המפקדים. כי הרי שיטת הקומיסרים פירושה: שני מפקדים בכל יחידה, כשהסמכות — לא תמיד ברור בידי מי היא נמצאת.

אוקלהומה: אשר לסיפורך המרתק בבעית השליטה בקרב, קולונל רוגולוב, אני רואה שאין כל ערך לאותיות של האלף-בית הרוסי שציינו על מכשירי-הקשר אשר שלחנו לכם לפי הסכם „החכרו-והשאל“. כנראה שאינכם מסוגלים להדביק את קצב הטכניקה... [נשמעת שריקה עזה, כולם מתכופפים בבהלה] מממ... — מה זה?

רוגולוב: רק „ספוטניק“ קטן שכזה...

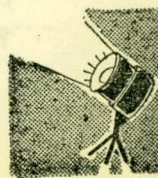
אוקלהומה: את בעית השליטה בקרב אנחנו פתרנו לחלוטין. יש מכשירי אלווט בשפע, בעזרתם אפשר להרכיב רשתות החל מרשת פיקוד וכלה ב...רשת סומרפילד. הבעיה היא לדעת: היחסים בין המפקד ומטהו, כי כפי שאמר פעם נגרל זקן: „יש מפקדים שאינם זקוקים להתייעצות; הם הוקרים בעצמם את הבעיה, מחליטים בעצמם ומטילים על פקודיהם לבצע. קציני-המטה ישמשו בשבילם, לכל היותר, שליחים-אישיים ורצים בדרגות גבוהות“.

אולם מפקדים מסוג זה, אשר יצליחו בקרב, אתה מוצא אחת למאה שנה. בדרך כלל אי-אפשר בלא התייעצות.

הגרמני: [אשר ישב כל העת בקשב רב, וניכר עליו שהתאפק מאוד שלא להיגרר אל תוך השיחה ולהביע דעתו, התפרץ] ופרידריך הגדול, ומולטקה? [ומיד הוא מתחרט על התפרצותו].

אוקלהומה: אמרתי לך: אחת למאה שנה. אולם תן למפקד להקיף את עצמו במספר אנשים עצמאיים, כשכל אחד מושך את העגלה לכיוון אחר ואילו לו-עצמו אין די כוח לגבש עמדה משלו — והרי לך אדם שיהא נגרר אחרי דעה זו או אחרת, עד שסופו לנחול מפלה. לכן, כשאני אומר „התייעצות“ — הכוונה היא לשיקול קולקטיבי בקרב חוג מצומצם של קצינים מוכשרים, מומחים במקצועם, שכל אחד מהם, בתחומו המקצועי, חושב בשביל המפקד — ובסופו של דבר מספק לו את הידיעות הדרושות לו להערכת-מצב שקולה. וזאת ברצוני להדגיש — הבעיה ב„הא“-הידיעה היא

(*) כאן, כמובן — כאשר גם בכמה הזדמנויות קודמות — נראה כי התלהבות מחבר „המחזון“ גברה על חובת הדיוק-ההיסטורי שלהם, שכן שום מפקד ב„צבא הפרטיונים“ של טיטו — אשר דוקא מבחינה זו היה שונה לחלוטין מרוב כוחות-הפרטיונים שברוסיה של שנת 1918 — לא יכול היה כלל להשיב תשובה כזו.

קבלת ההחלטה ע"י המפקד. אך ללא נתונים מספיקים ומדויקים יקשה עליו להחליט או שיקבל החלטה גרועה.

האיכר : ברבו! ברבו! אצלנו בימי הקיסר פרנץ-יוזף עליו-השלום היו נוהגים לספר בענין זה את הסיפור הבא:

„פעם החליט מפקד הצבא פלדמרשל רדצקי לרדת אל העם ולראות איך הוא חי. הוא יצא לאחד הכפרים בבוהמיה והביע את רצונו לעבוד בעבודות המשק.

האיכרים, שאהבו אותו מרחוק, החליטו לדפוק אותו והטילו עליו ביום הראשון להעמיס שקים כבדים, מלאים תפוחי-אדמה, על העגלות הגדולות. המרשל, אף כי זקן היה, עשה עבודה פנטסטית. במשך יום אחד העמיס יותר עגלות מאשר החסון שבאיכרי הכפר. נכמרו רחמי האיכרים עליו ולמחרת נתנו לו עבודה קלה: לברר תפוחי-אדמה. כשבאו בערב מצאו אותו יושב לפני הערימה הגדולה, הבלתי-ממוינת, כשבידיו שני תפוחי-אדמה והוא שוקלם זה מול זה. תמחו האיכרים ושאלוהו: „אדוננו המרשל, הרי אחמול עבדת כל כך יפה, מה קרה היום?" — „אה, אמר המרשל, כאן צריך להחליט!"

דה ויניי : סבא, הרי את המעשיה הזו מספרים אצלנו על המרשל פטן.

אברשה : אל דאגה, בעוד שש שנים, כאשר נלחם את מלחמת השחרור שלנו, יספרו אותו סיפור עצמו על ה"מרשלים" שלנו!

הגרמני : קוואטש! איינה דומהיט! בלאודוין! רואים עליך שלא קראת את ספרו של קורט הסה „דאר פלדהר-פסיכולוגוס". הדרך היחידה לניהול מטות וגופים-לוחמים הוא „עיקרון המנהיג" — „פיהרר-פרינציפ"!

סימוביץ' : אהה! לא התאפק!

הגרמני : איך אפשר לשמוע שטויות כאלו ולשתוק?!

פלוקנדל : מה זה הפרינציפ הזה שלכם?

הגרמני : כבר בשנות-העשרים נוכחו המנהיגים הדגולים שלנו, שהמלחמה זקוקה לטיפוס חדש של מנהיג — כזה שיכול לפקוד על הכל: — מלחמה, שביתה, כפירה-בעיקר או סגידה לאלים אחרים, שיעבוד לכת-השלטת או לפולחן-העבודה. כולם עושים מה שהוא מצוה, משום שהם מוצאים את זה לנכון. ההמונים מחפשים אליל לעצמם — והמפקד צריך להיות אליל זה. שוב אין לסמוך על ההנהגה האזרחית — הצרכים הצבאיים דורשים יד של ברזל.

דה ויניי : או-לל-ל! או-לל-ל!

הגרמני : כאשר נטל אדולף היטלר את השלטון בוטל הנוהג הנלוו, שהיה נהוג בצבאנו מימי הקיסרות. לפיו היו ראשי-המטה והמפקד אחראים במשותף ובמידה שוה להכרעות בקרב. בפנקס-לשירות-המטות-הכלליים בעת מלחמה, בשנת 1936, פירסמו הגנרלים פון-פריטש, שהיה מפקד הצבא, וראש מטהו גנרל בק את ההנחיה, לפיה נושא המפקד באחריות מלאה ובלעדית על מעשיו, ואילו קציני-המטה נושא רק באחריות-יעוץ. קציני-המטה אינו אלא עוזר ומבצע את הפקודות. האידויאה של הקרב מתרקמת במוחו של המנהיג — ואך ורק בראשו-שלו. לקציני-המטה ישנה זכות להציע הצעות — אך

אין לו זכות לעמוד על כך שעצותיו תובאנה בחשבון. שוב לא באה בחשבון השטות שהיתה נהוגה בימי הינדנבורג ולודנדורף, לפיה היה קצין-המטה רשאי לדרוש שדעתו, אשר לא נתקבלה, תירשם בפרטיכל כדעת-מיעוט, וכהצדקה-מראש למפלה אפשרית.

סימוביץ: אכן, אכן, כאשר פורעים את כל השטרות פורעים גם את הגרועים ביותר.

יחסים בין המפקד ומטהו

אוברסט-לויטננט אריך פון-שטרוהיים

- המפקד נושא באחריות מלאה ובלעדית על מעשיו. קצין-המטה נושא רק באחריות ייעוץ. זכותו להציע הצעות, אך אין לו זכות לעמוד על כך שעצותיו תובאנה בחשבון.
- בין כל הקצינים במטה חייבת לשרור דעה אחת ויחידה, דעה אשר תהיה השלטת. יתר על כן, הזכות והחובה להגיש דעה זו למפקד נתונה לאיש אחד בלבד — ראש המטה. גם אם דעה אחת זו לא תמיד היא הטובה ביותר — הרי במידה ותינקט פעולה עיקבית, ואם ימשיכו בהתמדה ברעיון המרכזי שלה, הרי שהמשימה תושג לבסוף.

קולונל פלוקנדל

- „ארבעת תפקידיו העיקריים של קצין-המטה הם:
 - לספק למפקד נתונים הנחוצים לו לעיבוד החלטתו;
 - לוודא כי המפקד יודע את כל התוצאות העוללות לצמח מהחלטתו;
 - לוודא שהחלטות המפקד תובאנה בצורה הטובה ביותר לידיעת הדרגים החייבים לבצע;
 - לפעול כ„סוכנו“ של המפקד, או כבא-כוחו בזמן היעדרו.
- „כל עוד לא נפלו ההכרעות, מוטל על קצין-המטה להעמיד את המפקד על טעויותיו; אך משעה שהחליט המפקד החלטה חייב קצין-המטה לקבל על עצמו לפעול לפיה וכרוחה, בנאמנות בלתי-מסוייגת“.

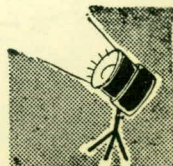
מיוזר אוקלהומה

- „המפקד הממוצע זקוק להתיעצות עם מטהו. בשבילו — זהו שיקול קולקטיבי בחוג קצינים מצומצם, מוכשרים ומומחים במקצועם. כל אחד חושב בתחומו המקצועי בשביל המפקד, ובסופו של דבר הם מעשירים את המפקד בידיעות הדרושות לו להערכת-מצב שקולה“.

פלוקנדל: כל התורות הללו מוכרות היטב. כאשר תולים במצביא גאונות מופרזת, מסתתרת גם בינתם של קציני-המטה ונעלמת העזתם להציע הצעות אמיצות, ואת הריבית משלם — פון-פאולוס.

דה ויני: פון-שטרוהיים! עליך אני באמת מתפלא. תורותיו של מולטקה הרי היו אשיות חינוך כקצין — ואיך לא קראת את תזכירו הידוע, על אודות ה„תאוריה של יחסי הפיקוד והמטה“? הוא אומר שם במפורש: „יש מפקדים שאינם זקוקים לעצה, אך הללו מופיעים אחת למאה שנה בקושי. מרבית המפקדים אינם מסוגלים לפעול ללא-יעוץ. יעוץ זה חייב, במקרים רבים, להיות תוצאת שיקול משותף של מספר אנשים קטן, בעלי יכולת ונסיון, המסוגלים להעריך כראוי את המצב“.

הגרמני: תמשיך, פרנצוזה, תמשיך — עכשיו רק תגיע לעיקר. מה אומר מולטקה בשורה הבאה?: „ארגון ההירארכיה-הצבאית חייב להיות בנוי כך שיבטא כפיפות מלאה, אפילו במחשבה ולא רק במעשה. בין כל הקצינים במטה חייבת לשרור דעה אחת ויחידה בלבד, דעה אשר תהיה השלטת. יתר על כן, הזכות והחובה להגיש דעה זו למפקד חייבות להיות נתונות לאיש אחד בלבד — הלא הוא ראש-המטה. גם אם הדעה האחת הזו לא תמיד היא הטובה ביותר — מסתבר כי במידה ותינקט פעולה עקבית, וימשיכו בהתמדה ברעיון המרכזי שלה, הרי שהמשימה תושג לבסוף“.

גנרל סימוביץ' נכבדי, אין טעם להמשיך את הויכוח בינינו ובין הקצין היהיר הזה. אשר לענין עצמו, רוצה אני להצביע בפניך על מספר נקודות שהתגבשו, כתוצאה מנסיון שתי המלחמות, בקרב צבא בריטניה.

ארבעה הם תפקידי העיקריים של המטה: —

- א. לספק למפקד נתונים הנחוצים לו לשם עיצוב החלטתו;
- ב. לודא כי המפקד יודע את כל התוצאות העוללות לצמח מהחלטתו;
- ג. להבטיח שהחלטותיו של המפקד תובאנה בצורה הטובה ביותר לידיעת הדרגים החייבים לבצע;
- ד. לפעול כ"סוכנו" של המפקד, או כבא-כוחו בזמן העדרו.

בצבא של מדינה דמוקרטית מתעצבים היחסים בין המפקד ומטהו בדרכים שונות; על-פירוב — כתוצאה של שיווי-משקל מסוים בין אופים של האנשים השונים המהווים את צות-העבודה שמנהל את הקרב. מובן שבשונות כזו יהיה תמיד המפקד הגורם הבכיר, ואילו מטהו — כפוף לו. אך כפיפות זו אין פירושה "יס-מנ"יזם". כל עוד לא נפלו ההכרעות, מוטל על קצין-המטה להעמיד את המפקד על טעויותיו. אך משעה שהחליט המפקד החלטה, חייב קצין-המטה לקבל על עצמו לפעול לפיה וברוחה, בנאמנות בלתי-מסוייגת. הסכנה העיקרית טמונה, לדעתנו, בעיצוב מוטעה של היחסים בין קציני-המטה ובין הגייסות. מטה עשוי ליהפך למחיצה בין המפקד ולוחמיו, במנעו זיקה ישירה בין השניים. במלחמת-העולם הראשונה לא הצלחנו להימנע מתקלה זו, והתוצאה היתה בלתי-נמנעת. קצין-מטה הפך לשם-גנאי, שניתן לכל נמושה. היחידות שנאו את קציני-המטה, לעגו להם, ראו אותם כנחותים ולא ראו את חשיבותם בניהול מלחמות.

(*) "נוהג של אומרייהן בכל" — המער'.

המטה — וזיקתו של המפקד אל הגייסות

קולונל פלוקנדל

- "מטה עלול ליהפך לחיץ בין המפקד ולוחמיו, במנעו זיקה ישירה בין השנים... על המטה לעזור לגייסות בביצוע משימותיהם, וליצור בשביל היחידות הלוחמות תנאים טובים ללחימה, להקל על מצוקתן ולהמעיט אבדותיהן ע"י שירותים טובים, מודיעין מעולה ותכנון מבצעי נכון".

אוברסט-לויטננט אריך פון-שטרוהיים

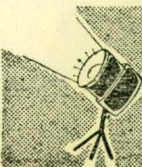
- "הדרך היחידה ליצור קציני-מטה טובים היא ע"י טיפוחם כמעמד מיוחד ונפרד מיתר קציני הצבא".
- קומנדנט אנדרה דה ויני
- "קציני-מטה שיהיה נפרד ושונה מיתר קציני הצבא, יאבד את אמון הגייסות ואת שיתוף-הפעולה מצדם".

ואמנם, למה אפשר לצפות מהגייסות אם עוזרו הראשי של הגנרל הייג ראה את שדה-הקרב של מערכת פאשנדייל — היא "מערכת-איפר-השליטית" — רק ימים רבים לאחר ששלח שם להורג עשרות אלפים מחייליו? וכשראה לראשונה את השדה — פרץ בבכי מר, ביבבו: "אלוהים אדירים! האם אלו הן הביצות אליהן שלחתי את אנשי למות?" המפקדים מהדור החדש למדו את הלקח. כשהגיע מונטגומרי למדבר-המערבי וקיבל את הפיקוד על הארמיה-השמינית, היה מעשה-ההראשון להעביר את המפקדה ממקומה בקהיר — שם היו קציני-המטה מבליים את זמנם במועדוני-הלילה של גיזה — אל מחנה-אהלים במדבר. רגשי-ההערכה של הלוחמים, למפקדה ולאנשיה, גברו בבת אחת לאין-שיעור, ואף הכרעותיהם של הקצינים במטה היו מוצלחות יותר משהכירו, סוף-סוף, מקרוב את תנאי הלחימה, ובקנותם את תחושת הקרב והחיים של היחידות בקריה-ראשון. זכור, סימוביץ' יקירי, תפקידו של המטה הוא לעזור למפקד במילוי תפקידו; אך לא פחות מכך — לעזור לגייסות בביצוע משימותיהם, וליצור בשביל היחידות הלוחמות תנאים טובים ללחימה, להקל על מצוקתם ולהמעיט אבדותיהם ע"י שירותים טובים, מודיעין מעולה ותכנון מבצעי נכון.

סימוביץ': [אל פלוקנדל] דבריך, פלוקנדל, דברי אלוהים חיים. אך כפי הנראה פירושו של דבר, שקציני-המטה במלחמה החדשה זקוק לתכונות מעולות ולהכשרה ממושכת. האין זאת?

פלוקנדל: או, כמובן, אין ספק ש...

דה ויני: [מתפרץ] זה כבר יותר מדי! יכולים אתם להתעלם מצרפת-החפשית וממנהיגה דה-גול, אך לא תוכלו להכחיש שלפחות בנושא זה היתה צרפת, והנה עד היום, הצועדת בראש. שיטת הכשרתו של קציני-המטה נולדה בפריס. גם מלכי פרוסיה, כשביקשו להקים את המטה החדש הראשון, עשו זאת בעזרת קצינים צרפתיים; וכל ביטוייהם, מושגיהם, ולשון-הכתובת שלהם — בצרפתית היו. ה"אליד-אטא-מג'ור", הוא בית-הספר המעולה ביותר בעולם לקציני-מטה. המרשל ברטיה היה ראש-וראשון לראשי-המטות בעולם, בשרתו נאמנה את נפוליון תקופה ארוכה. ובכן, הכשרון הראשון לו זקוק קציני-המטה, הוא כשרון המיון. כמות העבודה הנופלת על שולחנו של קציני-המטה היא עצומה ותמיד תהיה כזו. אם לא יידע קציני-המטה לבורר את הסולת מן הפסולת ידמה לאותן בנות-דנאום שבאגדה היוונית, אשר נצטוו ע"י האלים למלא מים אל תוך חבית נקובה.

סימוביץ': קודם כבר ראינו שקצין-המטה חייב לדעת למיין תפוחי-אדמה, ועכשיו עליו להפריד סולת מפסולת ולשאוב מים אל תוך חבית. מה עוד נדרש ממנו ?

דה ויניי: מה עוד ? נדרש ממנו לבל יעשה את כל המלאכה בעצמו. מאחר וכמות העבודה היא רבה, עליו לדעת להעביר אחריות גם לקצינים הכפופים לו. תמיד יהיו לו עוזרים ועליו לדעת לנצלם.

מאיך גיסא, אין הכוונה ש"שינקוט בשיטת "Passing the Baby" ("להעביר את התינוק") כפי שאנחנו עושים, נהגים לומר. בסיכומו של דבר, על קצין-המטה להחליט :

א. מה יעשה לאלתר ומה ידחה למחר ;

ב. מה יעשה בעצמו ומה יטיל על עוזריו.

תכונות אחרות שיש להפשן בקצין-מטה טוב : חוש הומור, כושר הביטוי, הנימוס הטוב והטקט. הנימוס והאדיבות יכניסו לו תמיד, בחשבון האחרון, ריבית גבוהה. הוא-הדין לגבי תכונות הדייקנות ושלמות הביצוע, שחיוניותן לעבודת המטה אינה מוטלת בספק. ועוד לענין עבודת-הצות. לא תתכן עבודת-מטה יעילה בלי עבודת-צות טובה. האינדיבידואליזם, אף המזהיר ביותר, מקלקל ומפריע יותר מכפי שיתרונותיו האישיים תורמים — ושכרו יוצא בנוקו. הוא יודקק למידה עצומה של כשרון כדי למלא את מה שחסר לו בהיעדר שיתוף-הפעולה של שאר קציני-המטה. נדירים הם האנשים המצליחים להתגבר, בעזרת כשרונם, על המגבלה הזו. ואחרון אחרון — הנאמנות : נאמנות למפקד, נאמנות למפקדה-הממונה, נאמנות לפקודים, נאמנות לחברים לעבודה ; ומעל לכל — נאמנות לעקרונות וליושר הפנימי. [הוא מסיים דבריו בנוסח של נאום פטטי וכולם מוחאים לו כף].

סימוביץ' : רואה אני שקצין-המטה חייב להיות מעין "סופר-מן". איך ניתן, איפוא, לטפח קבוצת אנשים כזו ? חינוכם עשוי לגזול שנים רבות. התהיה זו, איפוא, קבוצת אנשים מיוחדת בסגולותיה ? או האם יש לחנך בכיוון זה את כל קציני הצבא ?

תכונות קצין-המטה הטוב

פורקובניק רוגולוב

- "קצין-מטה היחידות המבצעיות צריך להיות מוכן ומסוגל ליטול בכל עת פיקוד על יחידת-משנה".

קומנדנט אנדרה דה ויניי

- "סגולה ראשונה לה זקוק קצין-המטה היא כושר המיון. כמות העבודה הנופלת על שולחנו של קצין-המטה היא עצומה, ותמיד תהיה כזו. עליו לדעת לבור את הסולת מן הפסולת — שאלמלא כך יהיה דומה לאחד השופך מים אל תוך חבית נקובה".
- "על קצין-המטה לדעת להעביר אחריות גם לקצינים הכפופים לו. תמיד יהיו לו עוזרים, ועליו רק לדעת לנצלם כראוי".
- "ותכונה אחרונה — הנאמנות : נאמנות למפקד, נאמנות למפקדה-הממונה, נאמנות לפקודים, נאמנות לחברים לעבודה, ומעל לכל — נאמנות לעקרונות וליושר הפנימי".

מיור אוקלהומה

- "אנו האמריקאים הנהגנו את עקרון הרוטציה לכל האורך. קצין-מטה הרובץ על תיקיו תקופה ממושכת-מדי הופך להיות עקר ומאוס. עליו לנשום מדי פעם את אוויר-השדה הצח".

הגרמני :

לדעתנו, אדוני הגנרל, אין שום דרך אחרת ליצור קציני-מטה טובים אלא ע"י טיפוחם כמעמד מיוחד ונפרד מיתר הקצינים של הצבא. יתר על כן, לדעתנו יש צורך בשני מינים של קציני-מטה : קציני-המטה בעוצבות-השדה — וקציני-המטה הכללי.

כאשר בא שרנהורסט להקים את הצבא הסיני-מהיריסותיו, אחרי המפלה שנחל זה מידיו של נפוליון ליד יאנה, שם דגש על בחינותם של קציני-המטה. הוא הקים מחדש את ה"אקדמי דא-נובלס" שיסד פריז, ול, והתאים את תכנית הלימודים לחידושי עבודת המטה בימיו. חינוכם המיוחד של קצינים אלה, בבית-הספר נפרד ובעלדי ובאווירה אריסטוקרטית, סייע לגבשם למעמד מיוחד, שהפך לנושא העיקרי של המחשבה הצבאית הפרוסית. כאשר מינה המלך, בשנת 1821, את הגנרל פון-מיופלינג כראש-המטה-הכללי, הושלם התהליך — והופרדו קציני המטה-הכללי-ה"הגדול" מקציני המטה-הכללי-של-הגייסות, כשאלו האחרונים משרתים בעוצבות-השדה, ואילו הראשונים מרוכזים בברלין ומנהלים את הפעולות הכלליות. אין ספק שמבנה זה הוא שסייע בידי מולטקה, כחמישים שנה אחר-כך, להפוך את הצבא הפרוסי לחזק שבצבאות העולם ולהנחיל לאוסטריה ולצרפת מפלה ניצחת בשדות סדובה וסדן, ובסופו של דבר — להביא לידי איחוד גרמניה וליצירת ה"רייך"-השני.

דה ויני :

איזו שטות היא, מן-אמי לא-גנרל ! אסור לקציני-המטה ליהפך לייצור נפרד ושונה מיתר קציני הצבא ; שהרי אם יהיה כזה — יאבד את אמון הגייסות ואת שיתוף-הפעולה מצדם. אנו רואים בכל קצין וקצין מועמד פוטנציאלי לעבודת-מטה. לאחר מיון קפדני, נבחרים המוכשרים והמתאימים שבין קציני היחידות, אשר התנסו כבר בפקוד והכירו את הצבא מלמטה, ואותם משלחים לקורס קציני-מטה. נכון, אמנם, שברמות הגבוהות גורמות ההתאמה האישית וההכשרה המיוחדת לכך שקציני-המטה מחזיקים בעמדותיהם תקופות ארוכות ; אך זאת רק לאחר תקופה של נסיון ביחידה-לוחמת.

אוקלהומה :

אנו, האמריקאים, הרחקנו לכת והנהגנו את עיקרון הרוטציה לכל האורך, כמאות לצבא ששלוחותיו פרושות על-פני תבל-רבה. קציני-מטה היושב על תיקיו תקופה ממושכת-מדי, הופך להיות עקר ומאוס. עליו לנשום מדי פעם את האויר הצח של השדה. קצינים-זוטרים עוברים אף הם דרך תפקידי-מטה בדרגים הנמוכים, ואילו קציני-מטה בכירים מקבלים מדי פעם תפקידי פיקוד על גופי-צבא גדולים.

פלוקנדל :

מכל מקום, בבעית המיון של הקצינים לסוגיהם קנתה אצלנו מהלכים המימרה כי ישנם ארבעה סוגים של קצינים : —

מוכשרים ועצלנים — הללו ימונו כמפקדי יחידות ;

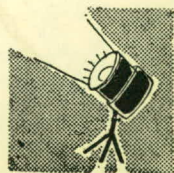
מוכשרים וחרוצים — הללו הם קציני-מטה אידיאליים ;

טפשים ועצלנים — אתם עוד אפשר לעשות משהו, הם על כל פנים אינם מזיקים ;

טפשים וחרוצים — את אלה צריך להוציא להורג בהזדמנות ראשונה.

ואיני צריך להרחיב ולהסביר למי מן הנוכחים כאן נתכונתי. [כאן פורצת מהומה כללית, כשכל אחד מנסה להגן על עמדתו — עד שלבסוף מחליט סימוביץ' לסלק את כולם מחדרו].

סימוביץ' : תודה רבה לכולכם, עכשיו הואילו להסתלק מפה. לאחר שתגיעו לכלל הסכמה ביניכם נשוב ונתכנס, אני שמעתי מספיק בשביל הפעם [יוצאים].

[נאנח בעיפות ופונה אל אברשה], אוף, שמעת אברשה, איזה חילוקי דעות? כל עם ותפיסתו, כל צבא והשקפותיו. וכל אחד מגן על עמדתו כזאב, ומבטל את השאר כעפרא דארעא, ובכל זאת הכל לוחמים, כשלעתיים אלה מנצחים ולעתיים אחרים. [נכנסת סטנקה] סנטשנקה מויה, לך אני זקוק עתה ביותר. [מביט בה ובלבושה שעה קלה] סטנקה, השמלה הסרבית שלך מוצאת חן בעיניך?

סטנקה: כן, סרגי.

סימוביץ': ועל שמלת-שק שמעת?

סטנקה: כמובן.

סימוביץ': ועל טרפו שמעת? על כריסטיאן דיור?

סטנקה: כן, אז מה?

סימוביץ': ועל דונגריז ובליו-גינס?

סטנקה: כן, למה אתה מתכוון, סרגי?

סימוביץ': היית מוכנה להחליף את שמלתך הישנה בהללו החדשות, האחרות?

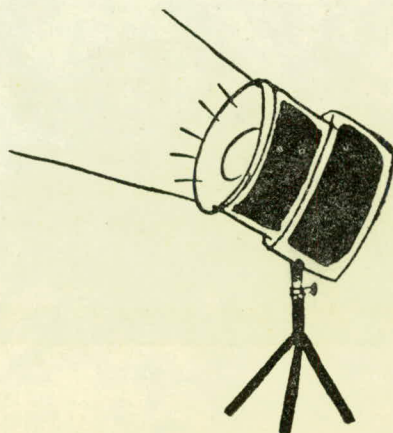
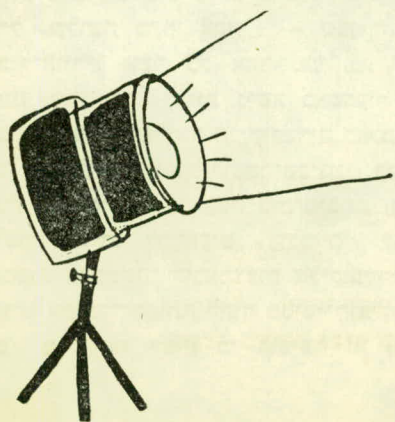
סטנקה: לעולם לא! השתגעת? הללו מתאימות לשדרות-אלישע שבפריס ולברודוויי. כאן, בהרים של מונטנגרו, צריכה נערה להתחרות עם הפרחים והפרפרים — ולא עם חלונות-הראווה.

סימוביץ': רואה אתה, אברשה, לתורה כזו אני זקוק! [צובט לסטנקה בחיבה על הלחי].

[מסך]

הלקה העיקרי

מכנה גופים-לוחמים — לא-כל-שכן מכנה ממות — הוא פונקציה ישירה של התנאים החברתיים, הדמוגרפיים, הגיאוגרפיים והאיסטרטגיים של כל מדינה ומדינה; אך פועלים בו עקרונות-יסוד שהנם ישימים בכל אתר ואתר וככל עידן ועידן. צבא המבקש לבנות לעצמו מטה — עשוי ללמוד הרבה מלקח צבאות אחרים בכל הנוגע לעקרונות אלה, אך הוא יחטיא את המטרה באם ינסה להעתיק מסגרות בצורה סכמטית. רק על-ידי ניתוח התנאים המיוחדים לו-עצמו, וסיגול מכנה המטה שלו אליהם, יצליח לבנות מפקדות שתהינה מפיקות את מירב התועלת בקרב.

שלושה כלי-ידי – בתוך הוביצר אחד

לתוצרתה של איטליה (ההררית) עשוי גם לשמש כהוביצר-מעמס הררי; לצורך זה עשוי הוא להתפרק לאחד-עשר חלקים, שכל אחד מהם מובל על-גבי פרד אחד.

הבחנים שנערכו במסגרת יחידה ארטילרית בעלת מבנה תקין — נרכשו לצורך זה 12 כלי-תותח כאלה — נתנו (לפי הידיעות שבעתונות-צבאית בריטית) תוצאות מצוינות.

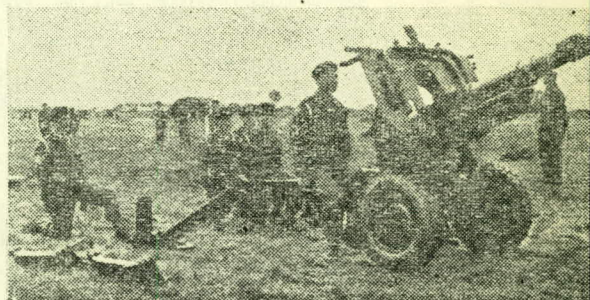
קציני הארטילריה-המלכותית סבורים כי זהו כלי תכליתי-ביותר, בכל אחד לשלושת תפקידיו הנ"ל; והוא נראה להם כ"נשק-למופת לשימוש ע"י תותחנים-מוטסים, שעה שיש לשגרם לאי-שם, לשם טיפול במצבי-חירום פתאומיים".

בתפקידו ה"תקין", ככלי-ארטילרית-שדה, אין ההוביצר שונה בעצם מן הכלים שהיו נהוגים בארטילריה עד כה. טוחו בתפקיד זה — 13 ק"מ. בכדי להפכו לתותח נגד-טנקי יש להנמיכו, ול-הציבו במצב "גחון" על רגליו המיוחדות-לכך (ובתפקיד זה יורה הוא תחמושת חודרת-שריון מיוחדת). ואילו לשם ירי "בתור-מרגמה", יש להציבו בזווית-הגבהה בת 70 מעלות; במצב אחר רון זה שוה פעלו (לפי התיאורים הנ"ל) לזה של המרגמה-הכבדה, בעלת אותו קוטר עצמו, הנהוגה כעת ביחידות המוטסות — אלא שנוסף על כך

הכלי-הארטילרי המצרף 3 בתוך 1 — כשאנשי צותו מישרים את רגליו שניתן להתאימן למצב-יריה של תותח נ"ט.

הצבא הבריטי מסיים את ניסויי-הבוחן שלו בכלי-ארטילרי חדש, שהוצע להנהיגו בארטי-לריה-המלכותית — ובראש וראשונה באותן יחידות המהוות את ה"עתודה האיסטרטגית" העור-למית של בריטניה, דהיינו עתודה אשר הכרחי

הוביצר-המעמס הבריטי החדש, ב-105 המ"מ, מוצב לירי ככלי-ארטילרית-שדה

כי תהיה אפשרות להטיסה אל חלקי-תבל מרוחקים. כיום, הסוג היחיד של יחידות-ארטילריות שיש ביכולתו להילוות אל, למשל, "חטיבת-הצנחנים העצמאית" הבריטית, או אל עוצבות מוטסות אחרות, הוא סוללות מרגמות בנות 2.4. כלי-התותח החדש הנו ממוצא איטלקי. זהו הוביצר בן 105 מ"מ, שניתן לומר עליו כי הנו "שלושה המקופלים בתוך אחד": — שכן עשוי הוא לשמש בתור כלי ארטילרית-שדה תקין — בתור תותח נגד-טנקי — ובתור מרגמה-כבדה. ולא זו בלבד, אלא שיש גם פנים נוספות לביטוי הנ"ל "שלושה בתוך אחד": — שכן זהו כלי "יביל-אוויר", אשר כל אחד משלושת חלקי-היסוד שבו יכול להיות נישא באמצעות הלי-קופטר אחד — ושלושה הליקופטרים כאלה מטי-פוס "וארלוינד" (ההליקופטר-הבינוני הבריטי) יוכלו להטיסו עד אל קצה טוח-טיסתם (כמובן, שלצורך היטס למרחקים "עולמיים", להבדיל מהטסות "טקטיות" שבאמצעות הליקופטרים — יטעינו את כלי-התותח לתוך מטוסי-תובלה רגי-לים). מן-הראוי לציין כי הוביצר זה (כיאות

„עד כמה, בשעת המבצעים שבשנתיים האחרונות בעומאן, נזקקו יחידות רגימנט-שירות-האוויר-המייוחד הבריטי לעזרתם של חמורים, לצורך טל-טלת אספקתן“.

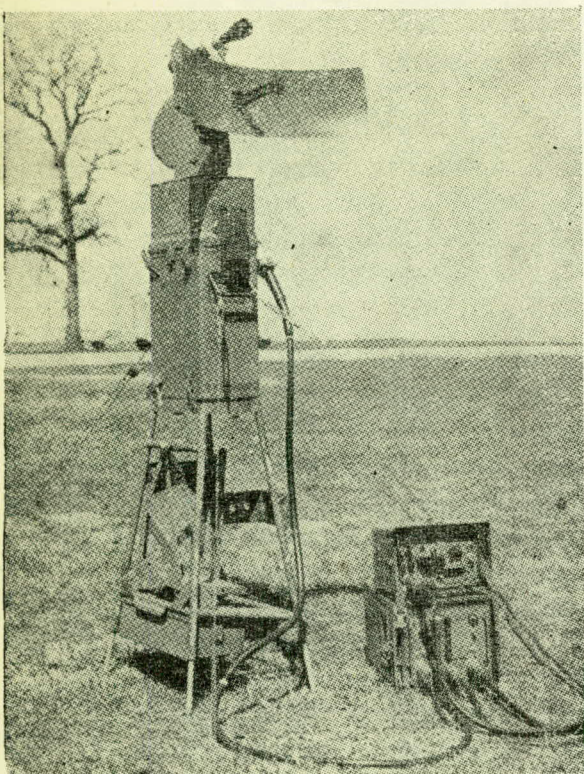
לרגל תכונותיו הטובות של הוביצר חדש וגמיש-שימוש זה, נשמעות גם סברות לגבי האפשרות שיוכנס לחימושם אף של צבאות נוספים.

מעניק הוא ליחידות אלו, כאמור, גם את שני סוגי-יכולתו האחרים.

צותו של התותח — 6 אנשים. לפי כל התיאורים ניתן לפרקו ולהרכיבו במהירות יתירה. ואל-נא יקל הקורא בהערכת האפשרות הניתנת לפרק כלי זה ולטלטלו על גבי פרדים; שהרי המקורות הבריטיים מדגישים, בנגעם בנקודה זו,

ציוד-קרב

מכ"מ-שדה לשירות-גייסות

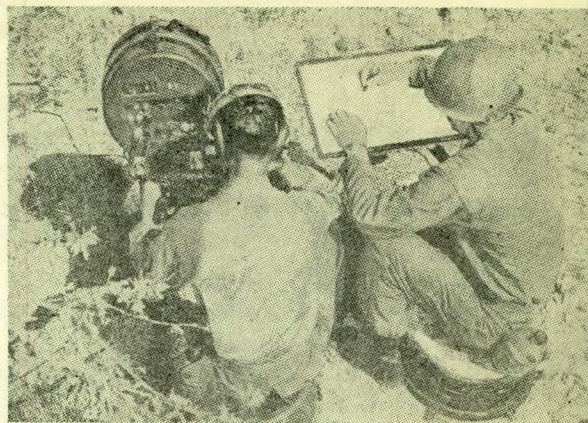
מערכת מכ"מ-שדה של
„קבוצת-קרב“ אמריקאית.

עם התפתחות יכולתם הטכנית של מכשירי מכ"מ קלים ו„טלטילים“ נוצרה האפשרות לצייד יחידות הפועלות בשדה ב„ראדאר טקטי“ תכליתי ויעיל. שנים הם החידושים שבעבודה זו: יעדי תפעולו — ומידת נייחותו. מלכתחילה, במשך תקופה לא-קצרה, היה המכ"מ מופנה נגד מטוסי האויב (ובים — גם נגד אניותיו). בתקופת-השנים האחרונה נוסו ופותחו דרכי הפעלתו נגד שלושה סוגי-יעדים שעל-פני הקרקע, שיצוינו להלן לאור דוקא לפי זמני פיתוחם: רכב-אויב — אנשיו (וביחוד ריכוזיהם) — וירי מרגמותיו (המאפשר לאכן את עמדותיהן). בכדי שיוכלו מכשירי מכ"מ המיועדים לכך למלא משימות חדשות אלו, היה עליהם להגיע לידי יכולת של הבחנה מדוקדקת יותר ואף להתגבר על מספר קשיים הנובעים מטיפול באובייקטים הקרובים מאוד אל פני-הקרקע, מאופים המבותר של פני-הקרקע, וממציאות עצמים שונים עליהם. אך לא די בכך. בכדי שניתן יהיה לגייסות הפועלים בשדה להשתמש שימוש-של-ממש ביכולתם זו של מכשירים אלה, הכרחי היה כי יתאפשר לגייסות לשאת אתם את המכשירי, רים, להציבם בכל מקום נחוץ, ולהפעילם שם, בקלות ובמהירות.

הפתרון הארגוני והטקטי שנמצא (עכ"פ לעת-עתה) ע"י צבא-ארה"ב למערכת מכ"מ-שדה מורשתת על שתי רמות: — א. רמת „קבוצת-הקרב“ (דהיינו, כל אחת מחמשת גדודי-הרגלים המוגברים, מעין „הצאיר-רגימנטים“, אשר צירוף של חמישה מהם מהווה את הדיביזיה האמריקאית

החדשה); ב. רמתה של יחידת-המשנה של „קבוצת-צה“ זו, דהיינו, רמה של פלוגה. לתכלית השניה נועדו המכשירים מטיפוס „הזקיף האילם“ (ראה „מערכות“ חוב' ק"ו); ואילו לתכלית הרא-

קליטת הידיעות ע"י המפעילים מתבצעת לא ע"י ראייה, כי אם ע"י שמיעה — שכן המכשיר "מתרגם" את התרשמותו של ה"מבט-הראדארי" ללשון אותות-קול. משהובחן במטרה, וקרה המכ"מ נצמדה אליה — נשמע באזניות-המפעיל צליל אופיני מסוים. חשוב לציין, כי סוגי-מטרות שונים גורמים לאותות הנשמעים באופן שונה באזני המפעיל. התוצאה היא כי מפעיל, אשר אומן כהלכה, יכול להבחין בין קבוצת אנשים מתנועעת ובין טנק, או כלי-רכב אחר. מן הראוי להזכיר כי המכשיר AN/TPS-21 פועל לפי העיקרון של של "קו ראייה" ישר. כתוצאה מכך, מוגבל ביצוע התצפית במכשיר זה כלפי מטרות הנמצאות מאחרי גבעות, איזורים יעריים-צפופים, ובנייני-מידות.

"הזקיף האילם", מכשיר המאפשר לרגלי תצפית אף במזג אוויר גרוע או בחשיכה — מוצב כאן בעמדה פתוחה. "מספר שנים" נראה מסמן בלוח את מהלך התצפית.

אותו כלי אשר נועד לשימוש שברמה נמוכה יותר — ובראש וראשונה ב-1970 — נקרא בצבא ארה"ב AN/PPS-4, או, לפי כינויו המקובל, "הזקיף האילם". זהו מכשיר מיטלטל, המופעל ע"י צות בן שנים. משקלו, כפי שנתפרסם בפרסומים רשמיים של צבא ארה"ב, היה כ-32 ק"ג, והוא נועד להתפרק לשני מטענים, בכדי לאפשר את טלטלתו ע"י שני מפעיליו. בינתיים הגיעו ידיעות על כך שפותחה גרסה חדשה — "טרנסיסטורית" — של "הזקיף האילם", אשר הנה גם קלה יותר וגם קטנה יותר. המכשיר שהיה נהוג עד כה, היה מופעל באמצעות גנרטור הניזון מבנזין. החלפת המנועים לטרנסיסטורים מקטינה את צריכת-הכוח של המכשיר עד למחציתה — והיא מאפשרת עתה שימוש בסוללה להפעלתו. יש ביכולתו של המכשיר לאכן תנועות של טנקים, כלי-רכב או גייסות על-פני איזור המשתרע עד כדי 5—4.5 ק"מ. גם הוא, כ"אחיו הגדול", מודיע עליהם בנימות-איתות הנשמעות באופן שונה לגבי כל אחד מסוגי-המטרות הנ"ל, והוא מספק נתוני טווח, אזימוט והגבהה לכלי-היריה בדיוק שאינו מאפיין הפרשים גדולים מ-23 מ'.

את המשמעות הטקטית האמתית של מכשיר זה — שנועד לצרכי תצפית ו"התבוננות בנעשה אצל האויב" ברמת הפלוגה-הרובאית — נטיב להבין באם נזכור כי הטוחים שלו הועמדו ביחס פונקציונלי עם אלה של כלי-הירי האורגניים שב"קבוצת-הקרב" (דהיינו — אותם כלי-נשק

שונה פותח לאחרונה (וכבר נתאשר ניפוקו ליח"ד דות הנ"ל) המכשיר AN/TPS-21.

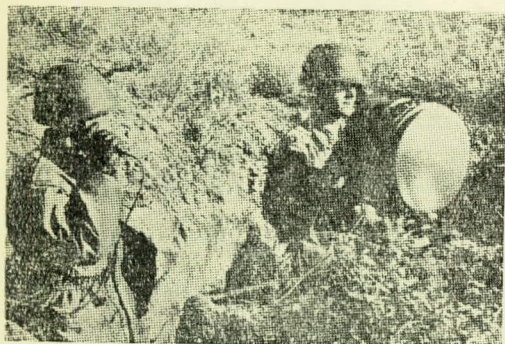
בצירופם, מהוים שני טיפוסים מכשירים אלה מערכת תצפית (או "תשגחת" — "Surveillance" בלע"ז — לפי המינוח הצבאי האמריקאי) אשר בכוחה "לכסות" את כל השטח הטקטי הבלתי-אמצעי המשתרע לפני יחידה בחזית.

נראה שעיקר השכלול שבמכשיר-המכ"מ החדש של "קבוצת-הקרב" האמריקאית טמון בקלותו — לעומת מכשירים בעלי יכולת דומה, שמשקלם עד כה היה כבד יותר.

תפקידו הראשי: — "לבלוש אחר מטרות נעות שבשדה-הקרב, לגלותן ולאכנן" בדיוק של חוד-המחט". ניתן להשתמש בו לשני סוגי בלישה שונים: לחיפוש-מטרות אבטומטי (או — "סקירת הגזרה") — אך אפשר גם להפעיל כלי-ציד זה באמצעות ידו של המפעיל, על מנת לעקוב אחרי תנועתה של מטרה שכבר נתגלתה. טווח המכסימום של הכלי החדש — למעלה מ-18,000 מ'. האבזרים שבמכשיר מאפשרים קביעת טווח ואזימוט מדויקים-בתכלית. המכשיר, שמשקלו 196 ק"ג וצותו התקין 3 אנשים — ניתן אף לפרקו למטענים-מטענים המאפשרים טלטלו באמצעות מנשא-יגב. ברם, באורח תקין נועד הוא להיות מובל באמצעות משאית-רבע-הטון והגרור המוקף צבים לכל צות כזה.

גם לאחר התבוננות בסדרה רבת יכולת זו של אמצעי-הגילוי המכ"מיים, אין עדיין להשיג את מלוא אופיו של שדה-הקרב הצפוי בתקופתנו, על הרויה העצומה שלו ב"עיני-אויב" משקיפות, מב-לי לראותה במקומה הנכון: כחלק בלבד של מערכת אמצעי-תצפית מגוונת ונרחבת פי-כמה. ובראש וראשונה, כמובן, הכונה היא ל"סדרה" האחרת, סדרת האמצעים המושתתים על השימוש בקרנים אינפרא-אדומות.

"הזקיף האילם" בעמדה חפורה.

העשויים להיות מוקצבים לסיוע-ישיר בפעולותיה של פלוגה).

מקום מיוחד במערכת אמצעי התצפית המכ"מיים קובעת לעצמה "מערכת-גילוי" ניידת חד-שה, שנועדה לסיכול יכולתו של אחד מכלי-הנשק הקטלניים ביותר (כלפי גייסות-רגלים) שבלוחמת זמננו: — המרגמה. העיקרון שבמערכת זו אינו חדש, שכן כל הצבאות הגדולים פיתחו "מכ-שירי-גילוי נגד-מרגמתיים" מזה כמנין שנים, ועתונותם הצבאית מלאה מאמרים וסקירות על אודותיהם. עיקרון זה הוא, כידוע, גילוי פצצת המרגמה בתעופתה — וחשוב, לפי מסלולי-תעופה אלה, של תנוחתן המדויקת של עמדות המרגמות וצותיהן, דבר המאפשר פתיחה מידית באש נגד-מרגמתית תכליתית. הצדדים המענינים שבמכ-שיר החדש: ניידותו, בשל היותו מוצב על גרור וטוחו, שהוא 10 ק"מ ומעלה (המאפשר להפעילו בריחוק מספיק מקו-המגע עצמו, דהיינו עד כדי 3—4 ק"מ מעבר לטוח המכסימום של מרגמות האויב).

אמרות

"כל כלי-חימוש שאין בטוחו שיבואו לידי שימוש — כמוהם כמשקל-מת' לצבא הפועל בשדה".

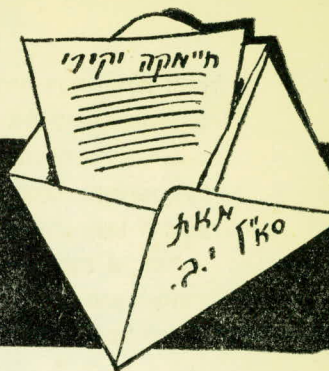
"אומה החסרה עתודות מספיקות מחמת כך שטעתה והחליטה כי כוח-אדם מאומן ורב הוא דבר שניתן לותר עליו — הרי בתקופתנו כמוה כפרי בשל לתוקפנות, מודרגת, שאינה נזקקת לנשק-גרעיני".

"יתכן והבחירה, מה הם כלי-הזין בהם ישתמשו במלחמה, אינה בידנו. אולם לנו מלוא-החופש להחליט בענין שחשיבותו רבה עוד-יותר: מה יהא גודלו של הצבא — ומה תהיה רמת אימונו".

ג' טיילור, ראש-המטה היוצא של צבא-ארה"ב, בדברו בפעם האחרונה בפני "קולג' המלחמה הגבוה של הצבא"

אגרת אידיז

העונג לפקד טל יחידת מילואים

חיימקה יקירי

זכור לי היטב העיוות הקל בפניך שעה שבישרתי לך את דבר מינויי כמפקד על יחידת מילואים. בהבעת פניך נסתמנו ספק השתתפות בצער, ספק זלזול בגורל הצפוי לי בתפקידי החדש. עמדותי חסר-אונים מול טענותיך המוחצות כי ביחידת מילואים, לאחר שהיא הוקמה, אורגנה וצוידה כראוי — שוב אין הרבה מה לעשות. דברייך באותה שעה — לא היה בהם כדי לעוררני לקראת אותו תפקיד, שהיה מוכר לי רק מתוך קריאה ולימוד עיוני על שאלת המילואים, או מתוך השתתפות כצופה בתמרונים או בתרגילים בהם פעלו אנשי מילואים. הודיתי בפניך אותה-שעה כי המראה שנחרת בזכרוני, של יחידות מילואים בשדה או על מגרש המסדרים, לא היה מן המראות המרהיבים מבחינת הברק החיצוני וההופעה הצבאית. ואמנם הצלחת לעורר בי באותו מעמד מספר ספקות רציניים לגבי נושאים כגון: תפקידי, מקומו, ותעסוקתו של מפקד סדר הממונה על יחידות מילואים בעתות רגיעה; או, יעילותה וכושרה הקרבי של עוצבת מילואים, שחייליה אינם אלא חיילים של „חודש בשנה“, ושאיך חודש זה לא תמיד מנוצל לצרכי אימונים בלבד. כן הוהרת אותי שיהיה עלי „להתעסק עם אורחים“ ולא עם „חיילים“, כשאורחים אלה מוגנים ע"י שורת חוקים; וכי טוב אעשה אם אכיר חוקים אלה על בורים, כי אחרת אסתבך מהר. עוד העלית בפני דברים כהנה וכהנה, שלא כדאי כי אחזור עליהם כעת, אך כולם יחד השרו עלי רוח של צפיה דרוכה לקראת הבאות.

ברם, אם אני יושב וכותב לך כעת, בתום כשנתיים ימים מאז שאני משמש בתפקידי הנוכחי כמפקד על יחידות מילואים, ולאחר שמאחורי תקופה ניכרת זו — של צער וכשלונות מחד גיסא, וסיפוק, הישגים ועונג שקשה להעלותם על הנייר, מאידך גיסא — הגני מסוגל כיום יותר להתמודד עם הארגומנטים שלך מאז. ויתר על כן — ובזאת אני גם מגיע אל תכלית כתיבתי אליך היום — אילו עמדת בפני היום והיית מבשר לי כי אתה הולך לפקד על יחידת מילואים, הייתי מתדרך אותך בצורה שונה לחלוטין משתדרכת אותי בשעתו. אתה אמנם מפקד עדיין על יחידה סדירה, אבל אני מאחל לך שתזכה לפקד על יחידות מילואים, כי כל עוד לא התנסית בזאת לא תוכל להעיד על עצמך כי נסיוןך וידיעתך כמפקד שלמים ומאוזנים הם. מקוה אני, איפוא, כי בקרוב תודקק לדברי אלה; וטוב תעשה אם תרשום אותם לפניך.

ובכן, אתחיל בדברים בהם התחלת גם אתה: — „להוה ידוע לך, ידידי היקר, כי יחידת מילואים היא שונה בתכלית מיחידה סדירה.“ זו היתה הקדמה טובה אך ההסבר והפרוט שבאו בעקבותיה היו פגומים ותפלים לחלוטין. והנה, אסביר לך כעת במה לדעתי נעוץ השוני בין יחידת מילואים ויחידה סדירה; ותוך כדי כך אתן לך גם מספר הנחיות באשר לתפקידי של המפקד שצריך לפעול בתנאים מיוחדים אלה.

א. ראשית חכמה — גורם האדם (או: „הכר את אנשיך!“). אני מעמיד את הנקודה הזו, של הכרת אנשי יחידתך, בראש תפקידיך — כמפתח לפעולתך התקינה ולהפעלתה היעילה של יחידתך. אתה הוהרת אותי בפני מערכת חוקים (וכונתך היתה לחוקי-שירותי-הבטחון), שמכתיבים חובותיו של איש-מילואים אך יחד עם זאת גם מגינים עליו מפני „ניצול שרירותי“. ואני, בהיותי נאמן לעצתך, אספתי בימי שהותי הראשונים ביחידתי את כל החוקים שהוצאו וכל הפקודות שנתפרסמו ע"י המטה הכללי ותוך שבוע ימים הפכתי לבקי מאיך-כמוני בכל מערכת-חוקים זו. אך, חיימקה יקירי, תתפלא לשמוע שמאז שנתיים ימים לא נזדקקתי אף פעם לידעותי בחוקים אלה. מסתבר, להפתעתי ולשמחתי הרבה, כי לא רק בזכות חוקים אלו מתקיימות יחידות ומתחזקות משנה לשנה — אלא בעיקר בזכות המסורת שנשתרשה ביחידות; ומעל לכל, בזכות נאמנותם ומסירותם של אנשי

היחידה. כמובן שאנו מקפידים מאוד לבל נפגע בחוקים ולבל ייקרא איש לתקופות ממושכות יותר מכפי שמותר על פי החוק; אולם מעולם לא קרה שחייל או בעל-דרגה, הנושאים באחריות מסויימת ביחידה, יזניחו אחריותם זו בשל סיבה פורמלית-חוקית. אלא לך להסיק מכך כי אנשי-המילואים ששים במיוחד אלי שירות ובאים להתדפק על דלתות מפקדתי, במקרה ולא נקראו לשירות תקופת-מה. יודעים אנו היטב כי כל קריאה לשירות מוציאה את האנשים משגרת חייהם, גורמת להם סבל ואי-נוחות אישית, ניתוק מן המשפחה ונזקים חומריים. אך למרות זאת, לאחר שהחייל נקרא לשירות והתייצב (ומקרי הנפקדות הם נדירים ביותר), הופכים הם לחיילים לכל דבר.

אני גורס גם שהכרה טובה של האנשים תסייע לך להתגבר על גירוי פסיכולוגי-חזותי, שסבלתי ממנו בתחילת שירותי ביחידתי זו. אנו, כאנשי צבא מקצועיים, חונכנו להקפיד על "הופעה חיילית". הופעה נאה היתה תמיד חלק בלתי-נפרד מהויתנו הצבאית. הופעה מרושלת ולא-מסודרת לעולם לא עלתה אצלנו בקנה אחד עם חיילות טובה.

תקופה ארוכה מאוד התיסרתי למראה הופעתם של חיילי יחידתי, שמלבד נשקם וחגורם לא הוכיר לי בהם שום דבר כי אכן שייכים הם לצבא מתוקן, בעל סדר, משמעת ומסורת-לחימה.

בתחילה, בעת שנתקבצו ונתארגנו ביחידות, דומים היו בעיני למחנות נודים ולא למחנות צבא. אך, כאמור, לאחר שלמדתי להכירם והצלחתי להדור מבעד ללבושם הסגוני, מבעד לזקנים המגודלים ומבעד לשערם המגודל והפרוע, ולמדתי להכיר את פני כולם — רק אז נתחזקו בי הבטחון וההכרה כי תחת פיקודי עומד גוף צבאי מוצק, שאין לערער על כושרו.

והרי אדגים לך בדוגמה אופיינית, למה אני מתכוון: — בכל אחת מהיחידות העיקריות שהן תחת פיקודי ישנם סמל-משטרה גדודיים. לשמע המלה "סמל המשטרה-הגדודית" רואה אתה בעיני-רוחך דמויות מבריקות ומצוחצחות. אך לא כן ביחידת מילואים. כאן לעולם לא נראה אותם מופיעים בהופעה המקובלת, כביחידות הסדירות. לדוגמה קח את הסמל של אחת היחידות. בעת שהוא מתייצב לאחד מתפקידיו, כגון פיקוח על התיצבות, הובש הוא את כומתתו, זו שנמצאת עמו עוד מימי מלחמת השחרור. כל היחידה יודעת שבלבוש זה "יוסקה הפתח" נמצא בתפקידו כש"ג — ולא כדאי לעשות חכמות על חשבוננו. תלבשתו היא חליפת-עבודה בחולה.

ביחידה שניה "תלבושת השרד" של סמל הש"גים היא בסה"כ חגורה אמריקאית, שאותה הוא חוגר על חליפת-העבודה שלו. וביחידה אחרת, בה סמל הש"גים הוא גבר רחב-מידות ועבי-כרס, נוהג הלז להתייצב לתפקידו כשהוא חוגר חגורת-עור של קצין בריטי ואליה מהודק אקדה ועזרי-שבועירים. ושמה סבור אתה שכל אלה פוגמים במידה כלשהי ביעילותם בעבודה? ובכן, דע לך כי לא ולא. הבה ואספר לך מקרה שאירע זה עתה: לפני ימים ספורים צריכה היתה להתייצב לשירות יחידתו של אותו יוסקה הפתח — סמל הש"גים. ביחידה היה נפקד אחד, ויוסקה יצא, כדרכו במקרה שיש נעדרים, למקום מגורי אותו חייל. כשראה החייל הנפקד את יוסקה, ניסה לתנות בפניו את מר גורלו ואמר לו "יוסקה, ראה-נא מה מצבי, ורחם עלי". לא היסט יוסקה הש"ג אף לרגע והפטיר כלפי הנפקד: "כעת אינני יוסקה בשבילך, אני סמל הש"גים של היחידה" — ותוך כך הצביע על כומתתו, ואחרי כן הוסיף: "ועתה, רוצן ועלה על המכונית הממתנה לך בחוק".

אחוז-הנפגעים הנכבד ביותר היה בצבא ארה"ב במלחמה"ע השניה בין

אותם חיילים אשר והאך הגיעו אל יחידותיהם בחזית וטרם "נקלטו" בהן חברתית וחברית; ליכוד הלוחמים, המתהווה בהדרגה, והחוסך הרבה חיים בקרב — טרם הספיק לעזור להם. הלקח: — חשיבותו החיונית של ליכוד יחידה. והנה, בין הפרדוקסים שבחי צבאות מצויה גם עובדה שלהלן: — יחידות "מילואים" מליציוניות — תכופות נוחים בהן הרבה יותר התנאים ליצירת ליכוד מארץ-ימים כזה מאשר ביחידות הסדירות. עם ה"רומציה" של חיילים ומפקדים שבהן — לעומת התמדתי-השנים-במסגרת, האופינית ליחידות-מיליציה; וזוהי אחת העובדות העיקריות שמעלה אותן סא"ל י. ב. ב"אגרת לידיד" שלו המתארת את ה"עונג לפקד על יחידת מילואים". ויש באגרת זו כדי להחכים לאי-מעט מפקדים וחיילים ביחידות מילואים וסדירות כאחד.

עליך לזכור כי אורך שירותו של חייל ביחידת מילואים עולה הרבה-מונים על משך שירותו של חייל ביחידה סדירה, וזאת למרות התנודות הקבועות של כוח-אדם הקיימות ביחידות אלו. דבר זה מביא בעקבותיו יציבות וגיבוש רב של היחידה, שהם אולי המהווים את סוד כוחה של יחידת המילואים.

מצויות יחידות שמפקדיהן הקימו את יחידותיהן אלו לפני 10 — 8 שנים — ועד עתה משמשים האנשים כמפקדי היחידה. התיכיל לשער בנפשך מה חזק מעמדם ומה רבה השפעתם של מפקדים אלה, שחייליהם נקשרו אליהם במרוצת השנים בקשרים של אחות-נשק, הערכה ונאמנות. המפקדים מכירים היטב את מגבלותיו ואת יתרונותיו של כל אחד מחייליהם ומתחשבים בהם בעת חלוקת התפקידים והמשימות בתוך היחידה. הנה, האחד שמשמש כחוט-השדרה המוסרי של יחידתו; והנה האחר, שהוא הלך, שיועד להרים את רוח היחידה בחידודי-הלשון שלו בכל עת. כן, היחידות הללו "חיות" הרבה יותר מכפי שאתה יכול להעלות על דעתך.

וכסיום למכתבי זה אביע בפניך רושם מסוים שמתגבש-והולך בי מיום ליום; והוא, שיחידות המילואים שלנו מתחילות בעצם להידמות יותר ויותר ליחידות הפלמ"ח — שאתה מכירן, וליחידות הבריגדה — שאני מכירן. רק שירות ממושך בצותא עשוי ליצור יחסיריעות אמתיים, וגיבוש המסגרות — יסודות שהנם כה חיוניים בקרב ואשר היוו את סוד הצלחתם של הפלמ"ח והבריגדה.

אך, כאמור, זה רק צד אחד של המטבע. עדיין רבים ומגוונים הם תפקידיו של מפקד על יחידות מילואים, כגון: — שמירה על כושר-הקרב של יחידתו, הכשרת מפקדים בתוכה, כוונות, ועוד. אך על אלה — בפעם הבאה.

שלך בידדות
יעקב

מהחיים בצותא וציות לאותם מפקדים עצמם; מפיקוד על אותם האנשים; משותפות ביגיעה ובמנוחה; משיתוף-הפעולה בין אנשים המבינים במהירות זה-את-זה בשעת ביצוע תנועות-לחימה וקרב; — מכל אלה, בצירופן ניתן להעלות ולטפח אחוה, ידיעה-מקצועית, רגשי אנוש ומעל לכל — אחדות... ומשבאו אלה — מתחילים להופיע אמון-הגומלין ובטחון.

קול. אררן-דיז'פיק, הוגה-מלחמה צרפתי נודע, בספרו "חקרי קרב".

זמנת צעירות

המושמעת - יסוד לאחות-לוחמים

רס"ן מאיר נויבך

בעקבות רשימתו של סא"ל ג. ריבלין (חוברת קט"ז)

סתירה בין המשמעת לאחווה הזאת? האם מושג אחד מבטל את רעהו, מצמצמו או פוגע בו? דומני שלא. האחווה היא — אחות-לוחמים ולא — אחות-חיילים; ואם המדובר — בלוחמים, הרי ענין לנו עם חיילים מאומנים ומנוסים, חיילים המסוגלים לפעול בצות קרבי מתואם לפי הנחיות מפקדם. על כן, אימון החיילים והפיכתם ללוחמים בצות מגובש הנו תנאי ראשון להבטחת ביצוע קפדני של פקודות, דהיינו משמעת. נמצא איפה שאין לסמוך רק על אחות-הלוחמים, כממלאת מקומם של היסודות ההופכים חייל ללוחם.

ידידיו לויכוח של סא"ל ריבלין אומרים: „אחות-

הלוחמים היא אשר תמצא את רוח הלחימה ורוח ההקרבה,

לכולנו זכורה השאלה הישנה — מה קדם למה: הביצה לתרנגולת או התרנגולת לביצה? והתשובה היא כידוע: — לא זו ולא זו. היתה התפתחות ביולוגית שיצרה את התרנגולת ואת אמצעי רבייתה — הביצה. נראה לי כי אותו הדין בשאלה אשר הוצגה ע"י סא"ל ריבלין, וידידיו לויכוח, שפורסם ב„מערכות" קט"ז. בצה"ל, כיום, משמר שות המשמעת יסוד לאחות-הלוחמים, אם כי יתכן שיש מקום לבירור הסטורי עיוני — מה קדם למה: אחווה או משמעת?

בטרם אגש לגופו של הבירור אנסה להגדיר את מושגי היסוד — משמעת ואחות-לוחמים, ולהסבירם לפי הבנתי. מהי איפה המשמעת הצבאית? אין היא אלא אמצעי או דרך להפעלת חיילים בודדים וגייסות, המבוססת על ההכרה והחובה של כל חייל כי עליו למלא אחר הוראות מתוך קפדנות, ומתוך הכרה כי הישמעו הבלתי מסוייגת לפקודות הכרחיות היא להשגת יעודיו הקשים של הצבא. והמשמעת אינה אופיינית רק לצבא. כיום משמעת אורחית הכרחי אף במקומות העבודה, כשם שהיא השלד של החברה ושל חיי הצבור.

המיחד ומחריף את המשמעת הצבאית הוא היקפה וגודל השפעתה. המשמעת בצבא חלה על כל חייל והיא אף חודרת לחייו הפרטיים בשטח של לבוש, התנהגות בחופש, וכן בקשר לכל אותן הפקודות שהבטחת כוונות מלאה מחייבת את מילויין. ואחות-לוחמים — מהי? אחווה זאת הנה ביטוי ויחש שרוחשים לוחמים, האחד אל רעהו, כתוצאה מיעוד משותף, עבודה בצותא וסכנות משותפות. האחווה הנה תולדת ימים רבים של גיבוש ומסורת המביאים את הלוחמים לידי רצון להשיג מטרתם מתוך שיתוף פעולה. אופיינית לאחות-הלוחמים הנה הדאגה והעזרה ההדדית שמקיימים הלוחמים ביניהם.

ועתה, לאחר שהבהרנו את המושגים, האם קיימת עדיין

מעת'לוחמים מטופחת תעזור לחיילי היחידה להמשיך בהרגלי שגרה, ככל הניתן, ולשמור על רוחם האיתנה בעת מלחמה. יחידה, בה מתקיימת משמעת'לוחמים, ממילא תשרור בה אחות'לוחמים; ואלו, יחד עם אימונים קשים ומחשלים ורצון'לחימה, יהפכו אותה ליחידה קרבית מעולה.

המתנגדים „לאסכולה המחייבת את המשמעת“ נאחזים להוכחת דבריהם בפרטים הקטנים והחיצוניים — ולרוב שליליים — המלוים את קיום המשמעת; בעיקר טוענים הם נגד אותם המפקדים הממלאים בצורה עיוורת אחר כל הוראה — עד קוצו של יוד — ללא שמץ גמישות ביישוב, וללא נסיון מצדם לרדת לרוח הפקודות ולמצוא את שביל הזהב המגשר בין האות המתה למציאות'החיים, כאשר מציאות זאת מחייבת התאמה. טענות אלו אינן מצביעות על צדדיה השליליים של המשמעת, אלא על חוסר גמישות של אותם מפקדים בלבד, על חוסר יומתם ועל חוסר נסיון מצדם לחזור לרוח הפקודה ולהבינה. הטוענים לאחות'לוחמים ומתנגדים למשמעת הצבאית כשיטה, מצביעים על תקופת המחתרת כדוגמה לתקופה בה בוצעו פעולות ומולאו תפקידים ברוח של התנדבות ואחות'לוחמים. לדעתי לא היה הדבר כך. הרוח והרעיונות הביאו אמנם להתנדבות „ל„ארגון“, אך את ההוראות מילאו האנשים הודות למשמעת והודות להכרתם בהכרח שבה. במחתרת היתה משמעת, אם כי במקצת פחות מקפת מאשר זו המושגת בצבא.

באחות'לוחמים הסגולה להגיע למיצוי המירבי של כל הטוב הטמון בצות הלוחמים — אולם בידי המשמעת היכולת לכוון רצונות אלה באפיק הדרוש למפקד על'פי החלטתו והמוכתב על'ידו בפקודותו בכדי לודא פעולה אחידה, מנוהלת ומבוקרת לאור המשימה ותכנית'המבצע. אין קיום לאחד מבלעדי השני ובלעדיהם אין הצבא ראוי לשמו.

והיא אשר תביאם לידי גילוייהם העליונים“. נכון, איני חולק על כך! אולם, — מה יהיה עד הקרב? מה יהיה ומנין יבוא הכוח שידחוף את החיילים ויעוררם למילוי מדויק וזריז של תפקידם? ומה יהיה על אותם חיילים שמתפקידם לשרת את הדרג הלוחם? האם נפעיל בצבא אחד שני ספרי חוקים? ! אומרים: „הקרב הוא המבחן העליון לחייל, מבחן אשר לא יספיקו בו פקודות'מטכ"ל והוראות המפקד: — יש צורך ברוח, באחות'לוחמים, ברצון פנימי לא להפקיר חבר בעתות סכנה“.

קרב מחייב מילוי מדויק של פקודות והוראות, ואת הרגלי המשמעת ההכרחיים לכך יש להקנות ללוחם תוך כדי אימונו, בעתות רגיעה ובזמני שלום, כי בקרב עצמו לא תספיק אחות'הלוחמים לבדה כדי להבטיח ביצוע תפקיד והשגת משימות, שכן דוקא תוך המולת הקרב

משימת המפקד'המנהיג היא, לעורר בחייליו רצון לשרת ואמון בו ובפקודותיו. עם זאת עליו לדעת כיצד להתגבר על התופעה הטבעית של התנגדות פנימית לקבלת מרות. זו מהוה, לדעתי, את הרקע האמתי להתנהשויות המשמעתיות בין החיילים הצעירים — שטרם הסכימו לצורך במילוי פקודות — לבין מפקדיהם, צעירים אף הם. הפתרון ברור — סינטיזה של רוח יחידתית, אחות'לוחמים ומשמעת'שגרה — יצירת „משמעת'לוחמים“.

קשה יהיה לסמוך רק על „האינסטינקט הבריא“ של החיל, החדור אחות'לוחמים, ויש נוסף לכך להדריכו כיצד ולאן לכוון את מאמציו.

כאשר יורגלו החיילים לביצוע'הוראות קפדני בעת שלום, לא תיקשה עליהם מלאכה זו בעתות קרב; מש-

ניווט לילה

ליצור מגע זה שומה עלינו למצוא את הדרך הקצרה, הבטוחה והמהירה ביותר אליו (אם כי לרוב אין הן כולן עולות בקנה אחד).

נדמה לי שאין אנו שמים את הדגש די'הצורך על אימון בהליכה ועל תרגילים בניווט'לילה, הן של קצינים והן של חוגרים וחיללים.

מתוך נסיוני האישי באימונים ובקרב זכור לי כי לא פעם קרה שנתקשנו, או אף טעינו, במציאת היעד. זכאן

ברשימתי הקצרה הזו רצוני להפנות את תשומת הלב אל אחת הנקודות שהיא, לדעתי, מן החשובות בנושאי האימונים של יחידות חיל'רגלים.

סוד גלוי הוא שצה"ל תוקף בלילה, וכן מן המוסכמות הוא כי מומנט ההפתעה מהוה אחד מסממני העיקריים של קרב'הלילה. אך כדי שניתן יהיה לנצל במלואו את יתרון ההפתעה — דבר שבליילה יושג רק על'ידי קרב מגע עם האויב — נחזק קודם כל להגיע לידי מגע איתו; וכדי

מוטב לציין כי לא תמיד ינתנו לנו סיירים שיובילו את יחידותינו (ואם גם יהיו כאלה, הרי לא תמיד מובטחת רמתם הגבוהה). ואחרי הכל הרי המפקד הוא האחראי והפוסק הסופי בענין הניווט.

לדעתי יש להרבות באימוני ניווט בלילה, ולנצל לשם כך במיוחד את אותם הימים בהם נקראות יחידות המילוראים לשירות. יש להרבות במסעות-לילה, בהם ישתתפו, נוסף על המפקדים המנוטים, גם החיילים-הטוראים. וגם לאלה האחרונים, שאינם מפקדים, צריך לאפשר להתאמן בתפקידי ניווט, כי טוב שכל חייל יוכשר להיות במידת מה גם סייר לעצמו בשעת הכרח. עלידי שיתוף החייל בניווט היחידה בזמן מסע אל היעד, בעת ביצוע תרגילים,

נשיג שלוש מטרות חשובות :

א. נפתח בו את כושר ההתמצאות בשטח ;

ב. החייל ישאר ער למתרחש סביבו, והודות לכושר הקליטה שיגדל, ימצא ענין רב-יותר בתרגילים השונים ;

ג. נפתח בו את רגש האחריות.

מובן שמסעות אלה חייבים להיות מציאותיים. זאת ניתן להשיג עלידי הקדמת "סיפור-מעשה" קצר ושילוב המסע בתרגול של פשיטה, בתרגילים דו-צדדיים וכיו"ב.

אין לי כל ספק שבאם נרבה באימונים מסוג זה נעלה במידה רבה את רמת החייל והמפקד ביחידות חיל-הרגלים. סגן בצלאל רובין

"הדים"

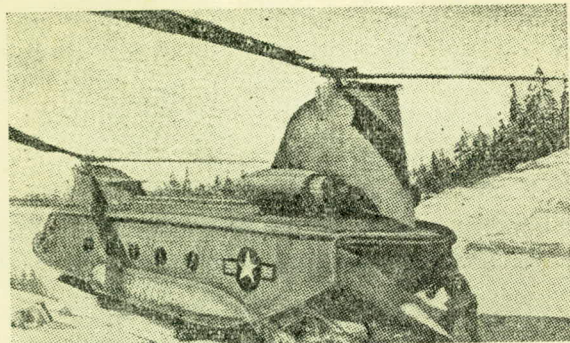
אש גרעינית "מטוס למטוס" - כבר !

ידוע בציבורנו על ראשית השימוש בטילים-מונחים (מטוס-אל-מטוס) בקרב מעל ל"איי-החוף" (הסיניים). אך בהשפעתם של החדישים שבצי האויר מצוי כבר שכלול חדש: — טיל-מונחה בעל ראש-נפץ גרעיני. טילים כאלה כבר נוסו בירי "חי" !

בשני התצלומים נראים, למעלה, מטוסי "סקורפיון" (F-89) האמריקאיים, נושאי הטילים אויר-אל-אויר מסוג "ג'ני" (Genie) — מלה שבאה כאן במובן של "ג'ין" בערבית), בעלי ראש-הנפץ האטומי; ומשמאל — תמונת "כדור-האש" הנוצר עם התפוצצותו באויר של טיל מטוסי נגר-מטוסי זה (התצלום צולם ממרחק 8 ק"מ בערך).

חידושי נשק וטכניקה

שלושה הם החידושים שבתצלום זה: הזחל הנמוך והזריז, המותקן להטסה; הטיל שמתאם לטלטה על גבי אותו זחל; וההליקופטר (כינויו בצבא אר"ה"ב — "צ'ינוק") הדו-רוטורי ומונע-הטורבינות החדש — אשר תודות לכ"ב-ההטענה האחורי שלו מספק ל"אוי-רית-הצבא" האמריקאית אמצעי רב-יכולת וגמיש-יותר להטסת תגבורות-ציוד חיוניות מאשר הליקופטרי-התוב-לה בעלי-הבוכנה המתישנים ששימשו לתכלית זו עד כה.

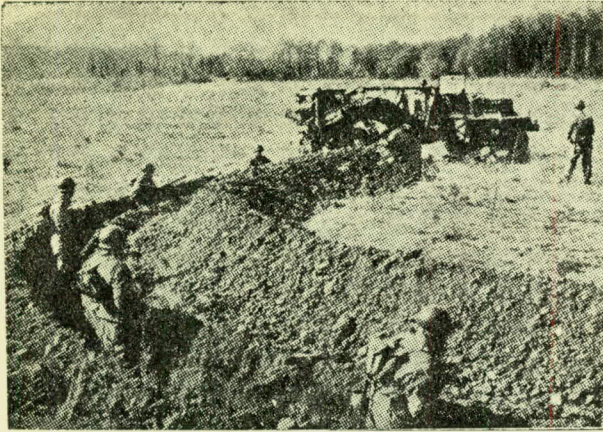
* * *

טיל נ"מ לרגלי

ה"ראד-אי" ("Red-Eye" — "עין-אדומה") הוא הכלי האמריקאי החדש לפעולת אנשי-רגלים (ושאר גייסות-קרקע) נגד מטוסי "הבוקה" או נגד הפצצה מנמיכה-טוס. כלי זה, הנורה מן הכתף (יש אומרים — "נוסח-בווקה") מורכב משנים אלה: — צינור-השיגור, המשמש כ"כנ" לירי — והטיל עצמו. הצינור — אורכו 1.20 מ', קוטרו 7.5 ס"מ ומשקלו קרוב ל-10 ק"ג. כשהוא סגור ב"כוב-עים" משני צדדיו, משמש הוא גם מיכל או "זביל" להח-סנת טיל, ולטלטה. הטיל שונה, כמובן, מקליע-ה"ב-זוקה" בכך שאינו נקטה רגילה, כי אם טיל-מונחה ממש. החלקים שבו: החומר-ההודף, מנגנון-ההכונה, ראש-הנפץ (חומר-נפץ-מרסק). אשר למנגנון-ההכונה הרי הידיעות השונות מדברות גם על מנגנון-הנחיה אלקטרוני וגם על מנגנון "ביות" אינפרא-אדום (הפועל בכוח-משיכתו של חום מנועיהם של מטוסי אויב). בעלי-הדבר (הטיל פותח בשותפות ע"י צבא-ארה"ב, מזה, וחיל-ה"מרינס", מזה) טוענים כי תפעולו של הכלי כה פשוט עד שאפילו אורח שאינו למוד-נשק יכול לקנות לעצמו שליטה בו תוך שעות מעטות.

ה"חפרפרת המכנית"

משהופיעה באופק סכנת הפגיעה האטומית — ההריפה בעית ההתחפרות המהירה והעמוקה בחזית.

אחד הפתרונות (אם כי פתרון כבד-משקל במקצת...) הוא "חופר-התעלות" המכני החדש, הבנוי כמ"עין משאית. יש ביכולתו לחפור חפירות-קלעים, ש-60 ס"מ רוחבה ו-1.25 מ' עומקה, בקרקע "תקין" ממוצע, בקצב של 3.5 מ' לדקה — או שיכול הוא ל"רוקן" עמדת-דובאי מטיפוס "שוחת-שועל", בדקה עד שתי דקות — או להתקין עמדה-מחופרת למקלט-בינוני, ב-5 עד 10 דקות. "עור-לרגלים" חדש זה הנו יביל-אוויר. ממדיו הם כשל משאית לא-גדולה, ומהירות נסיעתו על פני

כבישים היא 55 עד 60 ק"מ. כמוכן שהוא בא מאוד בחשבון גם לביצוע עבודות לבניה והתבצר-רות באיוורים-העורפיים.

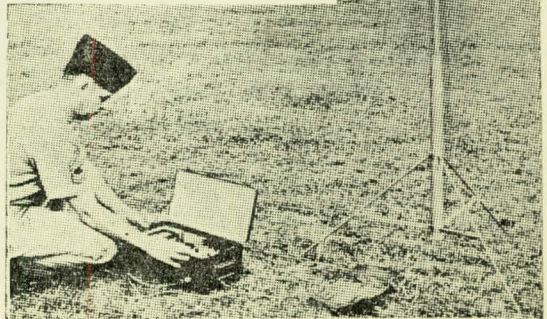
* * *

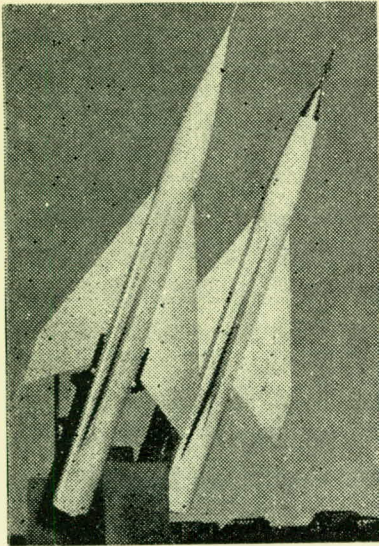
משואת-כינוס מוצנחת לגייסות-מוטסים

"מעבדות-המחקר-והפיתוח" של חיל-ההנדסה האמריקאי העלו פתרון ומענה לאחת מבעיותיה החמורות ביותר של כל יחידה מוצנחת במלחמה: — כיצד להשיג שאנשיה יוצנחו במקום הנכון, ובצפיפות יחסית; וכיצד לאפשר לצנחנים, שהגיעו אל הקרקע פזורים על פני איזור מסוים, להתכנס אל נקודה מרכזית אחת ולהתלכד.

ה"משואה"-המוצנחת, שטופחה לצורך זה, מורכבת משני חלקים — נרתיק-מוארך ותיבה. התיבה מכילה שני יסודות: סוללה בת 12 וולט, עשוית קדמיום-ניקל, הניתנת להטענה-מחדש — ומנגנון להצפנה. בנרתיק, 0.75 מ' אורכו, נמצא התורן — אשר ע"י שליפת החלקים-הצינורות שלו אחד-מתוך-השני ניתן להגביהו עד למכסימום של 7.20 מ'. משקל "המשואה", על שני חלקיה, הוא כ-9 ק"ג. זקיפת התורן והצבתו — או קיפולו והחזרתו לנתריק — יכולים להיעשות ע"י איש אחד במהירות מרובה. פעולתו של התורן כפולה: — הקרנתו ה"אינפרה-אדומה" ניתנת להבחנה ע"י אנשים שעל הקרקע, ממרחק של כ-3.25 ק"מ (והיא המשמשת לכינוס החיילים שהוצנחו); ואילו

איתות-האור הנראה-לעין שלו — ניתן לצפותו, מגובה של 300 מ' ממרחק של כ-8 ק"מ (והוא שיאפשר למטוסים להתמצא, ולהטיל את צנחניהם אל הקרקע בריכוז-יתר). שש עדשות-איתות בנות צבעים שר-גים (לבן, אדום, ענבר, ירוק, כחול ו"אינפ-רה-אדום") מאפשרות מתן אבטומטי, או בהינע"יד, של אותות קבועים-מראש בני 4 אותיות-מורס. באמצעות אור-האיתות שעל התורן ניתן גם לקיים קרן-אור קבועה (כשל מגדלור מסוג-הקבע).

נשק וגרמטוסים צרפתי חדש

בד בבד עם הנטיה הכללית בצבאות העולם להנהגת כלי-זין טיליים לתוך מערך ההגנה הנ"מ, שקודם היה מורכב מתותחים בלבד — עשתה עתה צרפת צעד ניכר קדימה, לאחר שמפעלי-תעופה "נורד" פיתחו, בעבודת שנים אחדות, טיל קרקע-אוויר חדש, לטוחים שעד 15—16 ק"מ (אשר הנו, בעצם, המשכו של הטיל "נורד-5103" אוויר-אוויר הידוע, שנועד לתפעול ממטוסים).

הטיל החדש — משקלו ברגע-השיגור הנו כ-480 ק"ג ומהירות-המכסימום שלו עולה על 600 מ' לשניה (ומשתי בחינות אלו דומה הוא לטיל קרקע-אוויר "הוק" האמריקאי, המיועד לתפעול נגד מטוסים מנמיכי-טוס). אורכו של הטיל — 4,5 מ'. משקל ראש-הנפץ — 40 ק"ג. ציונו הרשמי — "ACAM 5301".

"הדים"

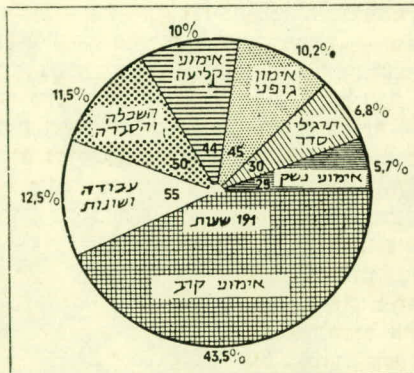
נקודת הכובד - אימוני-קרב!

דשי אימונים מקצועיים בהתאם לשיוכו החילי ו- לתפקידו ביחידה.

מענין לציין כי כל חייל שני מקבל רשיון-נהיגה, אשר בלעדיו אין אפשרות לעלות לדרגת סמל.

ואם שאלו חיילים, ל- אחר שסימו אימוניהם הנמשכים שנה אחת, על חות-דעתם לגבי תקופות האימונים השונות, ציינו

הם לרוב את תקופת אימוני-היסוד כטובה ביותר; ונימוקם מפתיע: אימוני-שדה מפרכים ואימונים מאומנים במשטר חמור, בלי "תנועת-סרק".

מה עושה ולומד הטי- רון בצבא המערב-גרמני במשך השבוע הראשון של היותו במדים?

19 שעות אימוני-קרב, 8 ש' אימוני-קליעה, 5 ש' אימוני-נשק, 5 ש' אימון גופני, 4 ש' השכלה והס- ברה, 4 ש' תרגול סדר, מספר שעות לטיפול בנ- שק, ועוד. אימוני-הקרב של רגלים מהיום במשך

10 השבועות הראשונים קרוב למחצית (43,5%) תקופת-אימון זו.

לאחר 4 חודשי אימוני-יסוד עובר החייל 8 חו-

3. שאלות ותשובות ב"לוחמת-המחר"

א. מלחמה בימינו — כיצד?

שאלה: — אם צבא־ארה"ב יצטרך להילחם בלי כל־יזין גרעיניים — במה יהיו המבצעים שונים מאלה שהיכרנום במלחמת־העולם השנייה ובקוריאה?
התשובה (ע"י הגנ. אָניס, מפקד קולג'־המלחמה הג' בזה של צבא־ארה"ב): —

מוטב שנצא מן ההנחה כי מלחמה בלתי־גרעינית ("מקובלת") כיום תהיה דומה למדי למלחמת־העולם השנייה או למלחמת קוריאה — עם הבדל גדול אחד: — במסיבות הקיימות — ועד כמה שאפשר להשקיף לתוך העתיד — יתבטא ההבדל באיום, שיהא תלוי מעל לראשך, כי היריב יפעיל כוח גרעיני, ויש לשער כי לעתים, יתבטא הוא גם בהרגשת מפקד של כוחות־ינו־אנו כי על־מנת שיציל עצמו חייב הוא להשתמש בכוח כזה. מנקודת־מבטו של מפקד נפתרת הבעיה ע"י העובדה שעקב האיום הזה של כוח גרעיני כלפי גייסותיו נאלץ הוא לפזרם ככל־הניתן; ובעיניו אז הנה כמה ניתן לפזרם, מבלי שיתרחקו כ"כ זה־מה עד שהיחידות לא תוכלנה עוד לשאת־עצמן ולהסתייע־אהדרי.

ארגונו וציודו כיום מאפשרים לנו להתפזר הרבה יותר מכפי שנהגנו במלחמת־קוריאה או במלחמה ע"ש ניה. ניידותו רבה יותר, תקשורתו משופרת בהרבה. סבורני כי ביכולתנו כעת לנהל מלחמה "מקובלת", אלא שעלינו לזכור בתמידות את האיום הכולל של הפעלת ויז־גרעיני ע"י יריב. והדבר עושה את מלאכת המפקד לקשה מאוד.

ב. המותר והאסור למפקד בתחום ה"גרעיני".

שאלה: — נתרשמתי כי כיום חייב מפקד־בשדה להתפזר, משום שאפשר כי היריב יפעיל ויז־גרעיני — אך ממנו עצמו יימנע הדבר עד אשר יפעיל אויב נשק זה. אין אנו מהססים בדבר הגברת קצב־האש של מקלע, באם ביכולתנו להשיג זאת. אין אנו מהססים להאריך בעוד 5 ק"מ את הירי של פגז־תותח, באם ניתן הדבר. מדוע, איפוא, לא תנתן למפקד של ארמיה אותה יכולת גרעינית שתגביר את עצמת־אשו — מבלי שנשבור את ראשינו על כך האמנם יפעילו, ואם לאו?

התשובה (ע"י גנ. ג. דקר, סגן ראש־המטה): —
להשתמש בו־יז־גרעיני ואם לאו — החלטה זו היא

בתחום "קביעת מדיניות", החייבת להיעשות ע"י הנשיא; והמפקדים בשדה — כפולים למדיניות זו. ודאי כי אפשר כי נשק זה יופעל ע"י אויב; יתכן כי הוא יוסמך להפעילו. על כן, על המפקד שלנו בשדה להיות מסוגל "לקפוץ לצד זה או לצד אחר", לפי הצורך. עליו להיות מוכן ללחום מלחמה "מקובלת"; עליו להיות מוכן להגן על גזרותיו מפני התקפה אטומית; ועליו להיות מוכן — באם יוסמך — להשתמש בכל־יזין האטומיים שברשותו. אין אלו החלטות היכולות להתקבל ע"י המפקד בשדה — כי אם ברמות־הממשל הגבוהות ביותר.

ג. התתכן היערכות "גרעינית" ו"מקובלת" כאחת?

שאלה: — "דומני, כי אם נפקיד את היזמה בידי אויב אשר יש ביכולתו להפעיל אמצעים אטומיים, יהא זה קשה מאד למפקד שלנו להוסיף ולהשתמש בעצמו בכל־יזין "מקובלים" בלבד. הרי הוא חשוך תמיד בפני אפר שרות של התקפה אטומית. האם תהיה לדבר השפעה על האימון שלנו?"

התשובה (ע"י גנ. ג. דקר, סגן ראש־המטה בצבא ארה"ב).

סבורני כי ישנה אי־התאמה מסוימת בין הדרישות ליכולת ללחום מלחמה־אטומית וללחום מלחמה "מקובלת". יתכן שנתפרסת כיאות לצורך קרבות "מן הסוג המקובל"; ועם זאת, אילו נתקפת ע"י כל־יזין אטומיים — אפשר ותהיה מטרה ה"משתלמת" יותר־מדי ליריב, לעומת זאת, יתכן ונתפזרת, עמ"ג ללחום מלחמה אטומית — ועלול הנך אולי להיות נתון לכל מיני צורות של הסתננות, מחמת התפרסותך ופיוזורך הנרחבים.

כן מצויה אי־תאמות ידועה באשר לציוד. אם מאור־גנים אנו על בסיס כל־יזין המסוגלים לירות פגזים אטומיים, אך לא "מקובלים" — כי אז נמצא כי עלינו להקריב משהו מיכולתנו ה"מקובלת". הרי שמצויה התנגשות־אינטרסים ידועה, העשויה להכביד מאוד על המפקד בשדה את הכוונות להיות־נכון ללחום בכל־אחת מצורות־מלחמה אלו.

היעדרה של החלטה קבועה, האם יותר לו להפעיל ויז־אטומי ואם לאו — הוא אחד הגורמים המורכבים היוצרים מצב־דברים זה.

(מתוך דיון בועידת "אגודת צבא־ארה"ב", אבג. 1959)

על שמירה וזקיפים

מאת רב"ט שריר רז

הוא רגיל לכך.

מסקנות אלו כוחן יפה לגבי המקרה הנדון. ברם, חסרה כאן תופעה נוספת: ישנם בסיסים בצה"ל המרוחקים מן הגבול ובהם מתעלמים השומרים — מתוך בטחון מופרז — מאפשרות ממשית של פגיעה במתקני הבסיס או בחייליו. מעודדים ע"י האשליה כי "אצלי ודאי לא יקרה דבר" או ש"הלילה בטח יהיה שקט", מפנים הם את כל תשומת הלב ואת כל מידת הקשב שלהם לא לשמירת המתקן אלא לשמירת צעדיו של קצין תורן, או לעיקוב בלשי אחרי "צלו" של מפקד-המשמר.

השמירה הופכת למעין משחק ב"תופסת" שבו מרשים לעצמם החיילים חופש-מעשה בלתי מוגבל שעה שהמפקד דים הממונים נעדרים מהשטח, ושבו המפקדים דורשים מן השומר צעקת "עמוד!" חזקה בעת עריכת הבקורת, ותו לא. שמירתם, נראה שאינה מכוונת להבטחת הציוד והאנשים — דומה כי מגמתה היחידה אינה אלא למנוע כל התערבות והפרעה מצד קצין תורן, או מצד כל בעל-תפקיד דומה. ואם החייל יודע כי המפקד שכב לישון, הרי נפתרה הבעיה בשלמותה ולא צריך לשמור עוד: "המלחמה" נגמרה...

ונשאלת השאלה: — מה הביא לאותו מצב של ריבוי מקרי התרשלות בשמירה? ובכן, את מקור הנגע יש לראות, בראש וראשונה, בביקורת השמירה עצמה; קצין תורן שמבקר שמירה בלילה, האם יעלה בדעתו לערוך פעם אותה ביקורת כשהוא מתקרב מחוץ לשטח המחנה? האם יהיו לו הסבלנות והמרץ לטפס על גדרות היחידה כדי לבדוק את מידת הכוונות המעשית בבסיס? והאם ינסה פעם לפרוץ למחנה באותה דרך בה היה עלול לפרוץ האויב? — לא ולא!

הביקורת נערכת מתוך שטח המחנה ותוך השמעת רעש ושואן. ואם השומר אינו ישן — הרי בכך סגי. — המפקד חוזר מיד למטתו להמשיך בשינה. אך בעשותו כן הוא שוכח עובדה מכרעת אחרת: האויב, בבואו לחבל ביחידה, לא ישמיע רעש בלכתו ולא ינופף בפנס להאיר את דרכו. ברצותו לפגוע בבסיס ישתמש בכל האמצעים וההתחבולות השפלים והאכזריים ביותר, תוך חוסר התחשבות "מפתיע" במצוקתו של השומר. המסתתן לא "ית" בייש" לארוב לשומר מאחורי שיח ולדקרו בסכין כשהלו ישב לנוח לתומו. הוא לא יהסס לרצוח את הזקיף כשהוא

— "עצור! מי שם?!"

— "מה אכפת לך, יה חתיכת כלום?!"

— "בסדר... אתה יכול להמשיך."

כן, זה עלול לקרות בבסיס צבאי, והאמת המרה היא כי זה עלול לקרות כאשר זקיף אינו מקפיד על בקורת רצינית, חייל אינו ייחס חשיבות לנשקו הטעון של הזקיף, והיחס לשמירה הוא כאל צרה צרורה חסרת טעם וצורך. את השמירה עצמה, בלבלו וסיבכו בכל מיני פקודות, הוראות ונוהגים עד שפג תוקפה המקורי, והיא הפכה לבלתי תכליתית וחסרת משמעות.

הדו"שיח בראש הרשימה מדגים, בצורה חריפה ונוקבת, את האדישות ואת היחס המעוות כלפי השמירה בהם נתקלים לעיתים. ואם בעתון קוראים אנו על "שומר ששמע רשרוש לא רחוק מן המקום בו עמד, וכתשובה לקריאתו להזהרות קיבל צרור של כדורים מנשק אוטו-מטי", הרי נבין כי הבעיה חמורה ורצינית למדי.

איתו שומר שצעק "עצור!" לפני שדרך נשקו ולפני שתפס מחסה, מובטחני שאם בכלל יוכל אי פעם לשוב ולשמור, ינקוט בודאי אמצעי זהירות יעילים יותר. אך הפעם אחר הוא את המועד: האויב גילה את מקומו, פגע בו במפתיע ונס אל מעבר לגבול.

אם ננסה לנתח את גורמי האסון תסתברנה שתי מסקנות כלליות:

א. אותו זקיף, העומד על משמרתו, אינו חושש מהאויב ומאפשרות של חבלה מצדו.

ב. הוא אינו נבהל מרעש שהוא שומע בסמוך לו —

מוזק עליו מאחור, ולא יתן כל "התראה" מוקדמת לפני בואו.

לפיכך, לא מספיק לבדוק את עצם העובדה: האם השומר ישן או לא? — יש לודא שהשומר יהיה מוכן וערני ללכוד ולהשמיד את האויב כאשר זה מתקרב אליו; וכל שמירה שאין בה סיכוי ותכלית אלה, ערכה הממשי בטל ומבוטל.

השומר צריך להיות מורגל לערנות ולקשב מתוח. עליו להיות מוכן לפתוח מיד באש. ומכיוון שיש להתחשב בכללי זהירות בשעת הפתיחה באש, הרי יש לעשות זאת רק במידה שנראה בעליל כי לא נשקפת מכך כל סכנה לשומר ולנושא שמירתו. בכל מקרה אחר אסור להסס ואסור להתמהמה: כל הפותח ראשון באש — זוכה!

בעתות שלום, וביחידה הסמוכה למקום יישוב אוהד, אפשר לקיים את האבחנה: — "הלנו — אם לצרינו?" ביתר הרחבה ומתוך מתינות; ברם, בכל מקרה אחר יש להקפיד מאד על שמירה תקיפה, כי החיים הניצולים הודות לה עשויים להיות חיי־קראתה או חיי חבריך. אי־היענות לצעקת ההזהרות או רשרוש פתאומי עלולים לגלות אויב. וכפי שכבר נאמר לעיל: האויב אינו יודע רחמנות ואין לו רצון ל"פיר־פייט"; הוא יודע היטב את הכלל: "אני — או אתה. שנינו גם יחד איננו יכולים לנצח".

ומכאן, שלא די לצעוק "עצור, הרם ידיים" וכו'; יש לודא את הביצוע הלכה למעשה, ואם אין משמעת והיערות מוחלטות ומידיים הרי כל האמצעים כשרים. ומכאן נסיק מסקנה חשובה נוספת: משיתרגלו המפקדים והחיי־לים לנוהג כזה של שמירה תקיפה יהיה עליהם להישמע בהחלטיות וללא סייג להוראות השומר; בידועם שכל התנהגות שונה מזו היא בנפשם. כך, ורק כך, יוכל השומר להבחין בין חברו לנשק, אשר יענה להוראותיו, לבין אויבו בנפש, אשר לא יידע בדרך כלל את הסיסמה ולא יציית לפקודתו.

אם תבוצע השמירה באופן כזה, לא יוכל אמנם סג"מ צעיר להתפאר באזני רעיו כי התקרב לשומר בלי להישמע לקריאתו להזהרות, ואף הוציא ממנו בכוח את נשקו מבלי שהלה ינסה לירות בו. ברם, אז יובטחו חיי החיילים ויובטח גם הציוד היקר שצה"ל מופקד עליו.

ומדהימה עוד יותר היא עובדה נוספת: מתברר, כי בעוד השמירה בבסיס זוכה בדרך כלל ליחס רציני (ולו גם מוטעני!), הרי בשדה חל לעתים שינוי לרעה:

א. המפקדים זונחים את בקורת השמירה, מחמת עייפות או אפסיה.

ב. העושים על ליקויים בשמירה המתבצעת בשדה,

נופלים לעין שיעור מאלה המוטלים בבסיס.

ענין זה של שמירה בשדה הנו בעל חשיבות ממדרגה

ראשונה; היות והאימון הקרבי מיועד להרגיל את החייל לתנאי לחימה ממשיים, והשמירה אינה אלא חלק מן המאמץ המלחמתי. ואם החייל רואה כי מפקדו מתיחס לשמירה בשדה בפחות כובד־ראש ואף בזלזול־מה, עלול הוא להקיש מכך, כאילו נכון יהיה לנהוג כך גם בקרב. בהימצאו בשדה יש לדרוש מהחייל ערנות רבה ויחס רציני העולים פי כמה על אלה הנהוגים בבסיס. לא יתכן שהמפקד האחראי יתעצל ויגרע מעילותה של הבקורת דוקא בשדה ששם היא נחוצה ביותר.

יש מפקדים המגדירים את השמירה כ"כבוד" ו"זכות", שעה שאחרים רואים בה אמצעי להטלת עונש. לדעתה, אסור שהשמירה תהיה בחינת עונש; אבל היא גם איננה זכות או משחק. השמירה תופסת חלק רציני ומחויב־המציאות בחיינו בארץ כיום — בתוקף היותנו מוקפים מליונים ערבים שונאים, המוכנים בכל רגע לקטול אותנו. היא מהווה עיסוקו ותפקידו של החייל כיתר תפקידיו המוטלים עליו.

אך זאת על המפקדים האחראים לשמירה לדעת: — בבואם לטפח ולהחדיר בקרב החיילים את אותו יחס אחראי שיהלום את מהות השמירה, עליהם לזכור. כי כשם שאין לותר על שומר במקום חיוני בגלל הגבלה בכוח־אדם, כך אסור גם להגזים בשמירה אך ורק מתוך רצון לנצל את כל אנשי היחידה. יש לאפשר לחייל גוהות מקסימלית בעת מילוי תפקידו, כך שירגיש כי משתדל, במידת האפשר, להקל עליו. ומכאן שאין להעמיד חולית שמירה בבגדי סוג א' מצוהצחים ומבריקים לכבוד המסדר, כפי שאין לחייב חיילים במסדר ארוך ומייגע עוד לפני תחילת תפקידם.

השמירה, יש לזכור, היא צורך חיוני הנובע ממצב־אר תנו. השומר חייב להרגיש, כי בהתנהגותו וביחסו עלול הוא לקבוע את חייו ואת חייו חבריו.

מה הצבאות?

כבצבאות רבים, קיימת בצבא ארה"ב בעית הקצינים הצעירים — היתחייבו להמשך-השירות, לאחר תקופת-השנים הראשונה, ואם לאו? מנמתו של הצבא עצמו בנדון זה — שהיא שמירה על המשך-שירותם של 35% מבין קצינים אלה — אינה באה על סיפוקה אלא בחיל-הרגלים: — 36,3% ! לעומת זאת, בחיל-ההנדסה בוחר רק 1 מעשר שרת הלויטנטים להשאר במדים; ובחיל-החימוש — רק 15 אחוז. אכן, מקצת נחמה מוצאים האחראים בכך שאם בשנת 1957 היה אחוז-ההשארות הממוצע 18,7%, הרי עלה ב-1958 ל-21,2% וב-1959 ל-25,4%.

★

ידיעות אמריקאיות מרמזות כי הונהג שימוש חלקי בלשון העברית בתור לשון צבאית בבריה"מ... שכן "גולם" ("Golem") שמו של הטיל הסוביטי החדש, לירי מתוך צוללות, שאורכו 17 מטר, עוביו 2,5 מ', משקלו (ברגע שיגורו) 65 טון וטווח-המכסימום שלו (עם טון אחד של מטען-נפץ) הוא כ-1900 ק"מ. אך שמו הרוכז השם העברי בשל היותו אולי כינוי בפי האמריקאים ל"רובוט" רב-המחץ החדש ?

★

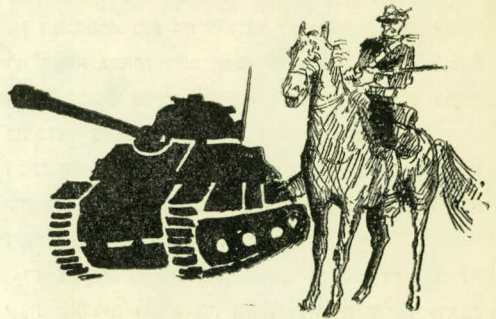
בעקבות הטיפול הרב בצבא הסוביטי בעניני לוחמה "אטומית-ביולוגית-כימית", הוגברה ע"ת ההכשרה בתחום זה — בצבא המזרח-גרמני. בתחרות אספורט-צבאי בברלין בוצעו פעולות רבות בלבוש המיוחד וב"תנאים" ההולמים לוח"מה כזו. בתצלום, נראה

חייל ה"מחוסן" בפני תנאי-לוחמה "א.ב.כ.", רץ במסלול-מכשולים, כששני מוקשי-"צלחת" בידיו.

★

הגדוד הנורכגי ה-מ. הטילי הראשון אומן ב"מצודת-בליס" בארה"ב במשך חצי-שנה, וחומש עתה בכלים נ.מ. המאפי' שרים ירי "אטומי" או "מקובל", כרצו. המדובר הוא בטילי "ניקא-צאפס" המת-ישנים — אך גם ב"ניקא-הרקולס" החדדי-שים. ראשי הנפץ האטומיים, שנשארים בשליטה אמריקאית, לא הובאו הנורכגיה. מתקני-שיגור הותקנו בארבע נקודות סביב אוסלו.

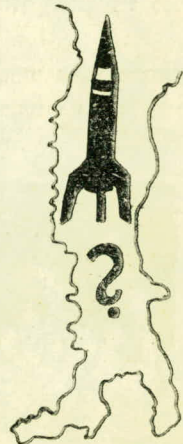
ברצותו להחדיר רוח-מסורת-פרשים לשורות "חיל-הפרשים המשורין" שלו (יחידות שריון-קל וטיור-אופ' רטיבי) — החליט צבא-ארה"ב על החזרת שמות-היחידות והכינויים הפרשיים-המסורתיים לסוג-חיל זה. "גדודי-הסיור" שברגימנט חיל-הפרשים-המשורין יכוננו מעתה "אסקדרונים של פרשים-משוריינים", ו"פלוגות-הסיור" ו"פלוגות-הטנקים" שברגימנט תכוננה "גונדות" (ואילו "פלוגות-הוביצרים" תיקרא "סוללת-הוביצרים", כיאית ל"יחידה ארטילרית).

★

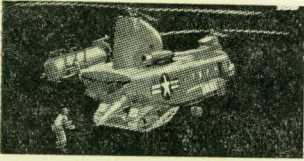
התכנית "סאלבו" ("משח") של מוסדות-המחקר בצבא ארה"ב היא מפעל-שיטת, המתנהל עתה בתנופה מזורית, לעיצוב כליון מוחקביד "כלתכלית" — שיוכל, לפי הצורך והמצב, לירות אש מכל הסוגים, החל בכדורים ועד-ריקטור וגמור בקליעים-גרעיניים בעצמת חלקים (גדולים או קטנים) של קילוטון חומר נפץ מרסק.

★

"פיקוד-הטילים" האמריקאי ה"חונה בצפון-איטליה הוקטן בשני גדודים-רקטיים (המתחטלים עתה), חמושי "יחונן-הישר" (שכנראה מוקמים לעומתם גדודים איטל' קיים). בריעבה, ישאר עם מחצית כוח-האדם שלו, יחידת-סיור (אוי' רית-הליקופטריט בעיקרה) מוקט' נת, וחמוש רק טילי "קורפורל", שטוחם 130 ק"מ — ולדברי עתיר-נות-מקצועית אמריקאית ההגבה שלהם אטית מאוד, שכן נדרשות 12 שעות ל"בדיקת-התפעול" המ-לאה שלהם. יש סברות כי בעתיד יצויר "פיקוד" זה בטילי "סרגינט" (ואולי "פרשינג") החדשים, בעלי חומרי-ההינע המוצק (ועל-כן — מהירי-התפעול יחסית) (כזכור, נח שב היה פיקוד זה למשענת האמ' ריקאית של מערך-ההגנה של "נא"טו" בדורס-אירופה.

מה זה ארה"ב?

נראה, כי איפי בילוי השבת (ד) היינו, במדינות נוצריות יום א' — השפעה לו על סיכויו של הטייס ביום ש-

לאחריו. בבית הספר-הליקופטרים של צבא-ארה"ב מת-רחשים רבע מכל מקרי האסון ביום ב' (ורובם בשעות הבוקר המאחרות, או אחרי הצהריים). ועוד שני חזיונות רביעניים:

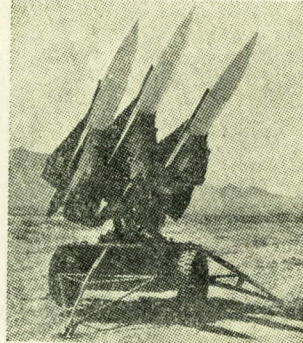
1. התקריות תכופות יותר בטיסות בלזית מדריך — מאשר בלעדיו;
2. טייסי מטוסים רגילים, בעלי רשיון — עלולים לגרום יותר לתקריות-הליקופטר מאשר אנשים שלא טסו מעולם.

★

כמפקד-גדוד באחד הנודעים שברגימנטים הרגליים של צבא צרפת, רגימנט המפורסם מאז 1794, נתמנה המיור חליפה, מושלמי אלג'ירי. הוא מוסר (בתצלום) את דגלון הגדוד למשמר-הכבוד שלו. מעתה יהיו צעירים מושלמים מאלג'יריה לפחות 10% בקרב החניכים המתקבלים לבתי-הספר הצבאיים בצרפת.

המעבר אל כוחות טילים בתחום הגנה נ. מ. לגייסות מתבטא השנה בצבא ארה"ב בכך כי מספר החניכים ב"בית הספר לטילים-מונחים", המכשיר את אנשיו בתפעול טילי "הוק" נגד מטוסים מנמיכר-טוס, עלה מ-400 ל-900. ההד-

רכה בתפעול ה"הוק", שהתנהג-לה כבר בשתי משמרות ליום, הוגברה עתה גור-ספתי, לסיפוק צרכיהם הרחוקים של הצבא וחיל-ה"מרינס", וכן של צבאות "נא-טו" — והועמדה על שלוש משמרות.

★

פרט פיקנטי מפרשת ההשתתפות-בבחירות של חיל-האוויר האמריקאי: בבחירות (לבית הנבחרים, ולחלק מן הסנט), שנערכו בארה"ב ב-4 בנובמבר 1958, הצביעו רק 28% מקרב הקצינים. מקרב אנשי-החיל בכללותם היתה זכות הבחירה ל-66% — אך רק 20% השתמשו בה.

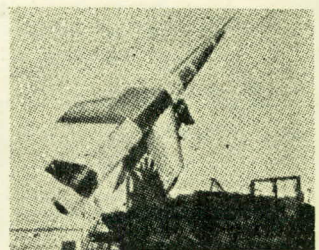
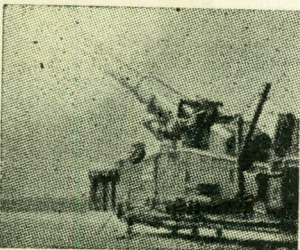
★

מפקדים בצבא ארה"ב שבאירופה מביעים בשיחות עם עתונאים את תקוותיהם כי זירו פיתוחו ויצורו של הנשק הגרעיני "קטן-התפוקה" החדש ("דייו קרוקאט") יאפשר להציבו ביחידות-לוחמות תוך שנתיים. כנראה שנשק זה, שמהלומתו האטומית תהיה בדרגים שמקילוטון אחד ומטה, ישמש כנשק תקני ב"קבוצות-הקרב" (גדודי-הרגלים המוגברים העצמאיים, המונחים ביסוד ארגונה של ה-

דיביזיה ה"פנטו" מית" האמריקאית).

מתהלכות (לפי העתונות) בצבא אר"ה" סברות, בקשר לראשית פריסתן מעבר-לים של יחידות "לקרוס", כי טיל זה עלול להחליף את כל-יזינו הגרעיני הראשון של הצבא — התותח בן 280 המ"מ. "לקרוס", המסוגל (מבחינת הטוח ועצמת-הפגיעה) למלא משימות הדומות לשל ה"נ", מצטיין אף בניידות מובהקת — דבר שקשה למצאו באותו תותח ארוך ומסורבל.

(המשך מעמ' 3)

בין המהדורות הראשונה והשניה של הספר "אילן ושלח" ("דרך הקרבות של חטיבת גולני") עברו כבר כשמונה וחצי שנים. בינתיים, נתחלפו דורות (או "חצאי דורות"), במידת-מה גם על במתו של צה"ל בכללו, אך בודאי ובודאי במסגרתה של אותה חטיבה מסוימת ממנה צמח ספר זה ולה הוקדש. המהדורה השלישית נאמנה לקודמתה ורק בחינה נוספת אחת נתחדשה בה — הצגת עניני האספקה וה"לוגיסטיקה" בקורות החטיבה.

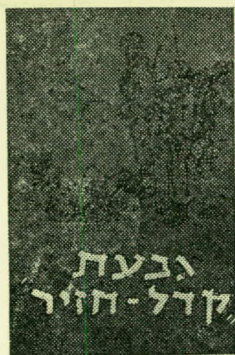
המהדורה החדשה של ספר-מופת זה בסדרת ספרי-החטיבות באה לקיים ולהמשיך אותה שליחות עצמה שהוגדרה כבר בהקדמת הוצאת "מערכות" למהדורה הראשונה: — להקנות "מסורת מאירה לדורות החדשים של לוחמי-צבא-הגנה-לישראל המצטרפים מדי פעם אל שורות חטיבת גולני" ומתיצבים תחת דגלה. ומותר להוסיף — אף לדורות החדשים המשתלבים לשורותיו של צבא-הגנה-לישראל בכללו.

ועוד תוספת ישנה עתה ב"אילן ושלח", לעומת המהדורה המקורית. כמעט עם הופעתה של זו, נפל בנימין עצינוני — אשר במסירות רבה טיפל בהכנתה ובעיבודה — בפעולת-סיום בגבול הצפוני. עתה הוצבה לו יד, בדברי-הציון של אלוף-משנה נחום גולן (בפתח השער "על במותינו חלל") — נוסף על זו של עצמו, כדברי נ. גולן: — "אל אלה אשר להם הקדשנו את הספר נוסף גם בנימין עצינוני, לוחם חטיבת-האילן, עורך "אילן ושלח", איש העט והשלח".

"על תל נישא בדרומה של אם-המושבות מתנוסס" לתפארת בית רחבי-מימדים ורב-תוכן — בית "יד לבנים", מצבת הזכרון רבת-ההוד לגיבורי פתח-תקוה שחרפו נפשם במלחמת העם למען תקומת מולדתם. ע"י שורות אלו נפתחת ההקדמה לספר מיוחד-במינו — "מסיפורי בית אחד" — המופיע עתה בהוצ' "מערכות". הוא מיוחד לארדוקא משום שבעיקרו נועד הוא לבני-הנעורים; שהרי ספרים כאלה (כך — "מעטים מול רבים" לא. ויינברג ועוד) כבר הוצאו ע"י "מערכות". אך ספר זה הוא נסיון מקורי "לתת פה" למוסד — ל"בית הבנים" של פתח-תקוה ול"דובב" את החפצים והכלים, רוחי הזכרונות והמשמעות, השמורים באותו בית המשלב בתוכו יסודות כה רחוקים, לכאורה, וה"מה כבית-נכות, מחד-גיטא, ופרכד לנוער מאידך-גיטא. י"ח הסיפורים-הפרקים שבספר זה, מפרר-עטו של ברוך אורג, מרוכזים, כל-אחד, סביב כלי או תעודה מסוימים, מאלה השמורים ב"בית הבנים" והממחישים לבני-הנעורים את המעשים והמופת של העבר. יריעת הספר משתרעת מימי השמירה וההגנה-במחתרת, דרך מבחניה של מלחמת הקוממיות, עד אל קרבות מסע-סיני.

בהקדמה ל"גבעת קדל-חזיר", מאת הסופר הצבאי

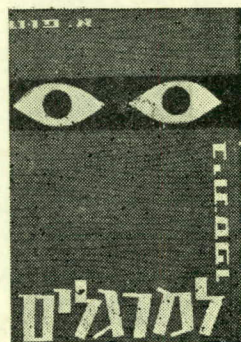
הנודע גנ. ס.ל.א. מרשאל, אשר הופיע לא מזמן בעברית בהוצאת "מערכות", נאמר בין השאר: — "רחוק ככל שיהיה מקום-ההתרחשות שבסיפור זה, הרי לא מעטות בו תמונות-אדם ותמונות-מצב אשר יש ונראות כתצלומים, בלתי-רחוקים במרחב ובזמן. ועוד: — קשה לתאר מסקד או לוחם, בעל זכרונות משלו, אשר לא יבחין בכל חריפותם — וטיבם הקולע — של הלקחים הכלולים בסיפורו ובניתוחו של ס.ל.א. מרשאל".

אכן, סיפור זה על "גבעת הדמים", שעל פניה תעו ועליה ניסו בזר-אחריו להשתלט פלוגותיו השונות של הרגימנט האמריקאי בקוריאה הרחוקה — ודאי שלא-מעט מהתיאורים והלקחים שנת-

קשרו בו יראו כקרובים ללבם של מאות בחורים ישראלים, אשר פרצו ולחמו בתוך מיצר גאיות נפתל שבסיני, ועל הרכסים שמשני עבריו. אולי אחת הבחינות המענינות ביותר שבספר מנתח ומאלף (ורווי-עלילה) זו היא ההודמנות להשוואת מצד אחד, את דמיון המצבים, שעל אותה גבעה ושבגאיות-המיתלה — ואת שוני ההתפתחות בשתי פרשות-קרב אלו, כפי שהתבטא במהלך האירועים, ונתגבש בסיומם.

העובדה כי "בית-הספר למרגלים" לאלכסנדר פוט

הופיע זה עתה במהדורה השנייה, כארבעה חדשים לאחר מהדורתו הראשונה — מעידה לא רק על המגרה ומעורר-הסקרנות שבנושא זה, נושא הריגול והמרגלים. ניתן להניח כי יש בעובדה זאת גם משום ביטוי לסגולותיו של הספר: העובדות ורצינות-הגישה שבו, הסברתו הבהירה והעניינית את סוגיותיו ה"מקצועיות" הסבוכות של ארגון הריגול ותפעולו, והתיאור המובן-לכל שהוא מתאר את הכשרתם של ה"סוכנים" לעתיד. במדינתנו, אשר לרוע-המזל נתברכה בשנים האחרונות במספר משפטי-ריגול שרישומם היה ניכר למדי, בודאי שישנו ענין חיובי בכך כי מספר גדול ככל-האפשר של אזרחים יעמוד על חזיון ממאיר זה המכונה "ריגול", ועל הצורות בהן הוא מוצא גילוי לעצמו.

לא "ספר" הוא, לכאורה, הסיפור על קרב מיצרי-

מיתלה הממלא את חוברת ככ"ד של "מערכות" (שהופיעה עם יום-סיני ש.ז.). אך בעלילתו הדינמית, ובניתוח התפתחות האירועים שבו, ודאי שראוי הוא לציון כזה הניתן לספרים החדשים המופיעים בתחום הצבאי; ויעידו על כך, בין השאר, אף ההדים שנשמעו בעתונות הישראלית — אך אולי עוד יותר מזה תעיד תחושתם של אלה אשר "היו שם". דומה כי לא תהיה זו התברכות שוא או התייהרות ספרותית נבובה באם נציין כי עם תיאור זה של אחד הקרבות הדרמטיים שבתולדותיו של צה"ל הגיעה הכתיבה הצבאית הסיפורית-ההיסטורית שלנו ("היסטורית" כאן — לאו-דוקא במובן של פרטנזיות לכתיבת-היסטוריה — כי אם, פשוט, לציון העובדה כי המדובר הוא בסיפור של מעשים שהיו) אל

רמה חדשה. יש ויש ענין בכך שמספר גדול ככל-האפשר של אנשי צה"ל, ושל אלה אשר מעשיו של קרובים ללבם, יקראו ויהרהרו בתיאור זה — המושתת על יסוד-נאמן.

לצה"ל ולמשרד הבטחון

שא ברכה
לחג החשמונאים

עלה והצלח!

הסתדרות הפועל המזרחי בארץ ישראל

„משכנות“ בע"מ „הבונה“ בע"מ

חברה קבלנית לבנין
ולעבודות צבוריות

חברה ליסוד שכונות דתיות

המשרדים הראשיים:

רח' לילנבלום 27, תל-אביב

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה
לחג החשמונאים

עלה והצלח!

ה. ברגר חברה לבנין בע"מ

תל-אביב, רחוב זמנהוף

נירוסטה בע"מ

תל-אביב, רחוב גבורי ישראל

לצה"ל

שלוחה

ברכה

נאמנה

לחג החשמונאים

כור

חברת חרשת ומלאכה בע"מ

לצה"ל

שא ברכה נאמנה
לחג המכבים

עלה והצלח!

„חרות" בע"מ

מפעלי אינסטלציה סניטרית

לצה"ל

שא ברכה
לחג הגבורה

עלה והצלח!

„נשר" בע"מ

מפעלי מלט פורטלנד

לצבא הגנה לישראל
ולמשרד הבטחון

שאו ברכתנו
לחג המכבים

עלה והצלח!

„מטע“ ביח"ר לצרכי מזון

יצרני מרגרינה, מיונז, חרדל ופודינג

חנוכה תש"ך

לצבא הגנה לישראל
ולמשרד הבטחון

שאו ברכה
לחג החשמונאים

„סיקו“

חברה דרום-אפריקה-ישראל לקונסטרוקציה

לצה"ל

שא ברכה
לחג המכבים

עלה והצלח!

הד-ארצי

חברה ישראלית לתעשית תקליטים בע"מ

טלפון 7-3605

רמת-גן, רחוב חלזון 4

יצרני תקליטים:

ארוכי-נגן LP 33 $\frac{1}{3}$

ארוכי-נגן EP 45

רגילים 78 ו-45

ש י ר י צ ב א

שירי להקות (נח"ל, פקוד-המרכז)

שירי-עם ישראלים

מוסיקה קלה וקלסית מהקלטות חו"ל

שירי יידיש, חזנות וכו'.

לצבא הגנה לישראל

שא ברכתנו
לחג האורים

עלה והצלח!

מרכז „תנובה” בע”מ

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה
לחג החשמונאים

עלה והצלח!

מפעלי „אבן וסיד” בע”מ

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה
לחג החשמונאים

עלה והצלח!

חברה לעבודות חוץ ונמלים

מיסודו של

סולל בונה בע"מ

ברזלית

מפעלי מתכת בע"מ

יצרנים של:

חוט ברזל מתוח / חוט ברזל מיושר / חוט ברזל
מלובן / חוט ברזל מגולבן / חוט להלחמה
אוטוגנית / חוט לכריכה / מסמרים לבנין /
מסמרים מיוחדים / מסמרות / חוט דוקר / רקמת
פלדה / חוטי נחושת

משרד ראשי: תל-אביב, רחוב רמח"ל 1. טלפון 63015
תל-אביב, תבת דואר 56. מברקים: ברזלית, תל-אביב
משרד ובית-החרושת: פתח-תקוה, טלפון תל-אביב 911245

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה
לחג החשמונאים

ע"ה והצלח!

בנק ארצי בע"מ

תל-אביב, שדרות רוטשילד

בנק למלאכה בע"מ

קפת הקואופרטיבים בע"מ

בית-מסחר „הקדם" בע"מ

חיפה

לצבא הגנה לישראל

לחג הגבורה

שלוחה ברכת

"הסנה" בע"מ

עלה והצלח!

לצה"ל

שא ברכת

מפעלי **"חמת"** בע"מ
אזור

לצה"ל

**לחג המכבים
שלוחה ברכתנו**

עלה והצלח!

המגפר בע"מ

מפעלי גומי ישראלים

מפרץ חיפה

פניציה בע"מ

תעשית זכוכית

מפרץ חיפה

„וולקו" בע"מ

מפרץ חיפה

לצבא הגנה לישראל
ולמשרד הבטחון

שאו ברכה נאמנה

לחג הגבורה

בכ"מ "כבלי־ציון"
ראשון־לציון

לצבא הגנה לישראל
ולמשרד הבטחון

שא ברכה
לחג החשמונאים

עלה והצלח!

הלואה וחסכון

ירושלים

„יזרם" בע"מ

ירושלים

מן וברמן בע"מ

נוסד בשנת 1907

על כל סניפיו

ירושלים תל-אביב חיפה

• תעשית עצים מקומיים
לתיבות לאריזת פרייהדר

• אימפורט של כל מיני
עצים ותיבות

יבין-חקל בע"מ

לצבא הגנה לישראל

שא ברכתנו לחג האורים

עלה והצלח!

פפרמן ובנו

קבלני בנין - ירושלים

חנוכה תש"ך

לצבא הגנה לישראל

שלוחה ברכת

מ. קרסו ובניו

מכונות וחלקי חילוף

עלה והצלח!

חנוכה תש"ך

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה

לחג החשמונאים

עלה והצלח!

חברת ציתור בע"מ

חרשת מוצרי חשמל, ישראל

חולון, רח' דבוטינסקי 6, טל. 84640

חברה לבנין ולעבודות צבוריות

מיסודו של סולל בונה בע"מ

הקבלן הגדול ביותר בארץ לבנינים, כבישים, גשרים,
שדות תעופה, ביובים, ועבודות צבוריות אחרות

מבצע פעולות בניה ופיתוח מצפון הגליל ועד
לפינות המרוחקות של הנגב, בואכה אילתה.
בונה את הכור האטומי בישראל.

משרד ראשי: תל-אביב, רח' אלנבי 11, ת.ד. 1267, טל. 61031-7
חיפה: רח' יבנה, בית סולל בונה ת.ד. 4994, טל. 66501
ירושלים: רחוב בן יהודה 1, ת.ד. 1341, טל. 4315

סניפים בכל הארץ חברות-כח

חרושת חימר בע"מ

בתי חרושת למוצרי מלט
וחימר

משרד ראשי:

תל-אביב: רח' אלנבי 11
טלפון: 67921, 61031-7.

ת.ד. 1267

סניפים בכל הארץ

תעשיית אבן וסיד בע"מ

מחצבות אבן ושיש, משרפות
סיד, מנסרות ומלטשות-שיש

משרד ראשי:

חיפה: רחוב יבנה,
בית סולל בונה, ת.ד. 4854
טלפון: 66501

תל-אביב: רח' אלנבי 11
טל. 63077, 66898, 67109
ת.ד. 2822

ירושלים: רחוב שמאי,
בית גזית, טלפון: 5283
סניפים בכל הארץ

חרות בע"מ

אינסטלציה סניטרית, הסקה
מרכזית, ביובים וכו'

משרד ראשי:

תל-אביב: דרך יפו 7
תיבת דאר: 1969
טלפון: 82370, 82376-9

חיפה: רחוב הנמל 46
ת.ד. 648, טלפון: 67904-6

ירושלים: רח' יפו 386
ת.ד. 342, טלפון: 3096, 3211
סניפים בכל הארץ

דפדף רשמי

לכבוד

אורן אלחנן
רחי התמנה 16
נוה-דוד
חל-אניב

**חוצרי
אמקור
ערובה
לאיכות!**

המפצ'ים:
אמפא בע"מ
תל אביב-חיפה-ירושלים
וסוכנים מוסמכים

טסקין-כהן